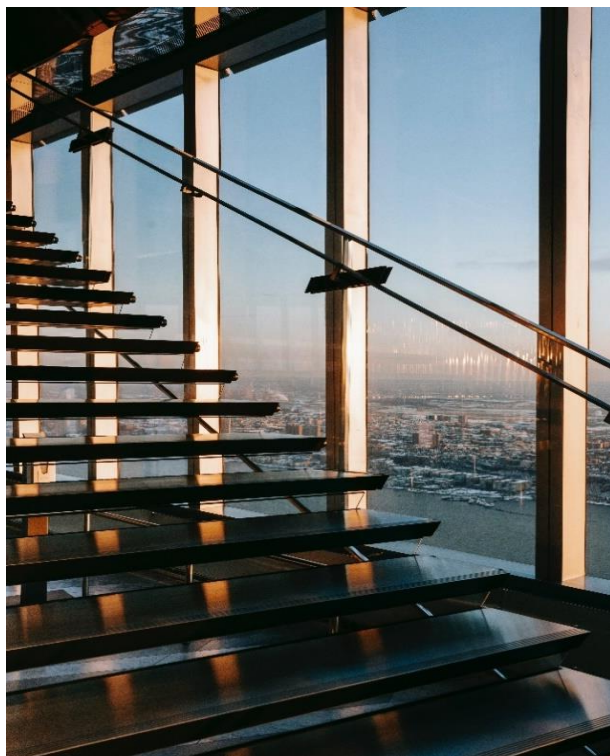

Sabiedrības virzīta apkaimju attīstība Rīgas valstspilsētā

Pētījums

Rīga, 2023

Izpildītājs:

SIA “Kēmers Business and Law Company”
Adrese: Murdu iela 19A, Salacgrīva, Limbažu
novads, LV-4033
Tālrunis: 29285297
E - pasts: info@kblc.lv
<https://kblc.lv/>

Pētījuma autori:

Iveta Reinholde Dr.sc.pol.,

Ilona Zeltiņa Mg.oec. arch.

Projekta vadītāja: Edīte Kēmere Mg.oec.

Vāka foto avots: <https://www.pexels.com/photo/staircase-in-modern-office-building-7078884/>

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AIC	Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centrs
AS	Akciju sabiedrība
AZ	Aizsardzības zona
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ES	Eiropas Savienība
ELGF	Eiropas Lauksaimniecības garantijas fonds
ELFLA	Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
IK	Individuālais komersants
IU	Individuālais uzņēmums
LAD	Lauku atbalsta dienests
LAP	Lauku attīstības programma
LEADER	ES iniciatīva ar mērķi palīdzēt lauku iedzīvotājiem pašiem uzlabot dzīves kvalitāti un labklājību savā teritorijā
LLKC	Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs
NVO	Nevalstiskā organizācija
RVC	Rīgas vēsturiskais centrs
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SVVA	Sabiedrības virzīta vietējās attīstības stratēģija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VAS	Vietējās attīstības stratēģija
VRG	Vietējās rīcības grupa

Ievads	5
1.SVVA koncepts teorijā un praksē	6
1.1.Teorētiskais rāmis par sabiedrības virzītu attīstību	6
1.2.Attīstības plānošanas dokumentu apskats.....	10
1.3.ES un Latvijas normatīvais regulējums SVVA	12
1.4.SVVA ieviešanas pieredze Latvijā	17
1.4.1.Rēzeknes rajona kopienu partnerība	17
1.4.2.Ogres novada PPP biedrība “Zied zeme”	19
1.4.3.Pierīgas partnerība.....	21
1.4.4.Kopsavilkums.....	23
2.Eiropas pilsētu pieredze: labā prakse un ierobežojumi	24
2.1.Apkaimju vajadzību analīzes process un fokuss uz vajadzībām	24
2.2. Sabiedrības aktivizēšanas process un metodes. Sabiedrības iesaistes metodes.....	29
2.3.Kopienas un pašvaldības administrācijas sadarbība	34
2.4.Neveiksmīga ārvalstu pieredze	37
2.5. Ārējo revīziju secinājumi.....	39
2.5.Kopsavilkums	42
3.SVVA pieejas ieviešanas metodika.....	44
3.1.Izveides process	44
3.2.Teritoriālais iedalījums	52
3.3. Stratēģijas izstrādes process	72
4.ES finanšu rīki	76
5.Grozījumu ieteikumi nacionālā un vietējā līmeņa normatīvajos aktos	79
1. pielikums. Līdzdalības budžets.....	81
2.pielikums. ES finanšu instrumentu apkopojums	83
3.pielikums. LEADER pazīmju izvērtēšanas pašpārbaudes lapa	84
4. pielikums. Priekšlikuma VRG teritoriālo vienību sadalījumam SVVA īstenošanai varianta Nr.1 iedzīvotāju skaits, blīvums, platība.....	85
5. pielikums. Priekšlikuma VRG teritoriālo vienību sadalījumam SVVA īstenošanai varianta Nr.2 iedzīvotāju skaits, blīvums, platība.....	88
6. pielikums. Interviju kopsavilkums	91

Ievads

Rīgas attīstības programmas 2022.–2027. gadam (turpmāk – AP2027) 6. prioritāte “Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība” paredz veicināt iedzīvotāju un NVO līdzdalību pašvaldībai būtisku lēmumu pieņemšanā un funkciju īstenošanā. Prioritātes ietvaros AP2027 Rīcības plānā tiek paredzēts izpētīt SVVA koncepta ieviešanas mehānismus, lai veicinātu augšupējas plānošanas ieviešanu, ilgtspējīgu partnerību un inovāciju veidošanos, sociālo iekļaušanu, kā arī pilsoniskās sabiedrības, vietējo kopienu un mazās un vidējās uzņēmējdarbības vides stiprināšanos apkaimju līmenī (PVM ID APS0285).

Pētījums “Sabiedrības virzīta apkaimju attīstība Rīgas valstspilsētā” mērķis ir izvērtēt sabiedrības virzītas vietējā attīstības (turpmāk – SVVA) koncepta piemērošanu Rīgas valstspilsētās pašvaldībai, aplūkojot to kā instrumentu īstenošanai apkaimju līmenī.

Pētījuma izstrādei Rīgas valstspilsēta tika definējusi šādus uzdevumus:

- Apkopot informāciju par SVVA koncepta īstenošanas metodiku un Latvijas SVAA ieviešanas praksi;
- Veikt citu ES pilsētu pieredzes analīzi SVVA ieviešanā;
- Izstrādāt piedāvājumu SVVA pieejas ieviešanas metodikai Rīgas valstspilsētā;
- Organizēt padziļinātās intervijas ar dažādu valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju pārstāvjiem.

Pētījuma mērķa sasniegšanai tika izmantotas vairāku pētījuma metožu kombinācija. Pētījuma gaitā tika analizēti dati par SVVA pieejas veiksmi citās valstīs strukturētā veidā, kas ļāva identificēt rīcībpolitikas veiksmes un neveiksmes faktorus. Savukārt SVVA ieviešanas process tiks vizualizēts, lai detalizēti izprastu ieviešanas soļus un tā nosacījumus. Latvijas un ārvalstu SVVA ieviešanas pieredzes normatīvais un rīcībpolitikas plānošanas process tika validēts padziļinātajās intervijās.

Pētījums veicinās vienotu izpratnes veidošanu par SVVA koncepta ieviešanas iespējām Rīgas valstspilsētā un potenciāli kalpos kā pamats SVVA pieejas pilotaktivitāšu īstenošanai Rīgas apkaimēs un eventuālo priekšlikumam iekļaušanai ES fondu 2028.–2034. gadam apguves politikai nacionālā līmenī. Pētījuma atziņas ir svarīgas arī kontekstā ar rīcībpolitikas plānošanas dokumenta “Apkaimju centru attīstības plāna” izstrādi, kur SVVA potenciāli varētu būt izmantots kā viens no rīcībpolitikas ieviešanas instrumentiem.

1.SVVA koncepts teorijā un praksē

1.1.Teorētiskais rāmis par sabiedrības virzītu attīstību

Sabiedrības virzīta vietējā attīstība (turpmāk – SVVA) ir augšupēja (*bottom-up*) pieeja rīcībpolitikas plānošanai, kas mudina vietējos iedzīvotājus veidot vietējās rīcības grupas (turpmāk – VRG) – partnerību, kuras mērķis ir izstrādāt un īstenot integrētu attīstības stratēģiju savai teritorijai.¹ Pretstatā “tradicionālajai” lejupējai (*top-down*) programmu īstenošanai, SVVA izmanto kopienas vadītas intervences jeb kopienu lokālā līmenī, lai veicinātu sociālo un ekonomisko attīstību.² Pastāv uzskats, ka SVVA var darboties kā metode plašāku “maigo” (*soft*) ieguvumu sasniegšanai, kā, piemēram, sociālā kapitāla veicināšana un grūti sasniedzamo sociālo grupu iesaistīšanai un aktivizēšanai.

Eiropas Komisija SVVA izmanto kā instrumentu, kas ļauj iesaistīt iedzīvotājus vietējā līmenī, lai izstrādātu risinājumus sociālajām, vides un ekonomiskajām problēmām, ar kurām kopienas saskarās.³ Šāda teritoriālās plānošanas pieeja rada iespēju ar salīdzinoši nelieliem finansiāliem ieguldījumiem ievērojami ietekmēt iedzīvotāju dzīves kvalitāti un radīt jaunas idejas, vienlaikus veicinot, kopīgu apņemšanos īstenot tās praksē.

VRG partnerības apvieno privāto sektoru, vietējās pašvaldības un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tādējādi veicinot sadarbību starp dažādiem līmeņiem kā valsts ietvaros, tā starp Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstīm. VRG ir svarīgākais SVVA elements, un to galvenais pienākums ir SVVA stratēģijas īstenošana, kas nereti tiek uzskatītas par līdzekli sociālās “atstumtības” novēršanai, gan pateicoties partnerības struktūras iekļaujošajam raksturam, gan partnerības lokālībai.⁴ Atbilstoši SVVA stratēģijai un tajā uzstādītajiem mērķiem, VRG atlasa projektus, ko partnerības teritorijā ir iesnieguši vietējie uzņēmumi, pašvaldības vai iedzīvotāji, tālāk pieņemot lēmumu par ES finansējuma piešķiršanu projektu īstenošanai. Šo projektu atlase ir daļa no attiecīgās VRG lēmējinstītūcijas pienākumiem.⁵ Attiecīgi ar šādu mehānismu konkrētās sadarbības teritorijā tiek īstenota rīcībpolitikas plānošana, izmantojot SVVA pieeju.

Iniciatīva izveidot VRG parasti nāk no personas vai personu grupas, kurai ir nepieciešamā uzticība, spējas un plašs sabiedrības atbalsts vietējā līmenī. Dažādu nevalstisko sektora organizāciju un pārstāvības struktūru (piemēram, pagastu attīstības apvienību, tirdzniecības organizāciju) vadītāji, uzņēmēji un lauksaimnieki ir tipiski privātā sektora iniciatoru piemēri. Savukārt no sabiedrības puses, vadību nereti uzņemas pašvaldību domes

---

¹ European Commission (2022). The ESF and community-led local development: Lessons for the future. Pieejams: <https://ec.europa.eu/european-social-fund-plus/en/publications/esf-and-community-led-local-development-lessons-future>

² Miller, S. (2014). Emerging Trends and Challenges in Community-Led Local Development (CLLD). *European Structural and Investment Funds Journal*, 2(4), p. 302

³ European Commission (2018). Guidance for Member States and Programme authorities on Community-led Local Development in European Structural and Investment Funds. Pieejams: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2014/guidance-on-community-led-local-development-in-european-structural-and-investment-funds

⁴ Shortall, S. (2004). Social or Economic goals, civic Inclusion or exclusion? An Analysis of Rural Development Theory and practice. *Sociologia Ruralis*, 44(1), p. 113

⁵ Zajda, K., Kołomycew, A., Sykała, Ł., Janas, K. (2017). *LEADER and community-led local development approach. Polish experiences*. Łódź University Press, p. 15.

priekšsēdētāji, pašvaldību amatpersonas un vietējie politiķi.⁶ VRG izveidei pamatā ir nepieciešama persona vai to grupa ar degsmi un vēlmi attīstīt savu apkārtni tādā līmenī, lai potenciāli spētu uzņemties šī grupas vadītāja lomu.

ES SVVA pieejas pirmsākumi meklējami 1991. gadā, kad tika izveidota LEADER programma (akronīms cēlies no franču valodas frāzes “*Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*”, tulkojumā nozīmējot “*saikne starp lauku ekonomikas attīstības pasākumiem*”) kā īpašs ES struktūrpolitikas finanšu instruments, kura mērķis ir rast jaunus risinājumus konkrētām problēmām, kas skar visu ES.⁷ LEADER pieeja pamatojas uz apsvērumu, ka augšupvērstā pieeja var dot lielāku pievienoto vērtību rīcībpolitikas veidošanas procesam kā tradicionālā lejupvērstā pieeja, jo tādējādi tiek mobilizēts vietējais potenciāls, kas var labāk apzināt integrētus un inovatīvus vietējo problēmu risinājumus.⁸ Lai gan šī programma ar SVVA tika saistīta vien ceturtajā tās plānošanas periodā, jau kopš LEADER pieejas sākuma to koncepcijas sakrīt – abas pieejas (t.i., LEADER un SVVA) paredz, ka attīstības stratēģijas būs lietderīgākas un efektīvākas, ja savas teritorijas ietvaros tās īsteno vietējie iedzīvotāji.

Līdz 1993. gadam LEADER programmā iesaistījās 217 ES reģioni, kuri atradās ES dalībvalstu mazāk attīstītos lauku reģionos. Šis fokuss uz nelabvēlīgiem apstākļiem tika piemērots arī LEADER II programmā no 1994. līdz 1999. gadam, lai gan tās ietvaros VRG skaits palielinājās līdz aptuveni 900.⁹ Šie pozitīvie rezultāti ļāva paplašināt metodes pielietojamību LEADER+ (2000-2006) programmas ietvaros, šoreiz jau aptverot visu veidu lauku apvidus. Arī šī programma sekmēja veiksmīgu dalībvalstu iesaisti, projektā iesaistoties 893 VRG no 15 ES dalībvalstīm un 281 VRG no jaunajām dalībvalstīm, kā rezultātā programmas īstenošana turpinājās līdz 2009.gada vidum.¹⁰ Ceturtajā plānošanas periodā no 2007. līdz 2013.gadam šī pieeja jau tika integrēta kā ES lauku attīstības politikas neatņemama sastāvdaļa, aptverot 2416 lauku teritorijas visās dalībvalstīs.¹¹ Programma 2007.gadā tika tematiski paplašināta arī attiecībā uz zivsaimniecības politiku, un 21 dalībvalstī tika izveidotas vairāk kā 300 zivsaimniecību vietējās rīcības grupas. 2014.–2020.gada periodā LEADER pieejas piemērojamība tika vēl vairāk paplašināta, tai darbojoties kā SVVA pieejai lauku, zivsaimniecības un mazpilsētu (*towns*) teritorijās. Šobrīd SVVA var piemērot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Reģionālās attīstības fonda ietvaros,¹² kā arī, ja to ļauj dalībvalstu plānošanas kārtība, VRG šobrīd var sagatavot un īstenot integrētas stratēģijas, izmantojot vairākus fondus.

---

⁶ Implementing LAGs and Local Strategies. European Network for rural development. Pieejams: https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld/leader-toolkit/implementing-lags-and-local-strategies-1_en.html

⁷ LEADER/CLLD explained. European Network for Rural Development. Pieejams: https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_en.html

⁸ Eiropas Revīzijas palāta (2010). LEADER pieejas īstenošana lauku attīstībā. Īpašais ziņojums Nr. 5/2010. Pieejams: https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR10_05, 10. lpp.

⁹ LEADER/CLLD explained. European Network for Rural Development. Pieejams: https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_en.html

¹⁰ Eiropas Revīzijas palāta (2010). LEADER pieejas īstenošana lauku attīstībā. Īpašais ziņojums Nr. 5., 9. lpp. Pieejams: https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR10_05

¹¹ Turpat.

¹² Turpat.

LEADER pieeja balstās uz septiņām īpašām iezīmēm, kas to raksturo kā metodoloģiju sabiedrības vajadzību fokusētai ieviešanai un nošķir no vienkāršas finansēšanas programmas.¹³

1. Decentralizēta stratēģiju izstrāde un īstenošana “no apakšas uz augšu”.

SVVA pieejas ietvaros vietējie iedzīvotāji tiek uzskatīti par labākajiem ekspertiem savas teritorijas attīstības veicināšanā. Kolektīva pieeja ar deleģētu lēmumu pieņemšanu ļauj iedzīvotājiem pašiem lemt un iesaistīties savas teritorijas nākotnes plānošanā. Aktīva līdzdalība tiek veicināta visos procesa posmos: vietējo rīcības grupu un stratēģijas izstrādes, īstenošanas, novērtēšanas un pārskatīšanas laikā.

2. Vietēja valsts un privātā sektora partnerība: vietējās rīcības grupas (VRG).

Iesaistīšanās vietējā partnerībā jeb VRG nozīmē, ka iedzīvotāji, kas iepriekš bija pasīvi politikas “labuma guvēji”, aktīvi sāk iesaistīties savas teritorijas attīstībā; tā ir viena no SVVA rakstura iezīmēm.

3. Integrēti un daudznozaru pasākumi.

SVVA īsteno, izmantojot integrētas un daudznozaru vietējās attīstības stratēģijas, kas šo pieeju atšķir no tradicionālās lejupvērstās politikas. Partnerībā iesaistītie integrēti pēta un risina teritorijas problēmas un vajadzības, lai sasniegtu kopēji nostādītos mērķus. Integrētajās VRG jāizvēlas un jāpievēršas tiem mērķiem un darbībām, kas sniedz pievienoto vērtību jau esošajam atbalstam un kam ir vislielākās izredzes veicināt vēlamās pārmaiņas.

4. Inovācija.

Jaunu un inovatīvu risinājumu meklēšana ir bijusi LEADER pamatā jau no paša sākuma. Radot pareizos apstākļus un rūpīgi attīstot jaunas un svaigas idejas, VRG var radīt būtiskas un noturīgas pārmaiņas un ieguvumus savām teritorijām, kas ir patiesā SVVA pieejas pievienotā vērtība.

5. Sadarbība.

Starpterritoriālā un starptautiskā sadarbība SVVA ietvaros piešķir plašāku dimensiju problēmu risinājumu un attīstības plānošanas procesā. Sadarbība SVVA nav pašmērķis, ir jābūt skaidram mērķim un ieguvumam no sadarbības ar citiem, piemēram, inovāciju un zināšanu apmaiņa. Tas ļauj importēt un eksportēt veiksmīgās pieejas no citiem reģioniem ES vai pat ārpus tās.

6. Kontaktu tīklu veidošana jeb tīklošanās (angļu val. “networking”).

Tīklošanās ir SVVA pamatā – VRG ir vietējo partneru tīkls, kas ar savām darbībām veicina saikni starp vietējiem dalībniekiem un citiem iesaistītajiem attīstības procesā. Tīklošanās procesā iesaistītās puses dalās zināšanās, pieredzē, inovācijās, idejās un informācijā. ES ietvaros Eiropas LEADER asociācija lauku attīstībai (turpmāk - ELARD), starptautiska bezpeļņas dalīborganizācija un sadarbības forums, veicina VRG savstarpējo tīklošanos un kontaktu veidošanu ārpus valstu robežām.

7. Teritoriāli izstrādātas vietējās attīstības stratēģijas.

Teritorija veido pamatu SVVA partnerībai, radot kopēju vīziju par to, ko varētu darīt aktīva vietējo ieinteresēto personu apvienība. Šāda teritoriālā plānošana paredz finansējuma

¹³ Eiropas Revīzijas palāta (2010). LEADER pieejas īstenošana lauku attīstībā. Īpašais ziņojums Nr. 5., 8. lpp. Pieejams: https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR10_05

fokusēšanu uz teritorijas prioritātēm kopumā, nevis konkrētiem projektiem. Teritorija parasti ir neliela, viendabīga un sociāli vienota, kas ļauj vietējai partnerībai kvalitatīvi sadarboties, mobilizējot teritorijas potenciālu un resursus.

1.att.LEADER programmas sastāvdaļas

LEADER programmas panākumi lauku apvidos lika citiem Eiropas strukturālo un investīciju fondiem rast iespēju šo pieeju piemērot arī citās nozarēs – 2013.gadā noslēdzās tās pārceļšana uz Eiropas Zivsaimniecības fondu (no 2014.gada – Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds), kā arī no 2014.gada tā kļuva pieejama arī Eiropas Reģionālās attīstības fondā un Eiropas Sociālajā fondā.¹⁴ Tā kā LEADER programmas pieeja šobrīd tiek izmantota plašāk, tagad tiek biežāk tiek lietots termins “sabiedrības virzīta vietējā attīstība” (SVVA). Tīkmēr, termins “LEADER”, kurā ir skaidra atsauce uz lauku apvidiem, Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (turpmāk – ELFLA) ietvaros joprojām tiek izmantots SVVA apzīmēšanai.

Šie ievērojamie LEADER pieejas panākumi lielākoties ir skaidrojami ar tās galveno principu – uz vietējiem apstākļiem, publiskā un privātā sektora partnerības balstītu plānošanu un īstenošanu.¹⁵ Šāda pieeja nodrošina vietējās kompetences palielināšanu, patstāvīgu iedzīvotāju iesaisti, kopienas līdzdalību un inovatīvus un efektīvus problēmu risinājumus. Ņemot vērā to, ka šobrīd ES ietvaros ir notikusi pāreja no LEADER uz SVVA pieeju rīcībpolitikas plānošanā, būtiski ir atzīmēt atšķirības starp tām. Pirmkārt, SVVA var atbalstīt no vairākiem Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (turpmāk ES fondi).¹⁶ Lai gan SVVA ir jāplāno saskaņā ar iepriekš noteiktām ieguldījumu prioritātēm, praksē to

¹⁴ LEADER/CLLD explained. European Network for Rural Development. Pieejams: https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld/leader-toolkit/leaderclld-explained_en.html

¹⁵ Miller, S. (2014). Emerging Trends and Challenges in Community-Led Local Development (CLLD). *European Structural and Investment Funds Journal*, 2(4), p. 303

¹⁶ Turpat, p. 304

var izmantot, lai atbalstītu vairākus tematiskos mērķus. Otrkārt, SVVA var izmantot dažāda veida teritorijās, tostarp pārrobežu, pilsētu un piepilsētu teritorijās.¹⁷ Šāda daudzpusība ir pretstatā LEADER mērķim, kas vērsts tikai uz lauku attīstību, kā arī atspoguļo plānošanā likto uzsvāru uz teritoriālās attīstības pieejām.

1.2. Attīstības plānošanas dokumentu apskats

2021.–2027. gadā Eiropas Savienības investīcijām ir pieci galvenie mērķi¹⁸:

- **Viedāka Eiropa** – inovatīvas un viedas ekonomiskās pārmaiņas - pētniecības un prasmju attīstīšana, atbalsts uzņēmējdarbībai un digitalizācijai;
- **Zaļāka Eiropa** – klimatneitralitāte, pielāgošanās klimata pārmaiņām un vides aizsardzība;
- **Savienotāka Eiropa** – droša, ilgtspējīga un pieejama transporta un digitālo savienojumu attīstība;
- **Sociālāka Eiropa** – vienlīdzīgas iespējas un piekļuve izglītībai, veselības aprūpei un darba tirgum, taisnīgi darba nosacījumi, sociālā aizsardzība un iekļaušana;
- **Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa** - ilgtspējīga un līdzsvarota reģionu attīstība.

Eiropas Teritoriālās sadarbības programma URBACT (turpmāk – URBACT) koncentrējas uz atbalstu ES pilsētām un pašvaldībām, nodrošinot iespējas tām sadarboties ar pašvaldībām no partnervalstīm un Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (turpmāk – PPI) valstīm, tādējādi ļaujot mācīties no to pieredzes un pārņemt labākās prakses.¹⁹ Vienlaikus šim, programma saskaņotā veidā arī papildina Eiropas Pilsētu iniciatīvu (angl. *European Urban Initiative*) – ES iniciatīvu, kas pilsētu teritorijām visā ES nodrošina resursus, lai testētu jaunus un inovatīvus risinājumus pilsētvides problēmu risināšanai.²⁰ URBACT ceturrtā jeb IV plānošanas dokumenta izstrādei tika veikta ES pilsētu aptauja, pēc kuras kā galvenie problēmpunkti tika konstatēti:²¹

- Pārvaldība – puse aptaujāto (51%) piekrīt, ka vietējā valsts pārvaldē pastāv korupcija;
- Integrēta pieeja – pilsētām joprojām ir nepieciešams finansiāls atbalsts, lai īstenotu integrētu pieeju ilgtspējīgai pilsētu attīstībai, neskatoties uz to, ka pilsētās notiek lielākā ekonomiskā aktivitāte;
- Līdzdalība – pilsētām, jo īpaši maza un vidēja lieluma, nepieciešams praktisks atbalsts, lai attīstītu spējas veicināt iedzīvotāju līdzdalību;
- Teritorijā balstīta pieeja (angl. *place-based*) – sadarbības un labās prakses apmaiņas rezultātā pilsētām ir jāprot metodes pielāgot savam ģeogrāfiskajam un

¹⁷ Turpat, p. 304

¹⁸ EU regional and Priorities 2021-2027. Pieejams:

https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en

¹⁹ Bizjajeva, A. (2023). Eiropas Komisija apstiprina URBACT IV Starpreģionu sadarbības programmu 2021.-2027. gadam. Pieejams: <https://urbact.eu/eiropas-komisija-apstiprina-urbact-iv-starprejonu-sadarbibas-programmu-2021-2027-gadam>

²⁰ European Commission (2023). European Urban Initiative (EUI) (formerly Urban Innovative Actions (UIA)). Pieejams: <https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/associated-partners/european-urban-initiative-eui-formerly-urban-innovative-actions-uia>

²¹ (2022). URBACT IV Cooperation Programme. Pieejams: https://urbact.eu/sites/default/files/2022-09/urbact_iv_operational_programme.pdf

administratīvajam kontekstam, vienlaikus pārņemot labās prakses un inovāciju piemērus no citām teritorijām.

2021.-2027.gadu plānošanas periodā par URBACT prioritāti ir izvirzīta integrētas ilgtspējīgas pilsētu attīstības veicināšana, izmantojot sadarbību. Lai to paveiktu, URBACT IV plānošanas periodā ir izvirzīti trīs mērķi:²²

1. Izmantot starptautiskos tīklus, lai uzlabotu Eiropas pilsētu spēju izstrādāt un īstenot integrētus rīcības plānus, dalīties labajās pilsētu praksēs un izstrādāt plānus inovatīvo pasākumu elementu atkārtošanai;
2. Uzlabot pilsētu ieinteresēto pušu spēju izstrādāt un īstenot ilgtspējīgas pilsētu attīstības politiku, praksi un inovācijas integrētā, uz līdzdalību un vietu orientētā veidā;
3. Nodrošināt URBACT zināšanu un prakses pieejamību pilsētvides speciālistiem un politikas veidotājiem, lai tās varētu izmantot vietējā, reģionālā, valsts un Eiropas pilsētvides politikā, sniedzot ieguldījumu arī ES Pilsētprogrammā.

Programmu līdzfinansē ERAF ar budžetu 79,769 miljonu eiro apmērā un PPI ar budžetu 5 miljonu eiro apmērā 2021-2027.gadam.²³

EK redzējums par lauku telpu 2040.gadā ietver vairākus aspektus: pakalpojumu attīstību, digitālo infrastruktūru, sabiedriskā transporta infrastruktūru un multimodalitāti, kopienas noturības spējas (angl. *resilience*) palielināšanu pret klimata pārmaiņām, dabas katastrofām un ekonomiskām krīzēm, un vides pievilcības veidošanu uzņēmējdarbībai²⁴. Lauku pakts (angl. *Rural Pact*) aizsāk ilgtermiņa procesu, kas bija vērts uz iedzīvotāju, valsts un pašvaldību iestāžu un citu ieinteresēto pušu sadarbības vienkāršošanu, lai veicinātu lauku teritoriju attīstību²⁵.

Lauku pakta apstiprināja 2022.gadā, uz tā bāzes tiek izstrādāts ES Lauku rīcības plānu (angl. *EU Rural Action Plan*), ar šādām aktivitātēm:²⁶

1. Inovāciju ekosistēmas veidošana, kas ietvers lauku revitalizācijas darbības un sadarbību ar pētnieciskiem institūtiem, lai veicinātu inovāciju attīstību lauku vidē.
2. Vides, klimata un sociālās noturības spējas (angl. *resilience*) veicināšana, lai sniegtu ieguldījumā cīņā pret klimata pārmaiņām, un veicinātu sociālo ievainojamāko grupu iekļaušanu lauku attīstības pasākumos un attīstības procesos.
3. Ilgtspējīgu multimodālu transporta savienojumu veidošana kontekstā ar digitālo attīstību laukos;
4. Lauku ekonomikas diversifikācija, veidojot sociālos uzņēmumus, atbalstot vietējās iniciatīvas un inovācijas.

---

²² Turpat.

²³ Turpat.

²⁴ A long-term vision for the EU's rural areas. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/long-term-vision-rural-areas_en

²⁵ Launch of the rural pact: strengthened governance for EU rural areas. Brussels, 17 December 2021, (2021) 8718018 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/strategy/strategy_documents/documents/launch-rural-pact-2021.pdf

²⁶ European Commission (2022). A long-term Vision for the EU's Rural Areas - Towards stronger, connected, resilient and prosperous rural areas by 2040. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0269_EN.html

Tomēr, atsevišķas ES iniciatīvas, kas vērstas uz lauku revitalizāciju un attīstību, ir kļuvušas īpaši populāras, starp tām kā nozīmīgākā jāmin viedo ciemu (angl. *smart village*) pieeja, kas ir ciemu, ciemu grupu un asociāciju kustība, kurā notiek informācijas un pieredzes apmaiņa par viediem risinājumiem kā reakciju uz mūsdienu izaicinājumiem²⁷.

Latvijā Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020.gadam (turpmāk – LAP) īstenošanai tika piemērots pārejas periods un programma darbosies arī 2023.gadā²⁸. Saskaņā ar informatīvo ziņojumu, turpināsies atbalsta sniegšana vietējo rīcības grupu izstrādāto sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju īstenošanai, tā nostiprinot LEADER pieeju, kas uzlabo sociālo un cilvēkkapitālu laukos, kā arī veido labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un lauku teritoriju apmeklēšanai²⁹. Atbalsta mērķis ir veicināt iekļaujošus vienlīdzīgas partnerības principus, kuri rada pievienoto vērtību teritorijas un vietējās sabiedrības potenciālam, un veicināt starpsektorālu sadarbību vietējās attīstības potenciāla un resursu ilgtspējīgai izmantošanai.

Tālākajā plānošanas periodā SVVA pieeja atbalstu sniegšanā lauku teritorijās noritēs saskaņā ar **Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģisko plānu 2023.-2027.gadam** (turpmāk – KLP SP). Caur KLP LEADER aktivitātēm tiks veicināta reģionu attīstība un sociālekonomisko atšķirību mazināšana, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un veidojot jaunas darba vietas, lai reģionu teritoriju pievilcība un spēja aktīvāk piedalīties valsts vispārējā ekonomikas izaugsmē nodrošinātu iedzīvotāju labklājību.³⁰ Plāna horizontālais mērķis paredz ar zināšanām, inovāciju un digitalizēšanu modernizēt lauksaimniecību un lauku apvidus, veicinot jaunā apgūšanu, kopīgošanu un tālāku izplatīšanu.³¹ Pilsētas stratēģiskajā plānā ir ietvertas kā daļa no sadarbības starp pilsētām un lauku teritorijām.

1.3.ES un Latvijas normatīvais regulējums SVVA

Šobrīd dalībvalstu VRG var saņemt ES atbalstu SVVA stratēģiju plānošanai un īstenošanai no sešiem ES dažādiem fondiem: ELGF, ELFLA, Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (turpmāk – EJZF)) kā arī no Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (turpmāk – EJZAF).³² Savukārt KLP fondu atbalstu sniedz saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2021.gada 2.decembra Regulu 2021/2115 (turpmāk – regula Nr. 2021/2115), pēc kuras piemēro atbalstu atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai 2021/2116.³³ Attiecīgi, SVVA regulējums paredz, ka dalībvalstīm šis teritoriālās plānošanas instruments ir jāintegrē valsts tiesību aktos.

²⁷ Smart village network. Pieejams: <https://www.smart-village-network.eu/>

²⁸ Informatīvais ziņojums "Par Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020.gadam pārejas periodu". <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40497484&mode=mk&date=2021-02-04>

²⁹ Turpat.

³⁰ Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.-2027. gadam. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/lv/latvijas-kopejas-lauksaimniecibas-politikas-strategiskais-plans-2023-2027-gadam>

³¹ Turpat.

³² Eiropas Revīzijas palāta (2022). LEADER un sabiedrības virzīta vietējā attīstība veicināja vietējā līmeņa iesaisti, taču joprojām nav pietiekamu pierādījumu par papildu ieguvumiem. Pieejams: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/leader-10-2022/lv/index.html#chapter3>, 9. lpp.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes (ES) Regula Nr. 2021/2115, ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2021.gada 24.jūnija regula **2021/1060** (turpmāk – regula Nr. 2021/1060) **ir uzskatāma par vienu no svarīgākajām SVVA stratēģiju ieviešanai Latvijā**, jo pēc tās VRG organizē savu darbību, kā arī veic SVVA stratēģijas izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu. Regulas Nr. 2021/1060 31.pants nosaka SVVA stratēģiju darbības pamatnosacījumus, 32.pants nosaka SVVA stratēģijā iekļaujamo informāciju, 33.pants nosaka VRG uzdevumus, 34.pants nosaka fondu atbalstus SVVA.³⁴ Latvijā kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu SVVA stratēģiju 2023.-2027.gadam sagatavošanai un īstenošanai nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 509 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju 2023.-2027.gadam sagatavošanai un īstenošanai” (16.08.2022.).

Šī regula, papildinājumā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.509 ir normatīvie regulējumi, kas Latvijā izmantojami VRG izveidei, darbības īstenošanai, kā arī SVVA stratēģijas izveidei un īstenošanai.

1307/2013. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021R2115#d1e1502-1-1>, 2. pants.

³⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai. Pieejams: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>

ATBALSTA SAŅEMŠANAS NOSACĪJUMI ³⁵	
Vietējai rīcības grupai	Vietējai attīstības stratēģijai
1. Reģistrēta biedrību un nodibinājumu reģistrā; 2. Nav maksātnespējīga, tās darbība nav pārtraukta un nav iesaistīta tiesiskās aizsardzības procesā; 3. Nodokļu parādi nepārsniedz 1000 eiro; 4. Nav neatmaksāts neatbilstoši izlietots publiskais finansējums; 5. Nošķir saimnieciska un ne-saimnieciska rakstura darbības; 6. Tās SVVA īsteno pārvaldes institūcija, kuras sastāvā ir publisko un privāto vietējo sociālekonomisko interešu pārstāvji; 7. Tai ir izraudzīts vadītājs ar vismaz pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību, zināšanām, prasmēm un praktisku darba pieredzi; 8. Ir izveidota projektu vērtēšanas komisija; 9. Ir noteikti vietējās teritorijas attīstības virzieni; 10. Tās darbības teritorijā pirms SVVA īstenošanas ir rīkots vismaz viens iedzīvotāju informēšanas pasākums.	1. Tiek īstenota VRG darbības teritorijā; 2. Izstrādē iesaistīti VRG darbības teritorijas iedzīvotāji un nozaru pārstāvji; 3. Ir izvirzīti mērķi un vīzija; 4. Tās rīcība noteikta atbilstoši mērķiem; 5. Mērķiem noteikti izmērāmi un sasniedzami rezultāti; 6. Ir saskaņots ar VRG teritorijas pašvaldību attīstības programmām; 7. Paredz nodrošināt vienlīdzīgas iespējas dažādām sociālajām grupām; 8. Paredz inovatīvus risinājumus; 9. Veicina nodarbinātību; 10. Atbilst likumā noteiktajiem normatīvajiem aktiem; 11. Rīcības plāna laika posms ir no 2023.-2027. gadam; 12. Ietver pārvaldības, uzraudzības un izvērtēšanas pasākumus, kā arī nosaka caurskatāmu un nediskriminējošu lēmumu pieņemšanas procedūru; 13. Tai ir pievienots finanšu plāns.

³⁵ Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju 2023.–2027. gadam sagatavošanai un īstenošanai (Ministru kabineta noteikumi Nr. 509; izdoti saskaņā ar Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 5. panta ceturto un septīto daļu) (16.08.2022.). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/334857>

VRG darbības saturiskie nosacījumi:

Eiropas Savienības regula ³⁶³⁷	Ministru kabineta noteikumi ³⁸
1. Veidot vietējo dalībnieku spējas izstrādāt un īstenot darbības, kā arī sekmēt projektu vadības spējas; 2. Uzraudzīt progresu stratēģijas mērķu sasniegšanā.	1. Analizēt vietējās teritorijās vajadzības un potenciāls SVVA stratēģijas izstrādei; 2. Nodrošināt SVVA vienlīdzīgas iespējas, piemēram, cilvēkiem ar invaliditāti, vecāka gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem ar maziem bērniem; 3. Iesaistīt SVVA stratēģijas īstenošanā jauniešus; 4. Veidot inovatīvus risinājumus, piemēram, jaunas pieejas, produkti vai pakalpojumi SVVA īstenošanas teritorijā; 5. Veicināt nodarbinātību un iespēju palielināt ienākumus; 6. Piesaistīt ekspertus un veikt izpēti SVVA stratēģijas izstrādei, par kā norises gaitu informējot plašsaziņas līdzekļos; 7. Organizēt seminārus, darba grupas un iedzīvotāju forumi, kuros tiek veicināta informācijas apmaiņa starp SVVA stratēģijas izstrādē un īstenošanā iesaistītajām un ieinteresētajām personām; 8. Piedalīties mācībās saistībā ar tās SVVA stratēģiju.

³⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj/?locale=LV>, 34. pants.

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes (ES) Regula Nr. 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finanšiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai. Pieejams: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>, 33. pants.

³⁸ Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju 2023.–2027. gadam sagatavošanai un īstenošanai (Ministru kabineta noteikumi Nr. 509; izdoti saskaņā ar Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 5. panta ceturto un septīto daļu) (16.08.2022.). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/334857>

Rezumējot, Rīgas valstspilsētas iespējas SVVA ieviešanai un apkaimju attīstībai, tad Rīgas valstspilsētas ir ieteicams koncentrēties uz ES līmeņa plānošanas dokumentim, no kuriem tiek atvasināti nacionālie normatīvie akti. Galvenais attīstības plānošanas dokuments Rīgas valstspilsētas apkaimju attīstības jomā ir URBACT.

Nosacījums attīstības plānošanas dokumentos	Ietekme uz Rīgas valstspilsētu
2021.–2027. gadā Eiropas Savienības investīciju pieci mērķi (viedāka, zaļāka, sociālāka, savienotāka, iedzīvotājiem tuvāka Eiropa)	Rīgas valstspilsētas apkaimes var sniegt ieguldījumu visu piecu mērķu sasniegšanā.
URBACT IV plānošanas dokuments	Pilnībā var izpildīt visus trīs mērķus: -izmantojot starptautiskos tīklus, lai uzlabotu spēju izstrādāt un īstenot integrētus rīcības plānus, - uzlabot pilsētu ieinteresēto pušu spēju izstrādāt un īstenot ilgtspējīgas pilsētu attīstības politiku, praksi; -nodrošināt zināšanu un prakses pieejamību pilsētvides speciālistiem un politikas veidotājiem.
ES Lauku pakts	Fokuss tikai uz lauku vides revitalizācija, un lauku ekonomikas diversifikāciju
Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskais plāns 2023.-2027. gadam	Sadarbības stiprināšana starp laukiem un pilsētām kā stratēģiskā plāna iespēja.
	Atbalsts pasākumiem, kas paredz atbalsta iespējas reģionu līdzsvarotai attīstībai ne tikai pilsētām, bet arī to funkcionālajā teritorijā esošajām lauku teritorijām.
	Fokuss uz atbalstu lauku saimniecībām - atbalstīt lauku saimniecību ienākumu pietiekamību un saimniecību izturētspēju, it sevišķi reģionos, kas ir tālāk no galvaspilsētas.

	Pozitīva ietekme uz Rīgas valstspilsētu
	Neitrāla ietekme
	Negatīva ietekme

1.4.SVVA ieviešanas pieredze Latvijā

1.4.1.Rēzeknes rajona kopienu partnerība

Partnerības īss apraksts un mērķi

Biedrība „Rēzeknes rajona kopienu partnerība” ir nevalstiska organizācija, kas dibināta 2007.gada septembrī. Partnerības principu ievērošanu nodrošina un pārvaldes struktūru veido augstākā lēmēj institūcija (Kopsapulce), pārstāvju lēmēj institūcija (Padome), Izpildinstitūcija (Izpilddirektors). Partnerībā kopā reģistrēti 36 biedri, kas pārstāv NVO sektoru, privātpersonas, uzņēmējus, vietējo pašvaldību.

Biedrības mērķis ir ar savu darbību veicināt Rēzeknes novada teritorijas iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, sekmējot ilgtspējīgu lauku attīstību, kas ietver gan ekonomiskās un sociālās aktivitātes pieaugumu, gan teritorijas apkārtējās vides uzlabošanu un esošo resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

Partnerības stratēģiskie mērķi³⁹ 2014.-2023.gadam ir:

- M1 Attīstīta daudznozarju uzņēmējdarbība;
- M2 Kvalitatīva un labiekārtota dzīves vide.

Biedrības darbības teritorija aptver Rēzeknes novada teritoriju, kurā ietilpst 28 administratīvās teritoriju vienības un 1 pilsēta – Viļāni. Biedrības darbības teritorijas kopējā platība ir 2811 km², kurā dzīvo 31055 iedzīvotāji. 2022. gadā Partnerības biedru sastāvā ir 22 biedrības, 9 fiziskas personas, 4 juridiskas personas (SIA, ZS un AS) un 1 pašvaldība (Rēzeknes novada pašvaldība).

Partnerības uzdevumi:

Partnerības darbības galvenie uzdevumi:

1. Attiecīgajam plānošanas periodam izstrādāt un ieviest vietējās teritorijas attīstības Stratēģiju;
2. Veikt VRG pienākumus saskaņā ar Latvijas Lauku attīstības programmas nosacījumiem;
3. Izstrādāt, apspriest, komentēt uz lauku iedzīvotāju dzīves kvalitāti un teritorijas ilgtspējīgas attīstības ietekmējošus plānošanas dokumentus, kas tiek izstrādāti dažādos līmeņos;
4. Sekmēt un veicināt biedrības darbības teritorijas ilgtspējīgu lauku attīstību;
5. Attīstīt vietējo kopienu kapacitāti;
6. Sekmēt kopienu iniciatīvas, kas vērstas uz sabiedrības izglītošanu un sociālās izslēgtības mazināšanu;
7. Iesaistīties lauku teritoriju un kopienu problēmu risināšanas aktivitātēs;
8. Rosināt iedzīvotāju sadarbību un līdzdalību savas apkaimes dzīves kvalitātes uzlabošanā;
9. Veicināt sekmīgu dažādu finansējuma avotu piesaisti un apgūšanu biedrībām un nodibinājumiem, uzņēmējiem u.c.;

---

³⁹ Rēzeknes rajona kopienu partnerība (2021). Biedrības „Rēzeknes rajona kopienu partnerība” Sabiedrības virzīta vietējās attīstības stratēģija 2015.-2020.gadam, 2021.-2022.gadam. Pieejams: [https://www.rezeknespartneriba.lv/images/Dokumenti/Strategija2016/Rezeknes SVVA Strategija_groz_p_recizets_06.09.2021final.pdf](https://www.rezeknespartneriba.lv/images/Dokumenti/Strategija2016/Rezeknes_SVVA_Strategija_groz_p_recizets_06.09.2021final.pdf)

10. Sekmēt biedrību un nodibinājumu savstarpējo sadarbību, kā arī to sadarbību ar valsts un pašvaldībām un to institūcijām, uzņēmējiem un to partneriem ārvalstīs;
11. Atbalstīt biedrības un nodibinājumus, sabiedrības interešu grupas un iedzīvotājus ar informatīvajiem, tehniskajiem, konsultatīvajiem un izglītojošiem pakalpojumiem;
12. Veicināt un organizēt pieredzes apmaiņas pasākumus novadu, Latvijas un ārvalstu teritorijās.

Darbības mērķu sasniegšanai

Partnerības darbības mērķu sasniegšanai tiek īstenoti projekti - Lauku attīstības programmas pasākumā: "Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju", "Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana un teritorijas aktivizēšana", "Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība".

Partnerībai ir projektu īstenošanas pieredze arī citās atbalsta programmās: Sabiedrības integrācijas fonda projekts "Jauniešu pilsoniskās līdzdalības atklāsmei "Izzini, atklāj un izveido""(2018); Labdarības fondā "Borisa un Ināras Teterevu fonds" - projekts "Biedrības kopienas filantropijas nostiprināšanu, organizējot iedzīvotāju forumu un nodrošinot vietējo iedzīvotāju iesaisti vietējās kopienas attīstībā" (2015).

Partnerība aktīvi iesaistās un līdzdarbojas dažādos kopienas attīstības pasākumos, piemēram, Rēzeknes novada Jaunatnes forums; Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra iniciatīvas "Eksporta klubs", "Laukiem būt", Latvijas lauku foruma aktivitātes "Lauku kopienu nedēļa", "Latvijas lauku kopienu parlaments", "Attīstības sadarbība", "Kopienu spēles", "Latvijas Lauku jaunatnes forums". Līdzdarbošanās un iesaistīšanās kopienas aktivitātēs stiprina Partnerības saikni ar vietējiem iedzīvotājiem, veido izpratni par teritorijas attīstības vajadzībām un perspektīvam.

Partnerība ir biedrības "Latvijas lauku forums" (LLF) biedrs. LLF aktivitātes un daudzveidīgie projekti rosina Partnerību uz pozitīvām pārmaiņām un jauniem izaicinājumiem. Partnerības darbības mērķis paredz nepārtrauktu darbības nodrošināšanu kopienas attīstībai, kas ietver tīklošanās aktivitātes un daudzveidīgas pilsoniskās līdzdalības iniciatīvas.

Partnerības sasniegumu rādītāji:

2014.–2020.gada plānošanas periodā Partnerība piesaistīja 3,4 milj. EUR, t.sk. 1,8 milj. EUR uzņēmējdarbības projektu īstenošanai un 1,6 milj. EUR sabiedriska labuma iniciatīvu īstenošanai.

Tabula Nr. 1.

Stratēģiskie mērķi un rīcības 2014.-2023.gadam⁴⁰.

Nr.p. k.	Stratēģiskie mērķi	Nr.	Rīcība	Atbalsta apmērs, EUR
1.	(M1) Attīstīta daudznozaru uzņēmējdarbība	1.1.	Uzņēmējdarbības uzsākšanas un attīstības veicināšana	1 849 665,17
		1.2.	Uzņēmējdarbības attīstības veicināšana	
2.	(M2) Kvalitatīva un labiekārtota dzīves vide	2.1.	Saglabāts un popularizēts kultūrvēstures, dabas mantojums, uzlabota sabiedriskā infrastruktūra	1 643 851,15
		2.2.	Iedzīvotāju iniciatīvu attīstība, mūžizglītība	
		2.3.	Sociālo un veselības pakalpojumu attīstība	
		2.4.	Sakrālā mantojuma saglabāšana	

1.4.2.Ogres novada PPP biedrība “Zied zeme”**Partnerības īss apraksts un mērķi**

Publisko un privāto partnerattiecību biedrība “Zied zeme” ir nevalstiska sadarbības organizācija, kura tika izveidota 2005.gadā un tā apvieno pašvaldību, nevalstisko organizāciju un uzņēmējdarbības pārstāvjus.⁴¹ Biedrība sastāv no 62 biedriem un tās augstākā lēmēj institūcija ir Biedru sapulce, kas ievēl pārstāvju lēmēj institūciju - Padomi. Padomes locekļus veido nevalstisko organizāciju, pašvaldību un uzņēmējdarbības sektoru pārstāvji, paredzot, ka no katra sektora tiek ievēlēti ne mazāk kā četri locekļi. Biedrības darbības mērķis ir uz sabiedriskā un privātā sektora partnerattiecībām balstīta teritorijas ilgtspējīga attīstība un pilsoniski atbildīgas sabiedrības izaugsme.⁴²

“Zied zeme” stratēģiskie mērķi 2015.-2023.gadam ir:⁴³

- M1: Labvēlīga vide uzņēmējdarbībai un vietējās ekonomikas stiprināšana;
- M2: Sakārtota un kvalitatīva dzīves vide un nodrošinātas iespējas radošai profesionālai izaugsmei visā teritorijā.

Biedrības darbības teritorija SVVA ietvaros aptver Ogres novadu (izņemot Ogres pilsētu), kā arī vēsturisko Ikšķiles, Ķeguma, Lielvārdes novadu.⁴⁴ Biedrības sastāvu 2022. gadā veido 10 biedrības, 26 uzņēmēji (SIA, ZS, pašnodarbinātie), 24 fiziskās personas un 1 pašvaldība (Ķekavas novada pašvaldība)⁴⁵. Darbības teritorija aptver 42 331 deklarētos vietējos iedzīvotājus.

⁴⁰ Rēzeknes partnerības dati

⁴¹ Publisko un privāto partnerattiecību biedrība “Zied zeme”. Pieejams: http://www.ziedzeme.lv/lv/par_mums/

⁴² Turpat.

⁴³ Zied zeme (2015). Sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģija 2015-2020 (ar Pārejas Periodu līdz 2022. gadam). Pieejams: http://www.ziedzeme.lv/lv/projekti/zied_zeme_strategija/

⁴⁴ Turpat.

⁴⁵ http://www.ziedzeme.lv/lv/par_mums/biedri/

Partnerības uzdevumi

Partnerības darbības galvenie uzdevumi:

1. Sniegt atbalstu lauku kopienu ilgtspēju veicinošām vietējās attīstības iniciatīvām;
2. Uzlabot sociālo situāciju laukos;
3. Veidot labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un lauku teritoriju attīstībai.

Darbības mērķu sasniegšanai

Biedrības darbības mērķu sasniegšanai tiek īstenoti projekti – Lauku attīstības programmas ietvaros: “Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas”, “Vietas potenciāla attīstības iniciatīvas” un “Starpterritoriālā un starpvalstu sadarbība”.

Sabiedrības integrācijas fonds finansē projektu “Ideju īstenošanas platformas projektubanka.lv darbības nodrošināšana” (2015) ar mērķi papildināt biedrības esošo darbību pilsoniskās līdzdalības un ilgtspējīgas attīstības jomā. Tāpat arī biedrība iesaistās dažādu mazāka un vietēja mēroga projektu īstenošanā tās darbības teritorijas attīstības ietvaros, piemēram, teritorijas labiekārtošanā, vietējo uzņēmumu atbalstīšanā, tūrisma veicināšanā u.tml.

Starptautiskās sadarbības ietvaros biedrība 2014.gadā turpināja starptautisko sadarbības projektu “ABS vietējiem ražotājiem” ar mērķi izveidot sistēmu vietējo ražotāju un produktu atbalstam.⁴⁶

Partnerības sasniegumu rādītāji

Tabula Nr. 2.

Stratēģiskie mērķi un rīcības 2015.-2023.gadam⁴⁷.

N.p.k.	Stratēģiskais mērķis	Rīcība	Atbalsta apmērs, EUR
1.	(M1) Labvēlīga vide uzņēmējdarbībai un vietējās ekonomikas stiprināšana	Atbalsts jaunu produktu un pakalpojumu radīšanai, esošo produktu un pakalpojumu attīstīšanai, to realizēšanai tirgū un kvalitatīvu darba apstākļu radīšanai	-
2.		Atbalsts lauksaimniecības produktu pārstrādei, tai skaitā pašu saražotās produkcijas iepakojšanai, tās realizēšanai tirgū un kvalitatīvu darba apstākļu radīšanai	
3.		Atbalsts vides radīšanai vai labiekārtošanai, kurā tiek realizēta vietējā produkcija, un jaunu realizācijas veidu īstenošana	
4.		Atbalsts darbinieku kompetenču un produktivitātes celšanai	
5.	(M2) Sakārtota un	Atbalsts vietējās teritorijas, ieskaitot dabas	-

⁴⁶ Publisko un privāto partnerattiecību biedrība “Zied Zeme”. Ogres novads. Pieejams: <https://www.ogresnovads.lv/lv/strukturvieniba/publisko-un-privato-partnerattiecibu-biedriba-zied-zeme>

⁴⁷ Biedrības “Zied Zeme” dati

	kvalitatīva dzīves vide un nodrošinātas iespējas radošai profesionālai izaugsmei visā teritorijā	un kultūras objektu, sakārtošanai, pakalpojumu pieejamībai, kvalitātei un sasniedzamībai	
		Atbalsts sabiedrisko aktivitāšu dažādošanai vietējiem iedzīvotājiem	

1.4.3. Pierīgas partnerība

Partnerības īss apraksts un mērķi

Biedrība “Pierīgas partnerība” ir vietējā rīcības grupa, kas dibināta 2009.gadā. Tās augstākā lēmējinstītūcija ir Biedru kopsapulce, kurā ir tiesīgi piedalīties visi tās biedri. Partnerības pārvaldes institūcijas ir Padome (lēmējinstītūcija) un Valde (izpildinstītūcija). Biedrības biedru skaits 2022.gadā bija 43, no kuriem 14 ir uzņēmēji, 22 nevalstiskās organizācijas, 6 fiziskas personas un pašvaldību pārstāvji.

Tās mērķis ir ar savu darbību veicināt Babītes, Olaines un Mārupes novadu teritorijās dzīvojošo iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu, sekmējot ilgtspējīgu lauku attīstību, kas ietver gan ekonomiskās un sociālās aktivitātes pieaugumu, gan teritorijas apkartējās vides uzlabošanu un esošo resursu ilgtspējīgu izmantošanu.⁴⁸

Biedrības SVVA stratēģijā 2023.-2027. gadam tā definēja savus stratēģiskos mērķus:⁴⁹

- M1: Attīstīta viedā uzņēmējdarbība;
- M2: Attīstīta pilsoniska sabiedrība.

Partnerības pamata darbības teritorija ir Mārupes novada un Olaines novada administratīvās teritorijas. Tās biedru sastāvā ir divas pašvaldības (Olaines un Mārupes novada), 19 biedrības, 14 juridiskas personas (SIA, IK, Z/S), 6 privātpersonas, 1 kopiena, 1 deju kolektīvs, 1 nodibinājums, 1 audzētava.

Partnerības uzdevumi

Biedrība definējusi sev sekojošus uzdevumus:⁵⁰

1. Veicināt sabiedrības iesaistīšanos lauku teritorijas attīstībā un atbalstīt tās centienus, izmantojot vietējos, un piesaistītos ekonomiskos resursus;
2. Izstrādāt un realizēt stratēģiju ilgtspējīgai lauku attīstībai, izmantojot sabiedrības līdzdalības principus;
3. Veicināt iedzīvotāju izglītošanos Latvijā un ārvalstīs;
4. Koordinēt un piesaistīt finansiālos, materiālos, intelektuālos un cita veida resursus Partnerības mērķu sasniegšanai;
5. Attīstīt sadarbību ar valsts, pašvaldību un nevalstiskajām organizācijām, uzņēmumiem un citām institūcijām Latvijā un ārvalstīs, veicinot partnerības teritorijas attīstību, kopienu sadarbības tīklu;
6. Veicināt vietējo kopienu iniciatīvas, kas vērstas uz lauku problēmu risināšanu;

⁴⁸ Pierīgas Partnerība (2021). Ziņojums par Biedrības „Pierīgas partnerība” stratēģijas izstrādi no 2022.gada līdz 2027.gadam: Reputācijas mērījums, Biedrības stratēģijas 2018.–2020.g.izvērtējums, SVID analīze, rekomendācijas stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem.

⁴⁹ Pierīgas Partnerība (2023). Sabiedrības virzīta vietējā attīstības stratēģija 2023.-2027. gadam (1. versija). Pieejams: https://www.pierigaspartneriba.lv/wp-content/uploads/2023/07/SVVA-strategija-2023-2027_PierigasPartneriba.pdf

⁵⁰ Biedrības “Pierīgas partnerība” statūti. Pieejams: <https://www.pierigaspartneriba.lv/par-biedribu/statuti/>

7. Pārstāvēt lauku iedzīvotāju intereses nacionālā un starptautiskā līmenī, veidojot darba grupas.

Darbības mērķu sasniegšanai

Partnerība darbības mērķu sasniegšanai Lauku attīstības programmas ietvaros īsteno projektus “Darbību īstenošana saskaņā ar SVVA stratēģiju” un “Vietējās rīcības grupas darbības nodrošināšana, teritorijas aktivizēšana” apakšpasākumos.

Tāpat biedrība ir īstenojusi projektus ar citās programmās – ar programmas “NVO fonds” atbalstu īstenots projekts “Kaimiņu sadarbība kopīgai attīstībai” ar “Partnerība Daugavkrasts” (2021); ar Sabiedrības integrācijas fonda atbalstu īstenots projekts “Par prasmīgām ģimenēm”, kura mērķis bija palīdzēt ģimenēm stabilizēt un atgūt mentālo veselību pandēmijās ietekmē, kvalitatīvi pavadot laiku kopā (2021).

Biedrība ir īstenojusi arī projektu ar starptautisku sadarbības partneri – no 2017.-2018.gadam Olaines novada pašvaldība un Somijas VRG “Ravkka” īstenoja projektu “Local Action Youth” ar mērķi veicināt sadarbību starp jaunatnes darbiniekiem un VRG, jaunatnes darbinieku prasmju pilnveidošanai.

Biedrība Olaines pilsētā ir izveidojusi koprades telpu “Dzīvoklis”, kurā iepriekš apstiprināti rezidenti var izmantot telpu un tajā esošo tehniku, lai netraucēti veiktu ikdienas darbu pie datora.

Biedrība arī aktīvi piedalās citās biedrībās – “Pierīgas tūrisma asociācija”, “Latvijas Lauku forums”, Olaines NVO apvienība, “Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācija”.

Partnerības sasnieguma rādītāji

Tabula Nr. 3.

2023.-2027.gada stratēģiskie mērķi un darbības.⁵¹

N.p.k.	Stratēģiskais mērķis	Rīcība	Atbalsta apmērs, % pret kopējo atbalstu
1.	(M1) Attīstīta viedā uzņēmējdarbība	Atbalsts uzņēmumiem viedu risinājumu ieviešanai	63
2.		Atbalsts jaunažiem uzņēmumiem lauku teritorijā	
3.	(M2) Attīstīta pilsoniska sabiedrība	Atbalsts kopienu stiprināšanai un sabiedrisko aktivitāšu dažādošanai	37
4.		Atbalsts jauniešu iniciatīvām	
5.		Pilsoniskās līdzdalības sekmēšana vietējā vai starptautiskā līmenī (VRG sadarbības projekts)	

⁵¹ Pierīgas Partnerība (2023). Sabiedrības virzīta vietējā attīstības stratēģija 2023.-2027. gadam (1. versija). Pieejams: https://www.pierigaspartneriba.lv/wp-content/uploads/2023/07/SVVA-strategija-2023-2027_PierigasPartneriba.pdf

1.4.4.Kopsavilkums

	Rēzeknes rajona partnerība	Zied zeme	Pierīgas partnerība
Partnerības lielums (biedru skaits)	36	62	43
Partnerības darbības aptvertā teritorija (iedzīvotāju skaits)	Rēzeknes novads – 31 055 iedzīvotāji	Ogres novads, vēsturiskie Ikšķiles, Ķeguma, Lielvārdes novadi – 42 331 iedzīvotāji	Babītes, Olaines, Mārupes novadi – 53 833 iedzīvotāji
Partnerības stratēģiskie mērķi	1. Attīstīta daudznozaru uzņēmējdarbība 2. Kvalitatīva un labiekārtota dzīves vide	1. Labvēlīga vide uzņēmējdarbībai un vietējās ekonomikas stiprināšana 2. Sakārtota un kvalitatīva dzīves vide un nodrošinātas iespējas radošai profesionālai izaugsmei visā teritorijā	1. Attīstīta viedā uzņēmējdarbība 2. Attīstīta pilsoniskā sabiedrība
Partnerības atbalstāmās rīcības	Vietējās uzņēmējdarbības attīstība; Kultūrvēstures un dabas mantojuma saglabāšana; Iedzīvotāju iniciatīvu attīstība, mūžizglītība; Sakrālā mantojuma saglabāšana.	Vietējās uzņēmējdarbības attīstība; Vietējās teritorijas, tostarp dabas un kultūras objektu labiekārtošana; Sabiedrisko aktivitāšu atbalstīšana.	Viedo un jauno lauku teritorijās veidoto uzņēmumu attīstība; Kopienu stiprināšana; Sabiedrisko aktivitāšu dažādošana; Pilsoniskās līdzdalības sekmēšana.

2.Eiropas pilsētu pieredze: labā prakse un ierobežojumi

2.1.Apkaimju vajadzību analīzes process un fokuss uz vajadzībām

Pilsētelpu, tostarp tās publisko telpu, veido ne tikai pašvaldības pieņemtie lēmumi, bet arī iedzīvotāji, to paradumi un uzvedības modeļi. Līdzdalības eksperti norāda, ka jebkurai kopienai, kas dzīvo un darbojas konkrētā teritorijā, ir jābūt iespējai paust savu viedokli par to, kā jāorganizē pilsētvide, lai tā atbilstu viņu vajadzībām un vēlmēm. Apkaimju vajadzību noskaidrošana un tajā dzīvojošo iedzīvotāju uzklauššana ir būtisks elements pilsētās, jo pilsētvides plānošanas ietver arī vizuālo un funkcionālo risinājumu apzināšanu. Savukārt, apzinot apkaimju vajadzības un tās izvērtējot, tiek veidota piederības sajūta dzīvesvietai un atbildība par vides veidošanu. Iedzīvotāji var ietekmēt to, kā viņu pilsēta tiek pārvaldīta un uzlabota, izmantojot sociālo dialogu ar pilsētas pārvaldes iestādēm.⁵²

Hāga (Nīderlande)

Lai veicinātu līdzdalību, Hāgā tiek izstrādāts regulējums, kas nosaka skaidrus līdzdalības noteikumus, akcentējot pārredzamību, atgriezenisko saiti un iekļaušanu, atbilstoši iedzīvotāju un pašvaldības vēlmēm un vajadzībām. Plānots, ka jaunais līdzdalības regulējums tiks pieņemts 2024.gadā. Šī brīža regulējums balstās uz 2012.gada rīkojumu par iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā un līdzdalību.^{53 54} 2012.gada rīkojumā noteiktas personas, kuras var iesaistīties lēmumu pieņemšanā un apspriedē, kā arī līdzdalības procesa kārtība.⁵⁵ Hāgā izstrādā rokasgrāmatu par līdzdalību apkaimju projektos⁵⁶. Šī brīža rokasgrāmatas projektā noteikti septiņi galvenie principi, lai nodrošinātu efektīvu līdzdalību. Šie principi ietver prāta vētras rīkošanu par apkaimes attīstību un attīstības plāna izstrādi. Tostarp tiek noteikts, ka katrā plānošanas posmā tiek skaidri noteikts, kāda veida līdzdalība ir iespēja. Tajā pašā laikā līdzdalības nosacījumus nosaka tēmas, kas ir nozīmīgas konkrētajai apkaimei. Rokasgrāmatā kā viens no principiem ir noteikta arī pašvaldības loma – pašvaldība sniedz palīdzību un nodrošina netraucētu līdzdalības procesa norisi.⁵⁷

---

⁵² Szczepańska, A., Zagroba, M. & Pietrzyk, K. Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. Soc Indic Res 162, 231–252 (2022). Izgūts no <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-021-02831-3>

⁵³ <https://www.rekenkamerdenhaag.nl/wp-content/uploads/2023/04/RIS314990-Rekenkameronderzoek-Meer-doen-met-meedoen-bewonersparticipatie-in-de-energietransitie.pdf>

⁵⁴ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR11298/2>

⁵⁵ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR11298/2>

⁵⁶ <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/850195>;
<https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/713660>

⁵⁷ <https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/850195>

Hāgas 7 galvenie principi:

1. Pašvaldība nosaka līdzdalības iespēju ietvaru.
2. Līdzdalība sākas jau domājot par teritorijas attīstības un plāna izstrādi.
3. Līdzdalība tiek īstenota atbilstoši nosacījumiem visās teritorijas vienībās, kā arī ir skaidri nosacījumi par līdzdalības iespējām visās pašvaldības jomās.
4. Teritorijas attīstības plānu veido, izvērtējot līdzdalības procesā piedāvātos risinājumus.
5. Pašvaldība atbalsta un koordinē līdzdalību visās tās jomās.
6. Līdzdalības kompass ir līdzdalības procesa pamats.
7. Pašvaldība izvērtē līdzdalības kvalitāti.⁵⁸

Hāgā izstrādāts arī līdzdalības kompass, kas palīdz gan iedzīvotājiem, gan kopienām un uzņēmējiem izvērtēt līdzdalības rokasgrāmatas tapšanu.⁵⁹⁶⁰ Hāgas kompass, kas ir daļa no līdzdalības regulējuma, kalpo kā pamats līdzdalības rokasgrāmatas izstrādē. Galvenais kompasa mērķis ir palielināt uzticību pašvaldībai, nodrošinot, ka lēmumu pieņemšanas procesā un līdzdalības rokasgrāmatas izstrādē tiek ņemtas vērā visas intereses, bažas un tiek noteikta iesaistīto pušu loma līdzdalības procesā.

Elementi, kas iekļauti Hāgas iedzīvotāju līdzdalības regulējumā, ietver mācīšanos, novērtēšanu, apkaimju iesaistīšanu, tiesības apstrīdēt lēmumus un iniciatīvu atbalstīšanu. Savukārt īstenotas apmācības, kas iepazīstināja visas ieinteresētās puses ar jauno līdzdalības rokasgrāmatu un kompasu. Rokasgrāmatu veido trīs sadaļas, kurās aplūkoti šādi aspekti:

- Pašvaldības, ekspertu un attīstītāju loma apkaimju attīstībā.
- Iedzīvotāju tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanā.
- Katras puses īpašie pienākumi un veidi, kā pašvaldība un attīstītāji var piedalīties pašvaldības darbā un apkaimju attīstībā.

Hāgā iedzīvotājiem ir daudz iespēju sadarboties ar pašvaldību un uzlabot apkaimes, piemēram, ir pieejamas sekojošas līdzdalības iespējas:

Apkaimes programma: programmas ietvaros iedzīvotāji tiek aicināti dalīties ar saviem ieskatiem un prioritātēm attiecībā uz apkaimi un tās attīstību.

Apkaimju budžets: apkaimes saņem finansiālos līdzekļus apkaimes projektiem. Iedzīvotāji var iesniegt priekšlikumus un saņemt drošu finansiālu atbalstu savām idejām. Tostarp apkaimes var arī popularizēt iniciatīvu iesniegšanu. Piemēram, *Benoordenhout*

⁵⁸ <https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/12798104/2/RIS315612+Concept+Participatiegids+voor+gebieds+en+planontwikkeling>

⁵⁹ <https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/10840806/3/RIS310732+RM+Roadmap+Participatieverordening>

⁶⁰ <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/denk-mee/haags-kompas.html>

apkaime godina iedzīvotājus, kuru projekti ir ieguvuši finansējumu, apbalvošanas ceremonijā. Šī ceremonija tiek arī pārraidīta pašvaldības *YouTube* kanālā.

Sadarbības līgumi: pašvaldība aktīvi tiecas uz veiksmīgās sadarbības ar iedzīvotājiem veidošanu. Šādu sadarbību līgumu piemēri ir atrodamī *Moerwijk*, kur ir izveidotas veiksmīgas iniciatīvas.⁶¹

Iedzīvotāju iniciatīvas: iedzīvotāji tiek mudināti īstenot iniciatīvas, piemēram, izveidot apkaimes dārzus. Hāgas pašvaldība uzsver, ka iedzīvotāju iniciatīvas, pozitīvi ietekmē apkaimes.

Pašvaldība piedāvā atbalstu individuālajām iedzīvotāju iniciatīvām šādos veidos:

Dotācijas: iedzīvotāji ar skaidri definētiem plāniem var pieteikties pašvaldības dotācijām, lai īstenotu savas iniciatīvas.

Ilgtermiņa: indivīdi, kas ir ieinteresēti uzlabot apkaimes ilgtermiņu, var piekļūt resursiem un iniciatīvu iesniegt speciāli veidotā tīmekļvietnē.⁶²

Rezidentu iniciatīvu platforma: “MAEX” Hāgas tīmekļa vietne ir platforma ar iedzīvotāju iniciatīvām saistītu plānu un ideju apmaiņai. Turklāt MAEX Impulse piedāvā ieteikumus un palīdzību tiem, kas meklē atbalstu.

Atbalsts: lai saņemtu palīdzību saistībā ar dotāciju pieteikumiem, brīvprātīgo pieņemšanu darbā vai iniciatīvas uzsākšanu, iedzīvotāji var sazināties ar *PEP Den Haag*.⁶³

Lai vēl vairāk palielinātu līdzdalību apkaimēs, Hāga ir uzsākusi iniciatīvas, lai veicinātu sadarbību starp iedzīvotājiem, uzņēmējiem un organizācijām. Programmas *Haags Samenspel*, kas tika uzsākta 2020.gadā, mērķis ir stiprināt kopienas iesaistīšanos. Tajā ir uzsvērts, cik svarīgi ir panākt skaidru vienošanos, lai nodrošinātu nozīmīgu līdzdalību, un norādīts uz pašreizējo līdzdalības un līdzdalības rīkojumu. Attiecīgi tiek veikti pasākumi, lai uzlabotu un uzlabotu šos nolīgumus tuvākajā nākotnē, saskaņojot tos ar pašvaldības apņemšanos veicināt kopienu iesaistīšanos. Pašvaldība arī regulāri novērtē līdzdalības kvalitāti, lai nodrošinātu tās efektivitāti.⁶⁴ Līdzdalības veicināšana ir pilsētas apkaimju viens no pamata uzdevumiem. Visbiežāk iedzīvotāju viedoklis un vēlmes tiek uzklautas saistībā ar publiskās telpas uzlabošanu, piemēram, rotaļu laukumu un zaļo zonu izveidi.

⁶¹ https://www.moerwijkcooperatie.nl/2022/05/manifest-zuidwest-den-haag/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=manifest-zuidwest-den-haag

⁶² <https://www.denhaag.nl/web/show/id=1963219/webid=26098/mode=incontext/langid=43/contentid=10352https://duurzaamdenhaag.nl/https://duurzaamdenhaag.nl/https://duurzaamdenhaag.nl/https://duurzaamdenhaag.nl/>

⁶³ <https://pepdenhaag.nl/>

⁶⁴ https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/10512980/1/RIS309550_Bijlage

Hāgā ir izstrādāts digitālais sociālo apkaime tīkls – *Hoplr*,⁶⁵ līdz ar to tiek nodrošināta saziņa ar citiem apkaimes iedzīvotājiem. Citstarp ir arī WhatsApp grupas, jauniešu vēstnieku tīkls (*netwerk van jongerenambassadeurs*).⁶⁶

Iedzīvotāji var iesniegt iniciatīvas, kuru ietvaros tiek nodrošināta drošība un kvalitatīva dzīve Hāgas apkaimēs (*Leefbaarheid & Bewonersinitiatieven*). Šīs iniciatīvas ietvaros tiek atbalstītas apkaime komandas, kuras rūpējas par drošību apkaimē, piemēram, nodrošinot tām lukturīšus, vai citu nepieciešamos aprīkojumu.⁶⁷

Toruņa (Polija)

Toruņā pastāv partnerība starp pašvaldību un NVO. Partnerības jēdziens ir definēts Polijas 2006.gada 6.decembra Aktā par attīstības politikas principiem⁶⁸ Tā ietver starpnozaru sadarbību konkrētu projektu īstenošanā, kas atbilst pilsētas iedzīvotāju vajadzībām.⁶⁹ Gan pašvaldība, gan NVO iesaistās sadarbībā, lai apzinātu, definētu sabiedrības problēmas un uzdevumus, izstrādātu rīcībpolitiku un kopīgi veiktu uzdevumus. Tās sadarbojas, lai noteiktu visefektīvākos veidus, kā šos uzdevumus īstenot, vienlaikus šajā procesā uzskatot viena otru par līdzvērtīgiem dalībniekiem.⁷⁰ Īstenojot noteiktās funkcijas gan pašvaldība, gan NVO var izveidot projektu partnerības, kas prasa:

visu iesaistīto pušu aktīvu iesaistīšanos un atvērtību;

savstarpēju izpratni par katra sektora darbības principiem;

cilvēkresursu, organizatorisko, tehnisko un finanšu resursu ieguldījumu.⁷¹

Toruņā ir izstrādāta detalizēta kārtība, kādā tiek veidotas projektu partnerības starp Toruņas pilsētas pašvaldību un NVO. Procesa apraksta izstrādē tika iesaistīti gan pašvaldības pārstāvji, gan nevalstiskā sektora pārstāvji.⁷²

Vadlīnijas partnerības ieviešanai ir izklāstītas Toruņas pilsētas mēra 2015.gada 16.septembra rīkojumā Nr. 304/2015, kas nosaka kārtību, kādā veidojamas projektu partnerības starp Toruņas pašvaldību un nevalstiskajām organizācijām un struktūrām, kas uzskaitītas Sabiedriskā labuma darbības un brīvprātīgā darba likuma 3. panta 3. punktā.⁷³

Toruņā ir izveidota arī senioru/pensionāru padome. Senioru padome darbojas kopš 2014.gada un tajā darbojas dažādu jomu speciālisti, piemēram, ārsti, skolotāji, uzņēmēji.

⁶⁵ <https://www.hoplr.com/>

⁶⁶ https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/10512980/1/RIS309550_Bijlage

⁶⁷ <https://www.denhaag.nl/nl/subsidies/subsidies-in-de-buurt/subsidie-bewonersinitiatieven-veiligheid-aanvragen.htm>

⁶⁸ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20062271658>

⁶⁹ <http://www.orbitorun.pl/index.php/page/partnerstwo>

⁷⁰ <http://www.orbitorun.pl/index.php/page/partnerstwo>

⁷¹ <http://www.orbitorun.pl/index.php/page/partnerstwo>

⁷² <http://www.orbitorun.pl/index.php/page/partnerstwo>

⁷³ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20062271658> Act of 6 December 2006 on the principles of development policy

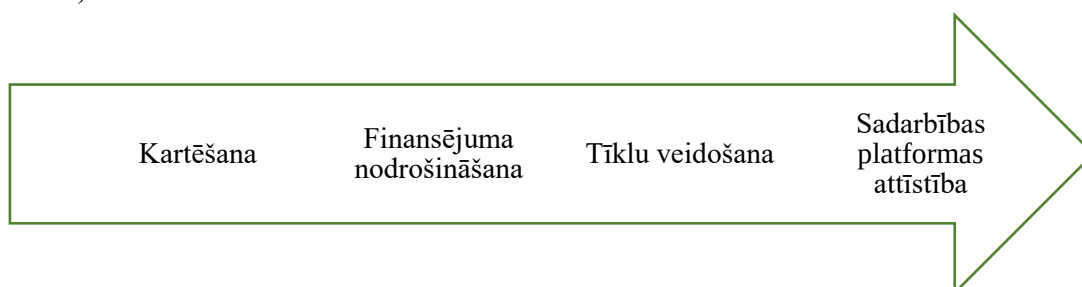
Senioru padome strādā Toruņas pensionāru interesēs, pārstāvot tos pašvaldībā un citās Toruņas institūcijās. Tās galvenais uzdevums ir īstenot tādus pasākumus, kas palīdz integrēt Toruņas vecāka gadagājuma cilvēku kopienu un stiprinātu senioru līdzdalību vietējās kopienas dzīvē.⁷⁴

Lisabona (Portugāle)

Lisabonas pašvaldība ir īstenojusi stratēģiju, kas atbalsta vietējos projektus un pašvaldību partnerības, kuru mērķis ir uzlabot sociālo un teritoriālo kohēziju nelabvēlīgos rajonos.⁷⁵

Lisabonas vietējās attīstības stratēģija prioritārajiem apgabaliem (turpmāk arī – BIP/ZIP) piedāvā integrētu politikas instrumentu kopumu. Šī stratēģija veicina augšupēju līdzdalības pieeju, tādējādi uzlabojot sociālo un teritoriālo kohēziju, pilsoniskumu, pašorganizēšanos un kopienu līdzdalību. Papildus vietējās pārvaldības struktūru izveidei, lai atvieglotu saziņu un kopīgu lēmumu pieņemšanu starp pašvaldību un apkaimju organizācijām, stratēģijā ir iekļauta finansēšanas programma apkaimju partnerības iniciatīvām, kas vērstas uz nodarbinātību, izglītību un sociālo kohēziju un kurām ir spēcīga ietekme vietējā līmenī.⁷⁶

BIP/ZIP stratēģija ietver politiku un programmas, kas vērstas uz sociālo un teritoriālo kohēziju un ilgtspējīgu dzīvesveidu, iesaistot stratēģijas īstenošanā pašvaldību, sabiedrību un citas ieinteresētās puses.⁷⁷ BIP/ZIP stratēģija ietver četrus instrumentus (2. attēls).

2.att. BIP/ZIP stratēģijas instrumenti

Kartēšanā nosaka prioritārās apkaimes pilsētā, ņemot vērā sociālās, ekonomiskās, pilsētvides un vides degradācijas indeksu pārklāšanos, kas atspoguļo pilsētas attīstību. BIP/ZIP nodrošina finansējumu un iniciē projektus, kas atbilst konkrētām apkaimes vajadzībām. Trešais instruments, kas tiek izmantots, ir kopīgas pārvaldības sistēma, kurā iesaistīta pašvaldība, apkaimes un visas attiecīgās ieinteresētās personas. Ceturtais instruments ir sadarbības platforma attīstīšana, kas ir augšupēja sadarbība, kā ietvaros izstrādā visaptverošu stratēģiju BIP/ZIP teritorijām un veicina zināšanu apmaiņu, lai uzlabotu apkaimes.⁷⁸

⁷⁴ <http://www.orbitorun.pl/page/seniorzy>

⁷⁵ <https://use.metropolis.org/case-studies/lisbon-local-development-strategy#casestudydetail>

⁷⁶ <https://use.metropolis.org/case-studies/lisbon-local-development-strategy#casestudydetail>

⁷⁷ https://bipzip.cm-lisboa.pt/imgs/ciclo_regras_2023.pdf; <https://bipzip.cm-lisboa.pt/>

⁷⁸ <https://use.metropolis.org/case-studies/lisbon-local-development-strategy#casestudydetail>

Lisabonas pašvaldībā ir izveidots arī Vietējās attīstības departaments, kas nodrošina vietējās attīstības stratēģiju integritāti ar citiem rīcībpolitikas plānošanas dokumentiem BIP/ZIP teritorijās.⁷⁹ Savukārt Lisabonas pašvaldības Mājokļu un vietējās attīstības iestāde ir vadošā aģentūra BIP/ZIP programmas ieviešanai.

BIP/ZIP stratēģija ir izstrādāta tā, lai ņemtu vērā katras apkaimes atšķirīgās spējas un brieduma līmeni. Tā ir orientēta uz rīcību un koncentrējas uz rezultātiem, nodrošinot elastību un pielāgošanos dažādām realitātēm un pieredzēm. Šāda elastība ir būtiska, lai nodrošinātu partnerību ilgtspēju.⁸⁰

No 2011. līdz 2016. gadam tika piešķirti līdzekļi 9 207 754 eiro apmērā, kā rezultātā tika apstiprināti 232 projekti. Šajos projektos bija iesaistītas 532 struktūras, kas piedalījās gan izpildes, gan ilgtspējas posmā. Tie aptvēra kopumā 1466 pasākumus, kas tika īstenoti BIP/ZIP teritorijās, ietekmējot vidēji aptuveni 98 600 iedzīvotājus katru gadu.⁸¹

2.2. Sabiedrības aktivizēšanas process un metodes. Sabiedrības iesaistes metodes.

Līdzdalība ir aktīva sabiedrības iesaistīšanās lēmumu pieņemšanas procesā, kas ietekmē vietējo kopienu ikdienas dzīvi. Vietējie iedzīvotāji aktīvi piedalās pilsonisko grupu un nevalstisko organizāciju dibināšanā un darbībā, iesaistās lēmumu pieņemšanas procesā, kā arī sociālo, sabiedrisko un politisko lietu risināšanā. Tā dod iespēju vietējās kopienas locekļiem paust savu viedokli un uzskatus un tādējādi panākt kompromisu.⁸²

Hāga

Nīderlandē ir plašas debates par “līdzdalības politikas veidošanu” vietējā līmenī jeb “hakeru pilsētām”. Hakeru pilsēta ir pētniecības projekts, kurā tiek pētīts jaunu sadarbības veidošanas veidu potenciāls pilsētu veidošanā tīklu sabiedrībā. To bieži vien var uzskatīt par sadarbības pilsētas veidošanas modeli.⁸³

Hāga no *Regio Deals* ir saņēmusi 7,5 miljonus eiro projektam “*Lift Zuidwest*”. Projekta “*Lift Zuidwest*” mērķis ir uzlabot situāciju četrās *Escamp* apkaimes daļās, izveidojot savstarpēji saistītas programmas un projektus, kas veicina sociālo kohēziju, izmantojot trīs darbības: 1) Kopiena un līdzdalība – kuras mērķis ir veicināt sociālo kohēziju, līdzdalību un drošību, kas ļaus veidot kopienu un sekmēs darbvietu radīšanu; 2) Veselības stāvokļa uzlabošana (garīgā un fiziskā) – kuras mērķis ir ļaut uzlabot veselību un veicināt izglītību; 3) Nodarbinātības palielināšana mājāsaimniecībās – kuras mērķis ir atgriezt cilvēkus pie aktīvas ikdienas dzīves.⁸⁴

⁷⁹ <https://use.metropolis.org/case-studies/lisbon-local-development-strategy#casestudydetail>

⁸⁰ <https://use.metropolis.org/case-studies/lisbon-local-development-strategy#casestudydetail>

⁸¹ Szczepańska, A., Zagroba, M. & Pietrzyk, K. Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. Soc Indic Res 162, 231–252 (2022).
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-021-02831-3>

⁸² Szczepańska, A., Zagroba, M. & Pietrzyk, K. Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. Soc Indic Res 162, 231–252 (2022).
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-021-02831-3>

⁸³ https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/SHARING_Annex2_CS_theHague.pdf

⁸⁴ https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/SHARING_Annex2_CS_theHague.pdf

Hāgas pašvaldība uzskatīja, ka arī iedzīvotājiem var ļaut uzņemties vadošo lomu ilgtspējības pasākumu īstenošanā un inovācijās. Un tādējādi arī panākot lielāku iedzīvotāju iesaistīšanos, jaunas idejas un labākus rezultātus. Līdz ar to pašvaldība piešķīra 1,4 miljonus *euro* ilgtspējas programmai, no kuras iedzīvotājiem ar idejām par vides uzlabošanu vai enerģijas patēriņa un emisiju samazināšanu savā apkaimē tiek piedāvātas dotācijas līdz pat 8000 *euro* apmērā. Šīs dotācijas ir paredzētas pamatizdevumiem, piemēram, bankas kontu izveidei un pētījumu, juridisko un profesionālu konsultāciju apmaksai, lai apkaime varētu kļūt par ilgtspējīgu apvienību vai fondu ar īstenojamu ideju.⁸⁵

Citstarp arī, lai mobilizētu visus iedzīvotājus un ne tikai vides aktīvistus, programma tika rūpīgi izstrādāta, lai veicinātu iekļautību un radošumu. Idejas tiek vērtētas, pamatojoties uz apkaimes atbalstu, nevis uz noteiktiem kritērijiem. Ziņas par shēmu ir izplatījušās, pateicoties presē un pilsētas tīmekļa vietnē publicētajiem gadījumu pētījumiem. Rezultātā, lai gan pirmajā gadā 27 plāni galvenokārt nāca no iedzīvotājiem, kuri ir jau ilgi saistīti ar vides jomu, tagad 80 % grupu veido jauni aktīvisti.⁸⁶

Hāgā ir ieviesta *Hoplr* platforma. Tā sniedz plašas iespējas iedzīvotājiem iesaistīties lēmumu pieņemšanā un plānošanā. Platforma piedāvā izveidot un apspriest iedzīvotāju iniciatīvas, tostarp atrast arī domubiedrus un atbalstu. Tāpat ir iespēja izveidot apkaimes aptauju, kā arī plašākas aptaujas un aptaujas, kur nepieciešams reģistrēties, līdz ar to arī iegūstot ticamus datus. Pēc sešiem mēnešiem, kad *Hoplr* platforma tika ieviesta Hāgā, tajā reģistrējās 4100 mājsaimniecības.⁸⁷

Iedzīvotāji ne tikai var sazināties viens ar otru, bet arī ziņot par problēmām, piemēram, par plaisām ietvē vai dalīties ar idejām, piemēram, kā labāk apzaļumot ielas. Līdz 2020.gadam iedzīvotāji bija nodevuši pašvaldībai 40 augšupvērstus ziņojumus un idejas.⁸⁸

Toruņa

Pašlaik vairākos simtos Polijas pilsētu ir ieviests līdzdalības budžets, kas Polijā sākotnēji ieviests bija 2011.gadā.⁸⁹ Šobrīd Polija ir viena no nedaudzajām valstīm, kur līdzdalības budžets ir noteikts ar likumu, nosakot, ka, piedaloties līdzdalības budžeta veidošanā, iedzīvotāji lemj aptaujas veidā, kā izlietot daļu no ikgadējā pašvaldības budžeta. Pēc tam līdzdalības budžeta ietvaros balsojumā izvēlētie projekti tiek iekļauti pašvaldības budžeta lēmumā. Pašvaldībās, kas ir pilsētas ar apriņķa statusu (pilsētu apriņķi), līdzdalības budžeta process ir obligāts, un piešķirtajam budžetam ir jā sastāda vismaz 0,5 % no kopējiem pašvaldības izdevumiem, kas publicēti pēdējā pašvaldības budžeta izpildes pārskatā. Līdzdalības budžetā iesniegtie projekti var būt saistīti tikai ar konkrētu

⁸⁵ <https://reflowproject.eu/best-practices/grassroots-funding-for-sustainable-neighborhoods-in-the-hague/>

⁸⁶ <https://reflowproject.eu/best-practices/grassroots-funding-for-sustainable-neighborhoods-in-the-hague/>

⁸⁷ <https://blog.hoplr.com/en/the-hague-hoplr-pilot/>

⁸⁸ <https://blog.hoplr.com/en/the-hague-hoplr-pilot/>

⁸⁹ Szczepańska, A., Zagroba, M. & Pietrzyk, K. Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. Soc Indic Res 162, 231–252 (2022).
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-021-02831-3>

apkaimi un tās iedzīvotājiem (piemēram, apkaimēm/mikrorajoniem), vai arī tie var aptvert visu pilsētu (projekti, kas aptver vairāk nekā vienu apkaimi un rada ieguvumus lielākajai daļai pilsētas iedzīvotāju). Polijā finansiālo līdzekļu apmēru, kuru plānots piešķirt līdzdalības budžeta īstenošanai konkrētajam gadam (kas reti pārsniedz 1 % no pilsētas budžeta), nosaka pašvaldības. Savukārt projektus, kas tiks finansēti no piešķirtajiem līdzekļiem, izvēlas iedzīvotāji. Tomēr eksperti norāda, ka līdzdalības budžetam iesniegto priekšlikumu izvērtēšana var būt problemātiska, jo izvērtēšanā netiek izmantoti kvantitatīvi kritēriji.⁹⁰

Toruņā šobrīd ir pieņemts jau vienpadsmitais līdzdalības budžets. 2024.gadam Toruņas iedzīvotāji šajā procedūrā sadalīs 7,57 miljonus zlotu (aptuveni 1,79 miljoni *euro*). Arī šim gadam (2023.gadam) piešķirtā summa ir 7,57 miljoni zlotu. Summa tiek dalīta divās daļās:

- pilsētas kopējais fonds (30 % no kopējās summas), kas sastāda 2 271 000 zlotus (509 745 *euro*);
- vietējais fonds (70 % no kopējās summas), kas ietver 5 299 000 zlotus (1 189 407 *euro*) un ir sadalīts trīspadsmit daļās – katrai apkaimē.⁹¹

Toruņā ir izveidota arī Sabiedriskā labuma darbības padome (*Rada Działalności Pożytku Publicznego Miasta Torunia*). Tā ir Toruņas domes priekšsēdētāja padomdevēja un konsultatīvā iestāde jautājumos, kas saistīti ar sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām.⁹²

Šīs padomes galvenie uzdevumi ir:

- sniegt atzinumus par Toruņas pašvaldības attīstības stratēģijas projektiem;
- noskaidrot un uzklaut viedokli par NVO darbību Toruņā;
- rosināt sanāksmes nevalstiskā sektora pārstāvjiem;
- NVO pārstāvju ieteikšana uz konkursu komisiju locekļu amatam;
- dalība komisijas darbā, kas izvērtē pieteikumus par telpu piešķiršanu Toruņas NVO.⁹³

Padome darbojas nepārtraukti kopš 2011.gada. Tās sastāvā ir 18 cilvēki, no kuriem:

- 9 pārstāvji ir NVO, kurus arī ievēl NVO sektors;
- 2 pārstāvji no Toruņas pašvaldības;
- 7 Toruņas domes priekšsēdētāja pārstāvji.⁹⁴

Padomi ievēl uz 2 gadiem un tās pašreizējais pilnvaru termiņš šobrīd ir no 2023. līdz 2025.gadam.⁹⁵

⁹⁰Szczepańska, A., Zagroba, M. & Pietrzyk, K. Participatory Budgeting as a Method for Improving Public Spaces in Major Polish Cities. Soc Indic Res 162, 231–252 (2022).

<https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-021-02831-3>

⁹¹<https://www.torun.pl/bo>

⁹²<http://www.orbitorun.pl/index.php/page/rada-dzialalnosci-pozytku-publicznego>

⁹³<http://www.orbitorun.pl/index.php/page/rada-dzialalnosci-pozytku-publicznego>

⁹⁴<http://www.orbitorun.pl/index.php/page/rada-dzialalnosci-pozytku-publicznego>

⁹⁵<http://www.orbitorun.pl/index.php/page/rada-dzialalnosci-pozytku-publicznego>

Toruņas pašvaldībā ir izstrādāta arī pašvaldības un nevalstisko organizāciju sadarbības programma 2023.gadam. Programma aptver sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām, kas veic sabiedriskā labuma aktivitātes Toruņā un tās iedzīvotāju labā 2023.gadam.^{96 97}

Tostarp pastāv arī jauniešu dome, kas tiek ievēlēta uz vienu gadu⁹⁸ Kā arī Toruņas iedzīvotājiem ir iespēja iesniegt pašvaldībā likumdošanas iniciatīvas, kam nepieciešami vismaz 300 iedzīvotāju paraksti.⁹⁹

Toruņas pilsētai ir izstrādāta atsevišķa mājaslapa, kur ir pieejama informācija par visām publiskajām konsultācijām.¹⁰⁰ Pilsētā tiek īstenota augšupvērsta plānošana, pilsētas iedzīvotājiem tiek piedāvāta iespēja iesaistīties. Publiskota ir konsultāciju labās prakses principi, taču tie nav atjaunoti kopš 2014.gada.¹⁰¹

Lisabona(Portugāle)

Portugālē arī katrai pašvaldībai ir sava tīmekļa vietne. Taču, kā lietpratēji norāda, tad ne visas tās ir pielāgotas un standartizētas, un tajās ir ļoti maz iedzīvotāju līdzdalības iespēju. Portugālē ir nevalstiska organizācija, kas analizē pašvaldību pārredzamību, izmantojot tādus rīkus kā pašvaldību pārredzamības indekss (ITM, <https://transparencia.pt/itm/>). Organizācija kopš 2010.gada ir sniegusi statistiku par 76 pašvaldību tīmekļa vietnēs pieejamajiem elementiem, taču šis indekss nav atjaunots kopš 2017.gada.¹⁰² Lisabona 2017.gadā atradās 144. vietā no visām Portugāles pilsētām.¹⁰³

Portugālē pašvaldības var aktivizēt sabiedrību arī, izmantojot referendumus, likumdošanas iniciatīvas, paļauties uz brīvprātīgu iedzīvotāju iesaisti, kā arī iesaiste apkaimju biedrībās un iesaiste domes sēdēs. Taču eksperti norāda, ka vairums iedzīvotāju nezina par šīm praksēm, un tās netiek plaši izmantotas, jo īpaši līdzdalība iespējas pašvaldības sēdēs. Cita starpā iedzīvotājiem ir iespēja iesniegt idejas līdzdalības budžetam, izmantot sociālos plašsaziņas līdzekļus, lai sazinātos ar pašvaldību. Alternatīvas sadarbības un partnerības veidošanas formas var atspoguļot iedzīvotāju iesaistīšanos un maksimāli palielināt iedzīvotāju līdzdalību pašvaldībā.¹⁰⁴

Lisabona 2008.gadā bija pirmā Eiropas galvaspilsēta, kurā ieviesa līdzdalības budžetu. Pilsētā no 2008. līdz 2017.gadam tika iesniegti 6204 līdzdalības budžeta priekšlikumi, nobalsots par 1957 projektiem, no kuriem uzvarēja 120 projekti un tiem tika iztērēti 33 805 668 euro. Savukārt Kaskajā, Lisabonas piejūras priekšpilsētā, tika piemēroti divi līdzdalības budžeti: budžets vēlētajiem un īpašs budžets jauniešiem. Šādas budžetēšanas mērķis ir radīt pilsoniskās prakses saknes. Apstiprinātajiem projektiem jau ir iztērēti 2,8 miljoni euro, un tika izveidota īpaša nodaļa, lai pārvaldītu jaunās pilsoniskās līdzdalības

⁹⁶ <https://bip.torun.pl/uchwala/52749/uchwala-nr-972-2022>

⁹⁷ <https://www.konsultacje.torun.pl/pl/wspolnie-o-programie-na-2024-rok-i-etap>

⁹⁸ <https://bip.torun.pl/artukul/32638/53590/mlodziezowa-rada-miasta-torunia-i-kadencja-2023-2024>

⁹⁹ <https://bip.torun.pl/artykuly/32531/obywatelska-inicjatywa-uchwalodawcza>

¹⁰⁰ <https://www.konsultacje.torun.pl/pl/>

¹⁰¹ https://www.konsultacje.torun.pl/sites/default/files/pictures/ks_dobre_praktyki_prowadzenia_konsultacji_spolecznych_wydanie_1_2014.pdf

¹⁰² <https://journals.openedition.org/spp/10323>

¹⁰³ <https://transparencia.pt/itm/>

¹⁰⁴ <https://journals.openedition.org/spp/10323>

formas. Tāpat 2018.gadā tika izveidota digitālā platforma, lai apbalvotu labās prakses piemērus tādās jomās kā vide, pilsoniskums, sociālā atbildība un ilgtspējīga mobilitāte. Citas pašvaldības ir sekojušas šai jauniešu līdzdalības budžetu praksei.¹⁰⁵

Lisabonai viens no būtiskajiem nospraustajiem mērķiem ir iedzīvotāju līdzdalības veicināšana un dažādu līdzdalības mehānismu ieviešana, kas spēj mobilizēt cilvēkus. Viens no līdzdalības mehānismu piemēriem, kur var novērot arī augšupvērsto pieeju, ir pilsoņu padomes izveide. Tā pārstāv Lisabonas iedzīvotājus, kā arī ir objektīva un neatkarīga no politiskajām partijām. Par pilsoņu padomes locekli var kļūt ikviens, kas ir vecāks par 16 gadiem un dzīvo, mācās vai strādā Lisabonā. Pastāv divas iespējas iekļūt pilsoņu padomē:

- Brīvprātīga pieteikšanās dalībai loterijā. Šo procesu varēja veikt tiešsaistē vai klātienē *Lojas Lisboa*.
- Nejaušā atlase un stratifikācija, izmantojot šādus kritērijus: dzimums, vecums, izglītība, profesija, dzīvesvieta, darbs vai studijas un politiskās iesaistes līmenis.¹⁰⁶

Pirmā pilsoņu padome Lisabonā sanāca 2022.gada maijā. No 2351 iedzīvotāja, kas pieteicās pirmajai pilsoņu padomei, 50 iedzīvotāji tika izvēlēti nejaušības kārtā, lai veidotu Lisabonas iedzīvotāju mikropilsētas attēlojumu.¹⁰⁷

Uz otro pilsoņu padomes sanākumi dalībnieku atlases process tika mainīts, iekļaujot divus nejaušas atlases posmus. Brīvprātīgā posma vietā 20 000 nejauši izvēlētu mājāsaimniecību visā Lisabonā saņēma uzaicinājuma vēstuli piedalīties loterijā.¹⁰⁸ Jauna nejauši izvēlētu iedzīvotāju grupa 2023.gada aprīlī apsprieda, kā izveidot 15 minūšu pilsētu. 15 minūšu pilsēta ir pilsēta, kurā iedzīvotāji var viegli piekļūt būtiskiem pakalpojumiem, piemēram, izglītībai, veselības aprūpei, tirdzniecībai, kultūrai vai zaļajām un atpūtas vietām.¹⁰⁹

Dalība pilsoņu padomē nav atalgota. Tajā pašā laikā tās dalībnieki var lūgt atbalstu ēdināšanas un transporta izdevumu segšanai.¹¹⁰

Piemēram, pirmajā padomes sēdē iedzīvotāji divas pilnas dienas apsprieda kā klimata pārmaiņas ietekmē iedzīvotāju ikdienas dzīvi; ko iedzīvotāji var darīt, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām, un ko var darīt pilsēta. Tika izstrādāti vairāk nekā 35 ieteikumiem attiecībā uz mājokļiem, patēriņu, transportu un mobilitāti, pilsētas attiecībām ar iedzīvotājiem, publisko telpu un citiem jautājumiem. Pēc ieteikumu iesniegšana tiek veikta to priekšizpēte un to ieviešanas laikā sekots līdzi, kā tas tiek īstenots.¹¹¹

2011.gadā Lisabonas pilsēta uzsāka dotāciju programmu, kas jāuzskata par sociālo iniciatīvu starta fondu. Dotācijas piešķiršanai nepieciešams, lai vismaz divas bezpeļņas

¹⁰⁵ <https://journals.openedition.org/spp/10323>

¹⁰⁶ https://cidadania.lisboa.pt/fileadmin/cidadania/participacao/conselho_cidadaos/Metodologia_Comissao_de_Cidadaos_EN.pdf

¹⁰⁷ <https://medium.com/participo/lisbons-citizens-council-embedding-deliberation-into-local-governance-a4e366755c0f>

¹⁰⁸ Turpat.

¹⁰⁹ <https://cidadania.lisboa.pt/participacao/conselho-de-cidadaos>

¹¹⁰ <https://medium.com/participo/lisbons-citizens-council-embedding-deliberation-into-local-governance-a4e366755c0f>

¹¹¹ Turpat.

organizācijas apvienotos, iesniedzot priekšlikumu BIP/ZIP, vēlams, lai vismaz viena no organizācijām būtu no Lisabonas. Dotācija var būt mazāka par 25 000 *euro*, lai atbalstītu mazākas iniciatīvas, piemēram, apkaimju gadatirgus, vai no 25 000 līdz 50 000 *euro*, izvirzot prasību, ka organizācijām ir jānodrošina ekonomiskā ilgtspēja vismaz divus gadus pēc atbalsta dotācijas beigām. Katru gadu tiek iesniegti aptuveni 100 pieteikumi un apstiprināti 30 vai 40 projekti, kuros iesaistās vismaz 50 % jaunu organizāciju.¹¹²

Šī dotāciju sistēma galvenokārt atšķiras no līdzdalības budžeta sistēmas, jo vietējās partnerības lēmumus pieņem un projektus īsteno autonomi un pašvaldība nav plaši iesaistīta. Pašvaldības darbinieki ir atbildīgi par piešķirto vietējo projektu koordinēšanu, atbalstu un uzraudzību. Ietekmes novērtējumu veic vietējie koordinatori, pamatojoties uz pieteikumā noteiktajiem kritērijiem, piemēram, dzimumu līdztiesība, uzrunātā apkaime, darbavietas, prasmes, tēma, utt.¹¹³

Lisabonā ir aprēķināts, ka 1 *euro* publisko līdzekļu dod vēl 1 *euro* citu resursu un ka lielāka mēroga projektos katrs projekts vidēji rada 2 pastāvīgas darbavietas.¹¹⁴

Gadu gaitā pilsoniskās sabiedrības organizatoriskās spējas šajos iedzīvotājos ir ievērojami palielinājušās, faktiski bieži vien neformālas grupas izveidojas par oficiālām grupām un vēlāk kļūst par galvenajiem projektu virzītājiem. Nākamajā gadā ir iecerēts izveidot dotācijas palielināšanas versiju, kas palīdzēs attīstīt pozitīvo projektu atkārtos jaunos rajonos.¹¹⁵

2.3.Kopienas un pašvaldības administrācijas sadarbība

Hāga

Hāga ir trešā lielākā pilsēta Nīderlandē, un tajā atrodas Nīderlandes valdība un daudzas starptautiskās organizācijas. Hāgas pašvaldība sastāv no pašvaldības padomes (*gemeenteraad*) un domes administrācijas. Lai nodrošinātu efektīvu pārvaldību un apmierinātu iedzīvotāju vajadzības, būtiska ir sadarbība starp sabiedrību un pašvaldību.

Pastāv dažādas iniciatīvas un platformas, kas veicina sadarbību starp iedzīvotājiem un pašvaldību. Šo iniciatīvu mērķis ir iesaistīt iedzīvotājus lēmumu pieņemšanas procesos, veicināt pilsonisko līdzdalību un nodrošināt, ka iedzīvotāju viedoklis tiek sadzirdēts.

Viens no Hāgas iedzīvotāju iesaistes piemēriem ir apkaimju padomju (*wijkberaden*) izveide. Šīs padomes ir platforma, kurā iedzīvotāji var apspriest vietējos jautājumus, dalīties ar idejām un sadarboties ar pašvaldību apkaimju attīstības jautājumos. Tām ir būtiska loma, lai veicinātu saziņu starp sabiedrību un pašvaldību.

Ir uzsākta konsultāciju sniegšanas iniciatīva (*Duurzaam Initiatieven Overleg*). Tās ietvaros pašvaldības ierēdņi sniedz konsultācijas saistībā ar ilgtspējības un enerģētikas jomas iedzīvotāju iniciatīvām. Konsultāciju ietvaros tiek nodrošināts iniciatīvas pārskats

¹¹² <https://cooperativecity.org/2019/06/19/the-bip-zip-strategy-empowering-local-communities-in-priority-districts-of-lisbon/>

¹¹³ Turpat.

¹¹⁴ Turpat.

¹¹⁵ <https://cooperativecity.org/2019/06/19/the-bip-zip-strategy-empowering-local-communities-in-priority-districts-of-lisbon/>

un tās reģistrācija, projektu un pakalpojumu saskaņošana un saikne ar pašvaldības plāniem, iniciatīvas pārbaude.¹¹⁶

Turklāt Hāgā ir īstenoti līdzdalības budžeta projekti, kuros iedzīvotājiem ir iespēja lemt par to, kā tiek sadalīta daļa pašvaldības budžeta. Šāda pieeja dod iedzīvotājiem iespēju aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanā un veidot savas apkaimes prioritātes.¹¹⁷

Hāgas pašvaldība sadarbojas arī ar kopienas organizācijām, NVO un uzņēmumiem, lai risinātu dažādas sociālās, ekonomiskās un vides problēmas. Partnerības tiek veidotas, lai veicinātu kopienas attīstību, uzlabotu sabiedriskos pakalpojumus un uzlabotu vispārējo dzīves kvalitāti pilsētā.

Hāgas domes priekšsēdētāja birojs katru gadu publicē pārraudzības ziņojumu, kurā sniedz paskaidrojumus par līdzdalības procesu rezultātā īstenoto projektu (ne) īstenošanu.¹¹⁸ Tādejādi Hāgas pašvaldība nodrošina to, ka koprades tapšanas procesā (*co-design*) visām iesaistītajām pusēm ir informācija par projektu virzību, kurā iesaistījās.

Toruņa

Toruņas sadarbībai ar NVO galvenais mērķis ir pilsoniskās sabiedrības attīstība. Nevalstisko organizāciju darbība būtiski ietekmē pilsētas attīstību un iedzīvotāju dzīves kvalitāti, aktivizē vietējo sabiedrību un veicina sociālās atbildības veidošanos.

Toruņas pilsētas un NVO sadarbības principus nosaka:

- Likums par sabiedriskā labuma darbību un brīvprātīgo darbu;
- Toruņas pašvaldības un nevalstisko organizāciju ikgadējās sadarbības programmas.¹¹⁹

Ikgadējā sadarbības programma ļauj īstenot pasākumus, kuru mērķis ir panākt optimālu iedzīvotāju līdzdalības līmeni pilsētas sabiedriskajā dzīvē un izveidot pilsoniskās sabiedrības vajadzībām atbilstošus mehānismus, kas balstīti uz subsidiaritātes, līdzdalības, dialoga un partnerības principu starp pašvaldības administrāciju un nevalstisko sektoru. Saskaņā ar ilggadēju tradīciju starpnozaru sadarbības programmas tiek izstrādātas līdzdalības procesā, piedaloties vietējo NVO pārstāvjiem, Toruņas pilsētas Sabiedriskā labuma darbības padomei, kā arī Toruņas pilsētas departamentu un Toruņas pašvaldības struktūrvienību pārstāvjiem.

Ikgadējās sadarbības programmā starp pašvaldību un NVO:

- norādītas detalizētas Toruņas pašvaldības sadarbības jomas un formas ar nevalstisko sektoru;
- noteikti prioritārie uzdevumi, kas tiek veikti sadarbībā ar sabiedriskā labuma organizācijām;
- nosaka starpnozaru finansiālās un nefinansiālās sadarbības veidu un principus.

Savukārt pamatojoties uz ikgadējām programmām, Toruņas NVO:

¹¹⁶ https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/10512980/1/RIS309550_Bijlage

¹¹⁷ Turpat.

¹¹⁸ https://eurocities.eu/wp-content/uploads/2021/10/Cities-and-participation_Eurocities_Brief.pdf

¹¹⁹ <http://www.orbitorun.pl/page/wspolpraca>

- līdzveido pilsētā spēkā esošos tiesību aktus, darbojoties kā padomdevēji;
- veicina ar likumu noteiktās darbības;
- attīsta brīvprātīgo darbu pilsētā;
- izmanto konsultāciju, apmācību, pašvaldības telpas;
- izmanto pašvaldības dotācijas uzdevumu īstenošanai.

Toruņas un NVO sadarbības pamatformas ir finansiālā sadarbība, kā ietvaros pašvaldība nodod NVO veikt tām noteiktās funkcijas, un nefinansiālā sadarbība, kā ietvaros tiek realizētas organizatoriskas un sistēmiskas darbības, kopīgu padomju, komandu un konsultatīvo struktūru darbība, atbalsts natūrā, pasākumu un apmācību kopīga organizēšana, abu sektoru darbības veicināšana.¹²⁰

Toruņas pašvaldība ir izstrādājusi un publicējusi šādus sadarbības ar nevalstiskajām organizācijām principus:

- subsidiaritātes princips, kas nozīmē sakārtotas publiskā sektora un pilsoniskā sektora savstarpējās attiecības, kuru mērķis ir kopēja labuma īstenošana;
- pušu suverenitāte, kas nozīmē tiesības uz neatkarību un nošķirtību, patstāvīgi definējot problēmas, meklējot risinājumus un veidus uzdevumu īstenošanai;
- partnerība, kas nozīmē, ka puses apņemas sadarboties, nosakot, definējot sabiedrības problēmas un uzdevumus, veidojot politiku, kopīgi īstenojot uzdevumus, izstrādājot labākos to īstenošanas veidus, šajos procesos uzskatot viena otru par līdzvērtīgām;
- efektivitāte, kas nozīmē kopīgu centienu sasniegt labākos iespējamus rezultātus sabiedrisko uzdevumu īstenošanā ar veiktajam uzdevumam atbilstošiem izdevumiem;
- godīga konkurence un atklātība, kas nozīmē pārredzamu sadarbības standartu veidošanu, pamatojoties uz vienādiem un atklātiem kritērijiem, izvēloties sabiedrisko uzdevumu izpildītāju un nodrošinot piekļuvi publiskai informācijai.¹²¹

Lisabona

Decentralizētas pašvaldības domes sanāksmes ir regulāra prakse vairākās pašvaldībās, jo īpaši Lisabonā, kur domes locekļi pulcējas dažādās apkaimēs par to iepriekš informējot. Līdz ar to iedzīvotāji var pieteikties piedalīties šādās domes sēdēs.¹²²

Izstrādātas īpašas kartes BIP/ZIP programmas ietvaros. Tā nosaka pilsētas prioritārās intervences teritorijas, ņemot vērā sociālo, ekonomisko, pilsētvides un vides trūkuma indeksu pārklāšanos, kas izsaka pilsētas lūzumu. Kartē sākotnēji tika integrēti dati no dažādiem avotiem (piemēram, tautas skaitīšanas dati, kā arī informācija no sociālajiem dienestiem un nodokļu pārvaldēm), kas ir ļoti detalizēti, izmantojot dzīvojamā kvartāla pamatvienību. Integrējot dažādus datus, tika izveidota karte, kas pēc tam tika papildināta

¹²⁰ <http://www.orbitorun.pl/page/wspolpraca>

¹²¹ <http://www.orbitorun.pl/page/wspolpraca>

¹²² <https://journals.openedition.org/spp/10323>

ar kvalitatīviem datiem, kurus ieguva no iedzīvotājiem, veicot aptauju ar vietējo NVO atbalstu.

Pirmās BIP/ZIP kartes, kas pašlaik tiek atjaunināta, rezultāts ir tāds, ka tika noteikti 67 prioritārie rajoni vai teritorijas, kurās dzīvo aptuveni 150 000 iedzīvotāju, t. i., trešdaļa Lisabonas iedzīvotāju, kas aptver 8 % pilsētas teritorijas.

Karte ir iekļauta Lisabonas pilsētas pilsētvides attīstības plānā, tādējādi atbalstot lēmumu pieņemšanas procesu par pilsētas nākotni ne tikai departamentam, kas to izstrādā, bet arī visai pilsētas administrācijai. Karte tika izstrādāta, izmantojot pašvaldības iekšējos cilvēkresursus, kuri apkopoja datus no dažādām valsts iestādēm, izveidoja GIS karti un visbeidzot veica datu tehnisko analīzi. Svarīgs aspekts bija semantika: nosaucot apkaimes par prioritārajām, nevis nelabvēlīgajām, tika panākts lielāks vietējais un politiskais atbalsts apkaimju kartēšanai. Šo elementu kombinācija galu galā noveda pie tā, ka BIP/ZIP karte guva lielu atsaucību, pat lielāku nekā ģenerālplāna apspriešanā. Pašlaik karte tiek atjaunināta, un tās galvenās iezīmes ir tādas, ka tā būs tiešaistes interaktīvā karte, ka tajā būs redzami dati par visu pilsētu, nevis tikai par prioritārajiem rajoniem.¹²³

Daudzveidīgās publiskā un privātā sektora partnerības formas, kas šobrīd pastāv, atspoguļo pieaugošo Portugāles ekonomikas liberalizāciju un privatizāciju. Tā rezultātā privātais sektors ir daudz tiešāk iesaistījies pilsētu attīstībā. Pašlaik ir plašs privātā sektora iestāžu spektrs, kas nodarbojas ar būtiskiem jautājumiem, kuri attiecas uz AML pārvaldību. To vidū ir uzņēmumi, kas darbojas tādās svarīgās nozarēs kā tūrisma veicināšana, transports, būvniecība un nekustamais īpašums, infrastruktūra un sabiedriskie pakalpojumi. Uzņēmējdarbības sektora intereses ir kļuvušas ietekmīgākas arī politikas darba kārtībā, jo īpaši saistībā ar galvenajām problēmām, kas saistītas ar transporta infrastruktūru, piemēram, topošo trešo upes šķērsošanas punktu un jauno starptautisko lidostu, kā arī ar attīstītāju kā galveno pilsētu attīstības dalībnieku parādīšanos.¹²⁴

Lisabonas “Līdzdalības budžeta veidošanas principi” ļauj iedzīvotājiem un ierēdņiem iepriekš izprast līdzdalības procesu, kā arī to, kuros posmos un kā viņi var iesaistīties. Tomēr uz projektiem balstītas pamatnostādnes nevar aizstāt visaptverošas saistošas koncepcijas, kas ļauj integrēt līdzdalības procesus, jo tām ir raksturīgs risks, ka pēc projekta pabeigšanas tās var tikt atmestas.¹²⁵¹²⁶

2.4. Neveiksmīga ārvalstu pieredze

2023. gadā Viļņā darbojas 21 apkaimju organizācijas (*bendruomeninė organizacija*)¹²⁷, kas ir kļuvušas par nozīmīgiem pašpārvaldes veicinātājiem pašvaldības līmenī un rosina

¹²³ <https://cooperativecity.org/2019/06/19/the-bip-zip-strategy-empowering-local-communities-in-priority-districts-of-lisbon/>

¹²⁴ https://www.researchgate.net/publication/4737839_Governing_Lisbon_Evolving_Forms_of_City_Governance

¹²⁵ https://eurocities.eu/wp-content/uploads/2021/10/Cities-and-participation_Eurocities_Brief.pdf

¹²⁶ Akmentina, L., (2022). E-participation and engagement in urban planning: experiences from the Baltic cities, Urban Research & Practice. <https://doi.org/10.1080/17535069.2022.2068965>

¹²⁷ <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/seniunijos-ir-bendruomenes/vilniaus-bendruomenes/bendruomenines-veiklos-remimas/>

uzņemties iniciatīvu, lai dažādus apmkaimju jautājumus izvirzītu lēmumu pieņemšanas līmenī – pašvaldībā. Viļņas apkaimju organizācijas veicina apkaimes kopšanu, sociālās atstumtības mazināšanas politiku, tās rūpējas par infrastruktūras atbalstu apkaimē un risina dažādus vides jautājumus.¹²⁸ Tomēr, kopš 2019.gada dažādu faktoru ietekmē (piem., COVID-19 ierobežojumi, pārlieku daudz administratīvu funkciju biedrībām) apkaimju kopienu biedrību un vecāko padomju darbība ir panīkusi.

Viļņa ir ieviesusi plānošanas procesā iedzīvotāju un citu iesaistīto pušu uzklauššanu, taču tas notika tikai 2018.gadā, kad tika apspriests mobilitātes projekts.¹²⁹ Viļņas pašvaldība ir izstrādājusi stratēģiskās plānošanas kārtību, kurā arī uzsvēta pašvaldības iedzīvotāju un vecāko padomes iesaistīšana. Iedzīvotāji tiek iesaistīti plānošanu sagatavošanā, izskatīšanā, kā arī īstenošanas uzraudzībā.¹³⁰ Viļņā tiek izmantotas iedzīvotāju aptaujas, diskusijas un tikšanās ar iedzīvotājiem gan stratēģisko, gan teritorijas plānu izstrādē. Tiek rīkotas arī darba grupas ar citām iesaistītajām pusēm, kā arī fokusa grupas.¹³¹ Piemēram, Viļņa ir pirmā pilsēta starp Baltijas valstīm, kurā ir trīs dimensiju kartes modelī, ir publicējusi visu informāciju par pašlaik īstenojamiem projektiem (www.3d.vilnius.lt). Šīs e-līdzdalības iespējas tiek izmantotas gan pilsētvides pārvaldīšanā, gan plānošanā.

Viļņā tiek īstenots arī līdzdalības budžets, un 2022.gadā tajā tika iesniegti 2740 projekti., kuru iesniedz gan apkaimju pārstāvji, gan iedzīvotāju un to grupas¹³².

Viļņas pašvaldības mājaslapā ir publicētas visas apkaimju teritorijas un to pārstāvošo biedrību kontakti.¹³³ 2023.gadā ir iesniegti 38 projektu pieteikumi no apkaimēm, no kuriem 30 saņēma finansējumu 415 619 *euro* apmērā. Atteikuma iemesls biedrībām, kuras nesaņēma finansējumu, lielākoties ir darbības pārskatu neiesniegšana Lietuvas Uzņēmumu reģistram, kā arī finanšu pārskatu neiesniegšana.^{134 135}

Lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību, Viļņas pilsētas apkaimēs veido vecāko padomes (*Seniūnaitijas*). Vecāko padomes izveides projektu apstiprina pašvaldība pēc pašvaldības administrācijas direktora ieteikuma. Šajā padomes ievēl apkaimju iedzīvotājus, kuri var sniegt ieteikumus pašvaldības domes priekšsēdētājam un kopumā pārstāvēt apkaimes intereses.¹³⁶

Vecāko galvenās funkcijas var atšķirties apkaimēs, bet lielākoties tās ir sekojošas:

---

¹²⁸ Aidukaite, J., (2013). Community Mobilizations Around Housing and Local Environment: Insights into the Case of Vilnius. Retrieved from: <https://www.journals.vu.lt/sociologija-mintis-ir-veiksmas/article/view/1846>

¹²⁹ https://www.cities-multimodal.eu/sites/cmm/files/materials/files/vilnius_ci_changing_the_planning_culture_in_lithuania.pdf

¹³⁰ <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/nuostatai/planavimo-dokumentai/>

¹³¹ Akmentina, L., (2022). E-participation and engagement in urban planning: experiences from the Baltic cities, Urban Research & Practice. <https://doi.org/10.1080/17535069.2022.2068965>

¹³² <https://dalyvauk.vilnius.lt/budgets/3/results>

¹³³ <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/seniunijos-ir-bendruomenes/>

¹³⁴ https://vilnius.lt/lt/community_categories/bendruomenines-veiklos-remimas/

¹³⁵ <https://vilnius.lt/lt/bendruomenes/informacija-apie-formaliuju-kriteriju-vertinimo-rezultatus/>

¹³⁶ [https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Naujienos/Local%20democracy%20in%20Lithuania%20\(2018\).pdf](https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Naujienos/Local%20democracy%20in%20Lithuania%20(2018).pdf)

1. Konsultēt un sniegt informāciju par apkaimes, pašvaldību un valsts iestāžu darbību.
2. Sūdzību, pieprasījumu, priekšlikumu izskatīšana.
3. Sasaucot vecāko sapulci, organizēt tikšanās ar pašvaldības un valsts institūciju amatpersonām un darbiniekiem.
4. Kultūras un sporta pasākumu organizēšana, sacensības, atpūtas svētki.
5. Palīdzība vēlēšanu komisijām vēlēšanu un referendumu organizēšanā.
6. Konsultācijas par koku nociršanu, teritoriju apzaļumošanu un citiem teritoriju apsaimniekošanas un uzturēšanas jautājumiem.
7. Atļauju izsniegšana pārdot un sniegt pakalpojumus publiskās vietās.
8. Tādu personu dzīvesvietas deklarēšanas datu un uzskaites datu apstrāde, kurām nav dzīvesvietas, izsniedzot deklarētās dzīvesvietas apliecības.
9. Neapmaksātu notariālo aktu izpilde saskaņā ar noteiktajām procedūrām.
10. Sniedz personas raksturojumu ieroču iegādes atļaujas saņemšanai.
11. Sniedz personas raksturojumu otrās pakāpes valsts pensijas iegūšanai.¹³⁷

Faktiski, Viļņas pieredze liecina, ka kopienas virzīts attīstības process nenotiek, ja:

- a) Kopienām nav uzdevums izstrādāt un ieviest vietējās attīstības stratēģiju;
- b) VRG ir pārlietu lielas administratīvās prasības, ko tās nespēj izpildīt;
- c) Apkaimju iesniegto projektu izvērtēšana notiek centralizēti;
- d) Apkaimju VRG piedāvātas līdzdalības metodes pārklājas ar citām līdzdalības metodēm un instrumentiem. Viļņas gadījumā izveidotās Vecāko padomes apkaimēs veic virkni administratīva rakstura funkciju un darbojas kā “pašvaldības pagarinājums”.

2.5. Ārējo revīziju secinājumi

2010.gadā Eiropas Revīzijas palāta atzina¹³⁸, ka LEADER pieejas mērķis bija veicināt vietējo kopienu iesaistīšanos un iespēju veicināšanu, izstrādājot vietējo stratēģiju, nodrošinot un piešķirot resursus stratēģijas ieviešanai, balstoties uz vietējo kopienu zināšanām un pieredzi, kas virza kopienas attīstības vajadzības. Revīzijas palātas ieskatā LEADER ir sniedzis būtisku ieguldījumu vietējā sociālā kapitāla attīstībā, un uzlabotā vietējā pārvaldībā.

2022.gadā Eiropas Revīzijas palāta, auditējot SVVA un LEADER ES dalībvalstīs norādīja uz virkni nepilnībām:¹³⁹

- VRG darbībā rodas papildus izmaksas, kuras nevar nosegt no ES finansējuma, bet savukārt pašvaldības un citas ieinteresētas puses nav gatavas ieguldīt līdzekļus VRG administratīvo izdevumu segšanai. ES rīcībpolitikas līmenī ir pieņemts, ka VRG administratīvo izdevumu segšanai ir atļauts tērēt, līdz 25% no kopējā pieejamā finansējam. Dažas dalībvalstis šo limitu samazināja līdz 20%,

¹³⁷ <https://vilnius.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/?stid=553#tab-functions-528>

¹³⁸ European Court of Auditors (2010). Special report 5/2010: Implementation of the Leader approach for rural development. https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR10_05

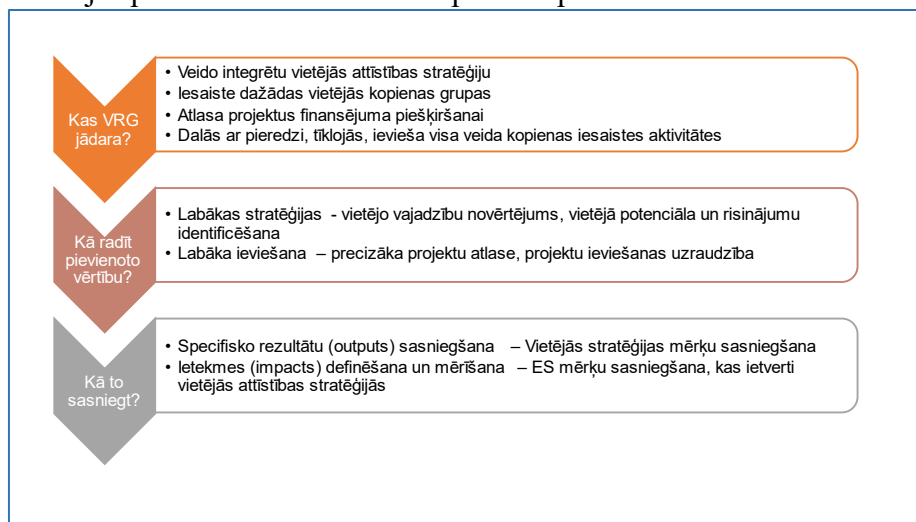
¹³⁹ European Court of Auditors (2022). Special Report 10/2022. LEADER and community-led local development facilitates local engagement but additional benefits still not sufficiently demonstrated. https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR22_10

kas radīja negatīvas sekas kā VRG aktivitāšu samazinājums un lēnāka sabiedrības iesaiste.

- VRG galvenais mērķis ir aktivizēt kopienu un ievest projektus kopienas vajadzību apmierināšanai, tāpēc projektu administratīvais slogs ir jāsamazina līdz minimumam. Tas ietver arī procesa vienkāršošanu, kā SVVA stratēģijas tiek izstrādātas un apstiprinātas.
- Lai arī arvien vairāk VRG izmanto digitālos risinājumus projektu uzsaukumos, tomēr Revīzijas palāta norāda, kas ir tendence SVVA projektus administrēt atbilstoši ES fondu programmas pieejai, kas ir neatbilstoši SVVA būtībai.
- VRG stratēģijas ielikt pārlietu plašus mērķus, kas ļauj gan atbalstīt dažāda veida projektus, arī tādus, kas var nesniegt tiešu ietekmi uz vietējās kopienas vajadzībām.
- VRG ir balstītas uz vietējo iedzīvotāju iesaisti, tomēr ir tendence, ka VRG ir salīdzinoši maz pārstāvēti jaunieši.
- Dominē pašvaldības kā publiskās varas nesēju viedoklis un ietekme lēmumu pieņemšanā VRG ietvaros. Pašvaldība nedrīkst dominēt it sevišķi lēmumu pieņemšanā, kas attiecas uz projektu izvērtēšanu un finansējuma piešķiršanu vietējiem projektiem.
- VRG vēl arvien ir problēmas nodefinēt, kādu ietekmi (*outcomes*) un pievienoto vērtību projekti sasniegs.

Eiropas Revīzijas palātas ieteikumi SVVA procesa pilnveidei:

3.att. Revīzijas palātas ieteikumi SVVA procesa pilnveidei

2023.gada gadā Valsts kontrole savā revīzijā norādīja uz šādām nepilnībām LEADER pieejas ieviešanā Latvijā¹⁴⁰:

- Latvijā LEADER/SVVA pieeja nav paplašināta uz citiem ES fondiem (piem., ERAF vai ESF), jo ZM nav pietiekamu datu par pieejas ietekmi.

¹⁴⁰ LRVK (2023). Kā Latvijā tiek pārvaldīta un īstenota LEADER un sabiedrības virzīta vietējā attīstība? <https://lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/ka-latvija-tiek-parvaldita-un-istenota-leader-un-sabiedrības-virzīta-vietēja-attīstība>

- Lielākie ieguvēji ir iedzīvotāji, kuru teritorijā VRG ir bijušas aktīvākas teritorijas aktivizēšanā. Tātad, ir novērojama tieša saikne starp VRG aktivitāti un labumiem, ko guvusi teritorija.
- Ja tiek izmantots SVVA, tad ir jādefinē uzdevumi un sasniedzamie rezultāti iedzīvotāju aktivizēšanas jomā.
- Sabiedrības un iedzīvotāju iesaiste ir nepieciešamā visā SVVA ciklā – kā stratēģijas izstrādē, tā ieviešanā.
- VRG darbības atklātība un caurskatāmība ir kritisks faktors, lai veidotos iedzīvotāju uzticēšanās VRG.
- Nepieciešams skaidri definēt SVVA vietu un lomu kā teritorijas attīstības instrumentam salīdzinājumā ar citiem.

2.5.Kopsavilkums¹⁴¹

Visu aplūkoto četru pilsētu pieredze liecina par šādām tendencēm:

		Hāga	Toruņa	Lisabona	Viļņa
	Apkaimju vajadzību analīzes process	Izstrādā skaidrus līdzdalības noteikumus, akcentējot pārredzamību, atgriezenisko saiti un iekļaušanu atbilstoši iedzīvotāju un pašvaldības vēlmēm un vajadzībām. Iespējas saņemt konsultācijas un skaidrojumus, kā labāk iesniegt dažādus projektus un iniciatīvas. Pastāv arī citas vēl iespējas apkaimēm iesniegt savas idejas, piemēram, apkaimes budžets, sadarbības līgumi starp pašvaldību un iedzīvotājiem, kā arī iedzīvotāju iniciatīvas.	Pastāv iespēja veidot partnerības starp NVO un pašvaldību. Ir izveidota arī Senioru padome, kuras uzdevumos ietilpst īstenot tādus pasākumus, kas palīdz integrēt Toruņas vecāka gadagājuma cilvēku kopienu un stiprinātu senioru līdzdalību vietējās kopienas dzīvē.	Īsteno stratēģiju, kas atbalsta vietējos projektus un pašvaldību partnerības, kuru mērķis ir uzlabot sociālo un teritoriālo kohēziju nelabvēlīgos rajonos. Stratēģijas īstenošanā tiek izmantoti četri instrumenti – kartēšana, finansējuma nodrošināšana, tīklu veidošana, sadarbības platformas izstrāde.	Izveidotas vecāko padomes. Tajās ievēl apkaimju iedzīvotājus, kuri var sniegt ieteikumus pašvaldības domes priekšsēdētājam un kopumā pārstāvēt apkaimes intereses.
	Sabiedrības aktivizēšanas process	Pievērš uzmanību jaunu līdzdalības veidu ieviešanai. Ir piešķīrusi iedzīvotājiem būtisku lomu arī ilgtspējības pasākumu īstenošanā. Ir ieviests arī līdzdalības budžets.	Ieviests līdzdalības budžets. Izveidota Sabiedriskā labuma darbības padome, kas ir Toruņas domes priekšsēdētāja padomdevēja un konsultatīvā iestāde jautājumos, kas saistīti ar sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām. Tostarp ir arī pašvaldības un nevalstisko	Sabiedrību aktivizē, izmantojot līdzdalības budžetu, referendumus, likumdošanas iniciatīvas, paļauties uz brīvprātīgu iedzīvotāju iesaisti, kā arī iedzīvotāju iesaisti apkaimju biedrībās un domes sēdēs. Ir izveidota arī Pilsoņu padome, kas apspriež noteiktus	Ieviests līdzdalības budžets. Tāpat pastāv arī iedzīvotāju apkaimju organizācijas, kas veicina apkaimes kopšanu, sociālās atstumtības mazināšanas politiku, kā arī rūpējas par infrastruktūras atbalstu apkaimē un risina dažādus vides jautājumus.

¹⁴¹ Ilustrācijas no www.flaticon.com

			organizāciju sadarbības programma, kā arī jauniešu dome.	jautājumus. Tajā piedalās nejausi izvēlēti pilsētas iedzīvotāji.	
	Augšupvērsta plānošana un kop-pārvaldība	Izmanto <i>Hoplr</i> platformu, kur iedzīvotājiem ir iespēja savstarpēji sazināties, apspriest iniciatīvas, idejas, kā arī ziņot par problēmām apkaimē.	Izstrādāta mājaslapa, kur pieejama informācija par visām publiskajām konsultācijām par dažādiem pašvaldības plānošanas dokumentiem.	Izveidota Pilsoņu padome. Iedzīvotāji, kas piedalās padomē, piesakās brīvprātīgi vai tiek izvēlēti pēc nejaušības principa. Izveidota arī dotāciju programma, kas atbalsta sociālas iniciatīvas, piemēram, gadatirgu organizēšanu.	Viļņā tiek izmantotas iedzīvotāju aptaujas, darba grupu un fokusu grupu rīkošana, diskusijas un tikšanās ar iedzīvotājiem gan stratēģisko, gan teritorijas plānu izstrādē.
	Kopienas un pašvaldības administrācijas sadarbība	Izveidotas apkaimes padomes. Citstarp pašvaldības sniedz konsultācijas saistībā ar ilgtspējības un enerģētikas jomas iedzīvotāju iniciatīvām. Hāgas domes priekšsēdētāja birojs katru gadu publicē pārraudzības ziņojumu, kurā sniedz paskaidrojumus par līdzdalības procesu rezultātā īstenoto projektu (ne)īstenošanu	Īpaša uzmanība pievērsta pašvaldības un NVO sadarbībai. Tās kvalitatīvai nodrošināšanai izstrādāti arī 5 principi, kuri jāievēro gan NVO, gan pašvaldībai.	Domes sanāksmes notiek arī ārpus pašvaldības galvenajām telpām. Tās var notikt arī dažādās apkaimēs, kur iespēja ir piedalīties apkaimes iedzīvotājiem. Pašvaldība sadarbojās ar iedzīvotājiem informācijas iegūšanai par apkaimēm, lai izveidotu detalizētu karti, kur pieejami dati par pilsētu. Pašvaldība ir izstrādājusi arī līdzdalības budžeta veidošanas principus, kas palīdz iedzīvotājiem labāk izprast tā procesu.	Pašvaldība publicē kontaktinformāciju par apkaimju biedrībām. Pašvaldīb ir izstrādājusi un publicējusi trīs dimensiju karti, kur pieejama informācija par pašlaik īstenotajiem projektiem.

3.SVVA pieejas ieviešanas metodika

3.1.Izveides process

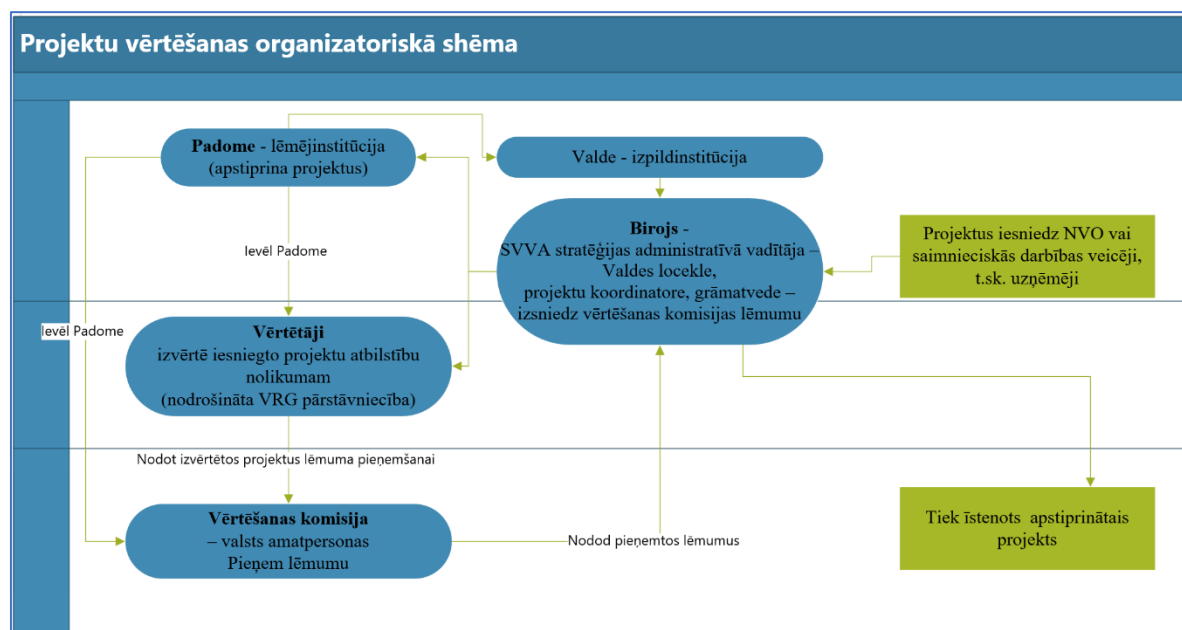
Latvijas lauku teritorijā SVVA stratēģijas īstenošanu realizē VGR biedrības vai partnerības. Katrai lauku partnerībai ir sava pieeja SVVA īstenošanā un organizatoriskās struktūras veidošanā.

Tabula Nr.4

Lauku VRG organizatoriskās struktūras piemērs

	PPP biedrība “Zemes zied”	Madonas novada fonds
Teritorija	Līdz 2021.gadam Baldones, Ikšķiles, Ķeguma, Lielvārdes un Ogres novadi	Esošais Madonas novads un Varakļānu novads
Iedzīvotāju skaits	42331	31037
Augstākā lēmējinstītūcija	Biedru sapulce	Padome
Biedrības darbu vada	Valde – izpildinstitūcija sastāv no viena valdes locekļa kontrolē Padome	Valde – izpildinstitūcija sastāv no viena valdes locekļa kontrolē Padome

Tomēr, ievērojot normatīvos aktus, projektu vērtēšanas princips tiek veidots vienots.

4.att.Pojekta īstenošanas un vērtēšanas shēma

Lauku teritoriju VRG darbības nodrošināšana, vietējās attīstības stratēģijas iedzīvīvināšanas pārvaldība, uzraudzība un novērtēšana tiek finansētas KLP stratēģiskā plāna intervences – Darbību īstenošana saskaņā ar vietējās attīstības stratēģiju, tostarp sadarbības aktivitātes un to sagatavošanu ietvaros¹⁴².

¹⁴² Latvijas KLP stratēģiskais plāns 2023.-2027. gadam, 819 lpp.

Atbilstoši MK 10.03.2015. noteikumiem Nr.125 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģiju sagatavošanai un īstenošanai” VRG biedrības savas darbības nodrošināšanai un teritorijas aktivizēšanai izmanto līdz 15 procentiem no piešķirtā publiskā finansējuma Lauku attīstības programmas pasākumiem vai līdz 20 procentiem no minētā finansējuma, ja atbalstu saņem arī Rīcības programmas pasākumā. **Lauku VRG biedrību darbība nav finansiāli saistīta ar pašvaldības darbu.**

Aktīva vietējo kopienu iedzīvotāju un uzņēmēju iesaistei SVVA īstenošanā, kā arī piederības sajūtu savai dzīvesvietai veicināšanai un atbildības uzņemšanos par vides veidošanu savai dzīvesvietai tuvākajā apkārtnē būtiski ir izveidot VRG biedrību, kuras darbība tiek vērsta uz plānošanas dokumentu izstrādi un īstenošanu pēc augšup-vērstās pieejas vai augšupējās pieeja (*angl. bottom-up approach*). Šī stratēģija veicina augšupēju līdzdalības pieeju, tādējādi uzlabojot sociālo un teritoriālo kohēziju, pilsoniskumu, pašorganizēšanos un kopienu līdzdalību. **VRG biedrība ir objektīva un neatkarīga no politiskajām partijām.**

SVVA izstrādei un ieviešanai LEADER programmas ietvaros ir nepieciešams izveidot Rīgas valstspilsētai vienu kopēju VRG teritoriālai vienībai jeb administratīvai teritorijai, kas noteikta saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu, jo atbilstoši tam tiek plānots piešķiramais finansējuma apjoms. Šīs VRG mērķis ir aptvert visu valstspilsētas teritoriju un radīt apstākļus aktīvai iedzīvotāju, uzņēmēju un dažādu organizāciju iesaistei vietējās iniciatīvās.

Lai īstenotu 13 apvienoto apkaimju teritoriālā iedalījuma (pēc plānotā apkaimju iedalījuma (skat.3.2.apakšnodaļu)) atsevišķos SVVA atbilstoši esošiem normatīviem aktiem LEADER programmu īstenošanai, tas būtu jānostiprina normatīvajos aktos.

Rīgas valstspilsētas, kuras teritorijā 601311 iedzīvotāji un 58 esošas apkaimes, VRG aktivizēšanai, iesaiste “no malas”, kur pašvaldība uzņemtos iniciatīvu vienotās un atsevišķo 13 apvienoto apkaimju VRG biedrību izveidē. Šī mērķa sasniegšanai jāizmanto jau esošie pašvaldības resursi - Centrālās administrācijas izveidotā struktūrvienība “Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centri”¹⁴³ (turpmāk - AIC), kuru uzdevums ir sniegt palīdzību vietējiem iedzīvotājiem dažādu jautājumu risināšanā. Šobrīd Centru darbība ietver sevī ne tikai bijušo Apmeklētāju pieņemšanas centru funkciju. AIC atbildības jomu loks kopš 2021. gada ir audzis. Šobrīd AIC rūpējas gan par pašvaldības pakalpojumu nodrošināšanu, tostarp informatīvo tālruni 80000800, apkaimju attīstību un iedzīvotāju līdzdalību un uzņēmējdarbības koordinēšanu sabiedrības integrācijas jautājumiem. AIC pakļautībā darbojas NVO nams, kas sniedz atbalstu Rīgas nevalstiskajām organizācijām, kā arī Rīgas atbalsta centrs Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas darbu sāka 2022. gada martā, Rīgā ierodoties pirmajiem patvēruma meklētājiem no Ukrainas. Lai nodrošinātu plašo funkciju klāstu, pašlaik AIC strādā 104 darbinieki. ¹⁴⁶ AIC struktūrā iekļauta Apkaimju attīstības nodaļa, kuras

---

¹⁴³ <https://www.riga.lv/lv/media/33204/download?attachment>

darbības pienākumos potenciāli būtu organizēt VRG biedrības vai nodibinājuma izveidi, bet tas nav viennozīmīgi.

Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centra klientu apmierinātības 2022.gada aptaujas rezultātu apkopojumā sniegts priekšlikums: “Vairāk iesaistīt iedzīvotājus”, “Jāsamazina koordinatoru atbildībā esošo apkaimju skaitu, lai koordinators varētu vairāk iesaistīties, risināt un atbalstīt savu apkaimju iedzīvotājus, pārrunātu apkaimes un biedrību aktuālos jautājumus”.¹⁴⁴ Aptaujas rezultāti norāda uz nepieciešamību uzklaustīt iedzīvotājus problēmjautājumu risināšanā darbojoties kā konsultantiem jautājumos par pašvaldības darbību un informācijas saņemšanu. Apkaimju iedzīvotāju centrs darbojas kā konsultatīva iestāde, tāpēc iedzīvotājiem iespēja veikt savas iniciatīvas nav gandrīz iespējamā un augšup-vērstā pieeja šajos centros nav pieejama.

Izvērtējot esošās biedrības Rīgas apkaimju Alianses darbību, tās mērķi ir līdzvērtīgi VRG biedrības pamatmērķim – iedzīvotāju iniciatīvu virzīšana atbalsta saņemšanai no pašvaldības vai iniciatīvu realizēšanu integrējot pašvaldībai veicamos uzdevumos, iestrādājot investīciju plānā. VRG biedrības mērķi ir piesaistīt fondu finanšu līdzekļus, kā arī, izmantojot partnerības principu, piesaistot pašvaldības budžetu, iespējams, arī valsts līdzfinansējumu. Lai izmantotu jau esošo Rīgas apkaimju Alianses biedrības izveidoto darbības platformu, nepieciešams būtiski papildināt un grozīt tās statūtus atbilstoši normatīviem aktiem ES struktūrfondu piesaistei un saņemšanai, iekļaujot VRG biedrības darbības organizēšanu un, ja nepieciešams, papildināt ar sasniedzamajiem mērķiem.

Pašvaldības esošie resursi izmantojami kā tehniskā palīdzība VRG biedrības vai nodibinājuma dibināšanai (turpmāk tekstā - VRG biedrība), izmantojot pašvaldībā pieejamos rīkus, tai skaitā sociālos tīklus un medijus, lai maksimāli iespējamiem līdzekļiem tiktu iesaistīta sabiedrība, nosedzot visas Rīgas valstspilsētas apkaimes.

VRG biedrības atbalsta mērķis ir veicināt iekļaujošus vienlīdzīgus partnerības principus un veicināt starpsektoriālo sadarbību vietējā attīstības potenciāla un resursu ilgtspējīgai izmantošanai.

I. VRG izveides process tiek balstīts uz visu ieinteresēto pušu iesaisti, kas līdzvērtīga jau līdzšinējai Latvijas lauku teritorijā esošai praksei LEADER programmas īstenošanai.

Vietējās rīcības grupas izveides process, kas balstīts uz visu ieinteresēto pušu iesaisti, ir būtisks solis, lai veicinātu efektīvu lēmumu pieņemšanu un projektu īstenošanu dažādās jomās. Šāda pieeja nodrošina, ka visi, kas tiek ietekmēti vai iesaistīti konkrētās aktivitātēs vai projektos, var sniegt savu ieguldījumu, paust savus viedokļus un ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu.

Lai izveidotu vietējo rīcības grupu atbilstoši teritoriālajam iedalījumam, varētu sekot šādiem pamatsoļiem:

---

¹⁴⁴ <https://www.riga.lv/lv/media/32526/download?attachment>

- 1) Identificēt mērķi un jomas VRG biedrības darbībai. Tas var būt attiecībā uz sabiedrības attīstību, uzņēmējdarbības attīstību, vides aizsardzību, kultūras pasākumiem vai citiem jautājumiem.
- 2) Identificēt ieinteresētās puses, tos uzaicinot dibināt un stāties VRG biedrībā. Uzmanāt iedzīvotājus, uzņēmējus, biedrības, nevalstisko organizāciju pārstāvjus, kuri varētu būt ieinteresēti noteiktās teritoriāli apvienotās apkaimes attīstībā.
- 3) Veikt konsultācijas un iesaistīšanu, rīkojot atklātas publiskas sanāksmes vai aptaujas, lai iegūtu viedokļus un ieteikumus no ieinteresētajām pusēm. Šajā posmā ir svarīgi rūpīgi uz klausīt visu ieguvēju un iesaistīto pušu viedokļus.
- 4) Izstrādāt vietējās rīcības grupas statūtus, kas ietver struktūru un darba kārtību, balstoties uz saņemtajiem ieteikumiem un viedokļiem. Šajā posmā ir svarīgi noskaidrot, kā grupa tiks organizēta, kā tiks pieņemti lēmumi un kā tiks plānotas aktivitātes, sadalīti pienākumi izpildīšanai un lēmējībai (skatīt aprakstu zemāk).
- 5) Rīkot Biedru kopsapulci, ar kuru apstiprina statūtus (vai tos grozot, ja ir esoša biedrība), apstiprina padomi un valdi.
- 6) Reģistrēt biedrību vai izmanto jau esošu biedrību, grozot statūtus.
- 7) VRG padomē pieņemt lēmumu par SVVA izstrādes uzsākšanu, noteikt atbildīgās personas, apstiprināt darba uzdevumu, kas ietver mērķi, uzdevumus un sabiedrības iesaistes pasākumus.
- 8) SVVA izstrādes laikā nodrošināt pārredzamību un iespēju piedalīties. Nodrošināt, ka vietējā rīcības grupa darbojas pārredzamā veidā un sniedz iespējas ikvienam, kas vēlas piedalīties vai sekot līdzi viņu darbam. Tas var ietvert regulāras sanāksmes, fokusgrupu darba organizēšanu, hahatonus utt., publiskas informācijas izziņošanu un informatīvu materiālu izplatīšanu.
- 9) Pēc SVVA izstrādes nodot to publiskai vērtēšanai, priekšlikumu saņemšanai.
- 10) Pēc saņemto priekšlikumu un ieteikumu saņemšanas tie tiek iestrādāti SVVA.
- 11) Padome apstiprina SVVA.

II. VRG biedrības statūtos iekļaujami sekojoši punkti, kas nodrošinās pilnvērtīgu VRG biedrības darbību:

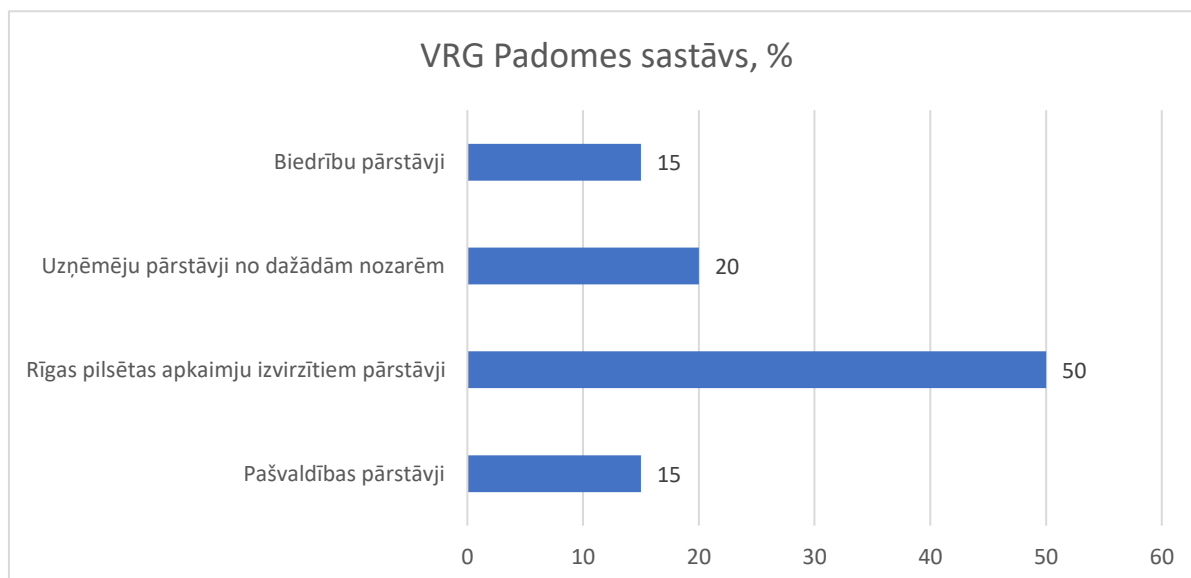
1. VRG biedrības dibināšanai statūtos izvirza un izklāsta tās darbības mērķus un darbības principus, iesaistāmās puses.
2. Par VRG biedrības biedru var kļūt jebkura fiziska vai juridiska persona, biedrības, nodibinājumi, nevalstiskās organizācijas, pašvaldība.
3. VRG biedrības augstākais spēks ir biedru kopsapulce, kura apstiprina **Padomi**, kura ir biedrības **lēmējvara**. Projektu atlase ir daļa no attiecīgās VRG lēmējīnstitūcijas pienākumiem. Padomes uzdevums nodrošināt vienlīdzīgas iespējas dažādām sociālām grupām.
4. Biedrības biedri kopsapulcē apstiprina **Valdi - izpildīnstitūciju**, kas organizēs biedrības saimniecisko darbību, atlasa projektus, ko noteiktā apkaimes teritorijā ir iesnieguši vietējie iedzīvotāji, uzņēmumi, organizācijas vai pašvaldība, tālāk virzot Projektu vērtēšanas komisijai. VRG valdes pienākumos ietilpst SVVA stratēģijas

izstrāde, īstenošana, uzraudzība un novērtēšana, nodrošinot apkaimju līdzdalību, apmācību organizēšana

5. Biedrības biedri kopsapulcē apstiprina **projektu vērtēšanas komisiju**, kas pieņem izvērtēt iesniegtos projektus par ES finansējuma piešķiršanu projektu īstenošanai. Projektu vērtēšanas komisija nodod Padomei projektus lēmuma pieņemšanai.
6. Projektu vērtēšanas komisija tiek ievēlēta katrai VRG teritoriālai vienībai katram plānošanas periodam. Vērtēšanas komisijā var būt personas, kas nav saistītas ar VRG teritoriju.
7. Projektu vērtēšanas komisija iesniedz Padomē lēmuma pieņemšanai par iesniegto iniciatīvu ieceru īstenošanas apstiprināšanu vai noraidīšanu, novērtē atbilstību SVVA stratēģijā izvirzītajiem mērķiem.
8. Padomes dalībnieki ir valsts amatpersonas.
9. VRG biedrības Valde izstrādā un biedru kopsapulcē apstiprina SVVA stratēģiju laika periodam, kas atbilst ES plānošanas periodam.
10. Padome sastāv no dažādu nozaru sabiedrības pārstāvjiem. Padomi pārstāv ievērojot sekojošas proporcijas:
  - 10.1. iedzīvotāju pārstāvji no apvienoto apkaimju teritorijām atbilstoši VRG teritoriālajam iedalījumam – 50%;
  - 10.2. uzņēmēju pārstāvji, kas pārstāv dažādas nozares – 20%;
  - 10.3. NVO un citas organizācijas pārstāvji, iekļaujot pārstāvi no jaunatnes un senioru biedrības – 15%;
  - 10.4. Pašvaldības pārstāvji – 15%.
11. Valde sastāv vismaz no 3 personām, kuras darbība tiek finansēta no iekasētās biedra naudas, ziedojumiem, pašvaldības līdzfinansējuma vai proporcionāli piešķirtajiem fondu līdzekļiem un teritoriālajam iedalījumam, lai nodrošinātu vienlīdzības un taisnīguma principus.
12. Projektu vērtēšanas komisija sastāv no 10 personām, ievērojot proporcijas analogas Padomes sastāvam.

VRG Padomes izveide.

Padome tiek veidota, ievērojot partnerības principu, kas paredz, ka pārstāvji tiek ievēlēti no katra sektora. Veidojot VRG biedrības padomes proporcionālu sastāvu, tiek panākta VRG biedrības pamatvērtību īstenošana, kuras virzītājspēks ir vietējo apkaimju iedzīvotāju un uzņēmēju projektu iniciatīvas.

5.att.VRG padomes sastāvs, %

- 1) Iedzīvotāju pārstāvji – 50% - ar visu Rīgas pilsētas apkaimju izvirzītiem pārstāvjiem, kas aptver teritoriāli līdzvērtīgi visu Rīgas pilsētu, tiek veikti deleģējumi pārstāvniecībai Padomē;
- 2) Uzņēmēju pārstāvji – 20% - dažādu atšķirīgu nozaru (pēc NACE kataloga) pārstāvji;
- 3) Biedrību pārstāvji – 15% – ietver biedrības, fondu, NVO, partnerību pārstāvjus. Kā obligāts nosacījums – ietvert jaunatnes un senioru organizāciju pārstāvjus;
- 4) Pašvaldības pārstāvji – 15% personas – Pilsētas attīstības departaments, Labklājības departaments, Izglītības, Kultūras un sporta departaments, Rīgas investīciju un tūrisma aģentūra. Pašvaldības pārstāvjiem nav noteikts, kurš departaments, pašvaldības aģentūra vai iestāde būtu jāpārstāv, tā sastāvs ir elastīgs. Izpilddirektors ar Rīkojumu izvirza departamentu un Centrālās administrācijas pārstāvjus dalībai biedrības padomē¹⁴⁵.

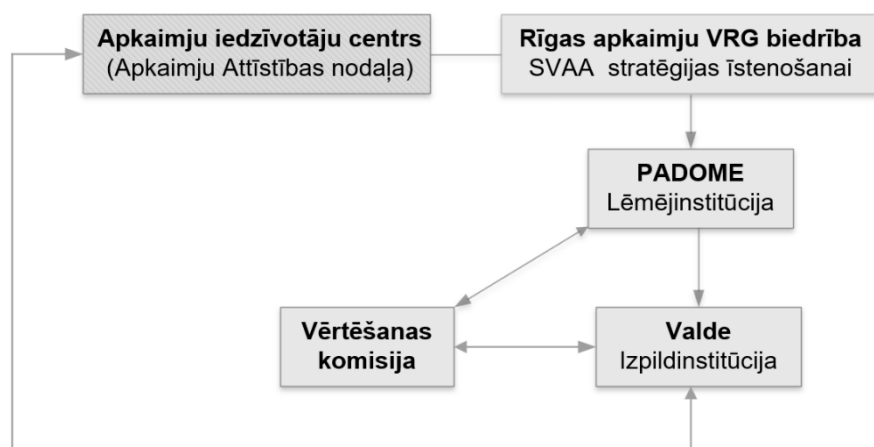
Pašvaldības loma VRG biedrības darbībā ir vērsta uz konsultāciju sniegšanu pašvaldības pārziņā esošajās nozarēs (piemēram, izglītība, sports, teritorijas labiekārtošana, gājēju, transporta plūsmas organizēšana utml.), iesniegto projektu ieceru atbilstības vērtēšanu pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem, nodrošinot to nepārklāšanos. Pašvaldība, lai piesaistītu fondu līdzekļus, arī ir tiesīga iesniegt projekta pieteikumus izvērtēšanai Valdē un apstiprināšanai Padomē. Ņemot vērā Padomes sastāva iedalījumu, tiek izskausta būtiska pašvaldības ietekme uz projekta īstenošanas iespējām, neskatoties uz piešķiramajiem finanšu līdzekļiem VRG biedrības darbības nodrošināšanai.

Pašvaldības pārstāvjiem ir tiesības nepieciešamības gadījumā piesaistīt citu departamentu, aģentūru vai iestāžu pārstāvju konsultāciju sniegšanai, tiem nav leģitīmas tiesību.

¹⁴⁵ [Rīgas valstspilsētas pašvaldības nolikums \(likumi.lv\)](http://likumi.lv)

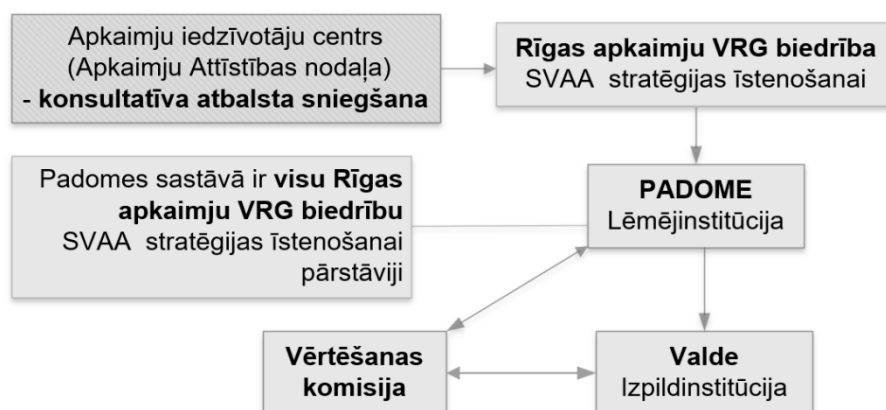
Saskaņā ar regulas 31.panta 2.b punktu tiek īstenota vietējo rīcības grupu vadībā, kuru sastāvā ir publisko un privāto vietējo sociālekonomisko interešu pārstāvji un kuru lēmumu pieņemšanu nekontrolē atsevišķa interešu grupa.¹⁴⁶

Rīgas apkaimju VRG biedrības darbības princips.1. variants

6.att.Rīgas apkaimju VRG biedrības darbības shēma.

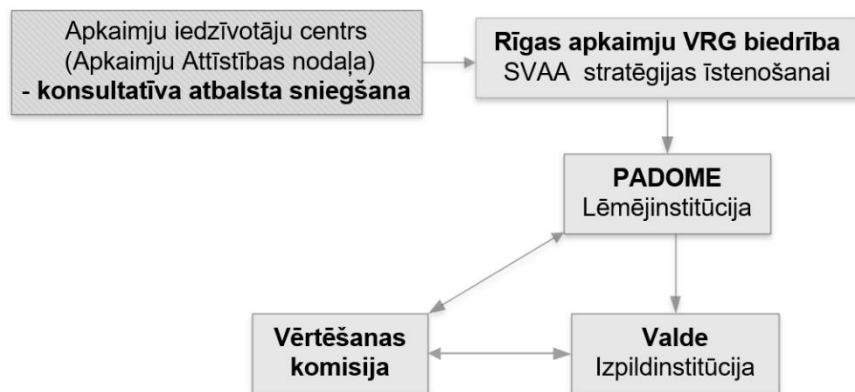
Rīgas apkaimju VRG biedrības darbības princips. 2. variants

6.att.-1.Rīgas apkaimju VRG biedrības darbības shēma.

¹⁴⁶ REGULA (ES) 2021/1060 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060>

Rīgas apkaimju VRG biedrības darbības princips. 3. variants

6.att.-2.Rīgas apkaimju VRG biedrības darbības shēma.

Tabula Nr.5

Plānoto VRG biedrības darbības principu variantu salīdzinājums

VRG darbības princips	1.variants	2.variants	3.variants
Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centra atbalsts organizatoriskos jautājumos	Ir	Ir	Ir
LĒMĒJVARA - PADOME			
<i>Padomes sastāvā ietilpst:</i>			
<i>Pašvaldības pārstāvji</i>	15%	-	-
<i>Rīgas pilsētas apkaimju izvirzītiem pārstāvji</i>	50%*	50%*	40%
<i>Uzņēmēju pārstāvji no dažādām nozarēm</i>	20%	20%	20%
<i>Iedzīvotāji, kas nav apkaimju biedrību pārstāvji</i>	-	15%	20%
<i>Jaunatnes biedrības pārstāvji</i>	4%	5%	5%
<i>Senioru biedrības pārstāvji</i>	4%	5%	5%
<i>Biedrību, fondu, NVO, partnerību pārstāvji</i>	7%	5%	10%
IZPILDVARA - VALDE	2	2	2
VĒRTĒŠANAS KOMISIJA - Neatkarīgi projektu vērtētāji	5	5	5

* - atkarīgs no izveidoto VRG teritoriālo apkaimju skaita

Būtiskākās piedāvāto padomes sastāva variantu atšķirības:

- 1) 1.variantā piedalās **pašvaldības pārstāvji**, kas 2. un 3. variantā tos izslēdz no dalības padomē. Pašvaldības darbībai 2.un 3. variantā ir konsultatīva nozīme.
- 2) **Rīgas pilsētas apkaimju izvirzītie pārstāvji**: 1.un 2.varinatā tiek pārstāvētas visas VRG teritoriālo apkaimju biedrības jeb pa vienai izvirzītai personai dalībai

padomē no katras VRG teritoriālo apkaimju biedrības. 3.variantā jebkuru Rīgas pilsētas apkaimju biedrību pārstāvji.

- 3) **Uzņēmēju pārstāvji** no dažādām nozarēm: visos variantos tiek iesaistīti uzņēmēji, vēlams mazie un vidējie uzņēmēji (kā mērķgrupa projektu īstenošanai), kuri pārstāv dažādas nozares, piemēram, pakalpojumu sniegšana, mājražošana, vidēji liels ražojošs uzņēmums, kultūras nozare (nav pašvaldības iestāde vai struktūrvienība) u.t.m.l..
- 4) **Iedzīvotāji**, kas nav apkaimju biedrību pārstāvji: tikai 2. un 3. variantā tiek iesaistīti sabiedrībā aktīvi iedzīvotāji, kuriem vēlme sniegt ieguldījumu Rīgas pilsētas attīstībā. Tas aizstāj pašvaldības pārstāvju klātbūtni padomē, tādējādi nodrošinot neatkarīgu sabiedrības viedokļa izteikšanu.
- 5) Biedrību, fondu, NVO, partnerību pārstāvji, kā obligāti iekļaujami Jaunatnes biedrības un Senioru biedrības pārstāvji, kopumā 1. un 2. variantā nodrošinot 15% no padomes sastāva. 3.variantā tie ir 20% no padomes sastāva, ņemot vērā to, ka ir daudz dažādu nozaru biedrības, kuras būtu nepieciešams pārstāvēt.

Katra plānotā VRG teritoriālā apkaimju biedrība ir no citas atšķirīga, tāpēc izvēloties padomes sastāvu un procentuālās proporcijas, var būtiski atšķirties.

3.2.Teritoriālais iedalījums

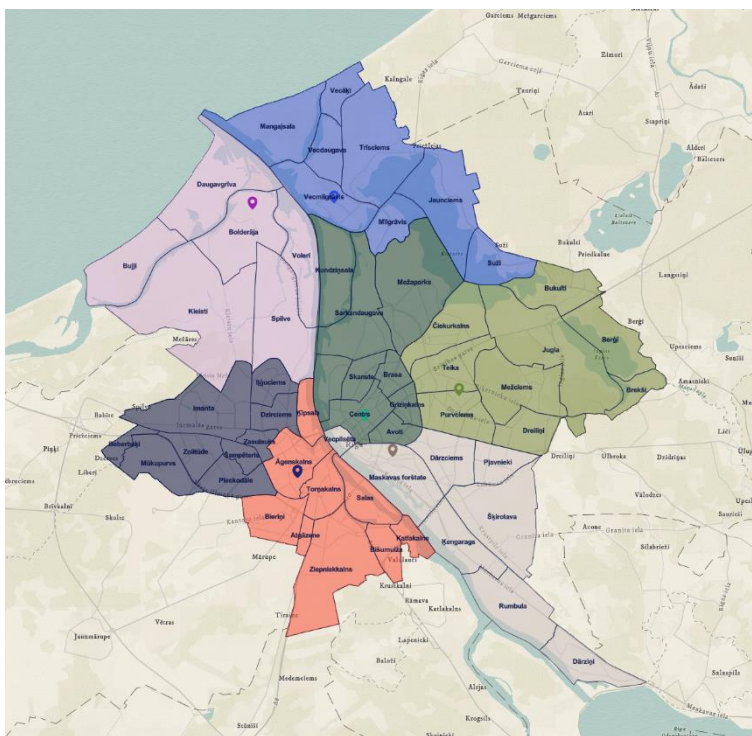
Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. 114 “Rīgas valstspilsētas pašvaldības nolikums” nosaka pašvaldības teritoriālo ir sadalījumu šādās administratīvi teritoriālās vienībās: Centra rajons, Kurzemes rajons, Ziemeļu rajons, Vidzemes priekšpilsēta, Latgales priekšpilsēta, Zemgales priekšpilsēta¹⁴⁷ (29.punkts). Tas ir vēsturiski veidojies teritoriālais sadalījums, kas šobrīd nodrošina dažādu pašvaldības struktūru un iestāžu organizētu funkcionalitāti.

Rīgas pilsētā noteiktas septiņas apkaimju koordinātoru zonas ar apkaimju iedzīvotāju centriem, kura pamatfunkcijas ir analogas Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru funkcijām, kas ir izveidotas Latvijas teritorijā.

2021.gadā darbu sāka pieci apkaimju koordinātori, bet šobrīd AIC strādā jau septiņi – Āgenskalna, Bolderājas, Imantas, Centra, Maskavas forštates, Vecmīlgrāvja un Teikas – apkaimju koordinātori. Katrs no viņiem atbild par savu daļu no 58 Rīgas apkaimēm, sadarbojoties ar iedzīvotājiem, veicinot apkaimju attīstību.¹⁴⁸ Tomēr iztrūkst aktīva, koordinēta apkaimes iedzīvotāju, nevalstisko organizāciju, biedrību, fondu, uzņēmēju iesaiste teritorijas attīstībā pēc augšup - vērstas pieejas.

¹⁴⁷ <https://likumi.lv/ta/id/227996-rigas-valstspilsetas-pasvaldibas-nolikums>

¹⁴⁸ <https://apkaimes.lv/>

7.att. Esošie apkaimju iedzīvotāju centri un to areāli (avots: Karte | Apkaimes¹⁴⁹, Esri, Intermap, NASA, NGA, USGS | Lantmäteriet, VZD, Esri, HERE, Garmin, Foursquare, GeoTechnologies, Inc, METI/NASA, USGS | Rīgas valstspilsētas pašvaldība)

Kritēriji teritoriālam sadalījumam, pēc kuriem noteikti VRG SVVA īstenošanai:

1. Ir izveidota biedrība/biedrības;
2. Ir Alianses biedrs;
3. Kāda bijusi līdzšinējā dalība projektos;
4. Ir esošs AIC;
5. Plānotā apkaimju attīstības centra tuvums;
6. Rīgas kultūrvēsturiskais centrs un tā aizsardzības zonas teritorija;
7. Iedzīvotāju blīvums apkaimē;
8. Dominējošais funkcionālais zonējums spēkā esošajā Rīgas pilsētas teritorijas plānojumā;
9. Ērta sasniedzamība starp apkaimēm;
10. Nodarbināto skaits (izteikts %) darbības sfērās pēc NACE.

Pirmo reizi jēdzienu “apkaime” tika izmantots RTP2006-2018 ar to saprotot „telpiski vienota, daudzveidīga un funkcionāli savstarpēji saistīta Rīgas pilsētas administratīvās teritorijas daļa, kas parasti aptver vienu vai vairākus dzīvojamos rajonus”. Apkaimes kā neformāla teritoriāla Rīgas dalījuma vienība iedzīvotājiem un ekspertiem ir kļuvusi par darbības platformu ar iespēju aktualizēt lokālas idejas un iniciatīvas. Apkaimes uzsver

¹⁴⁹ [Karte | Apkaimes](#)

Rīgas unikālo daudzveidību, ko veido ģeogrāfiskais novietojums, kultūrvēsturiskais mantojums un iedzīvotāju kopienu dažādība.¹⁵⁰

Rīgas valstspilsētas teritorijā kopā ir 58 apkaimes. Uz pašu iniciatīvu ir izveidotas 55 apkaimju biedrības 48 apkaimēs. Tikai 29 ir Rīgas apkaimju Alianses biedri. Turklāt 6 apkaimēs – Bolderājā, Rumbulā, Teikā, Maskavas forštatē, Mežaparkā, Purvciems ir vismaz divas aktīvas biedrības¹⁵¹, bet Rumbulā ir 3 reģistrētas biedrības.

Biedrības aktīvi piedalās Rīgas pašvaldības organizētajos projektu konkursos. Dati par dalību projektos ietver trīs kategorijas: Konkursa finansējumu saņēmušie projekti, Konkursā galvaspilsētas radošo kvartālu un teritoriju atbalsta projekti un Apkaimju iniciatīvu atbalsts.

Konkursa finansējumu galvenokārt saņēmuš projekti ir pilsētvides objektiem un uz sabiedrības vajadzībām orientētu objektu izveidošanai vai atjaunošanai: 2019.gadā – Āgenskalna, Brasas, Buļļu, Dārziņu, Jaunciema, Ķengaraga apkaimes biedrības, 2020.gadā – Centra, Dārziņu, Imantas, Maskavas forštate, Mežciema un Zasulauka apkaimju biedrības.

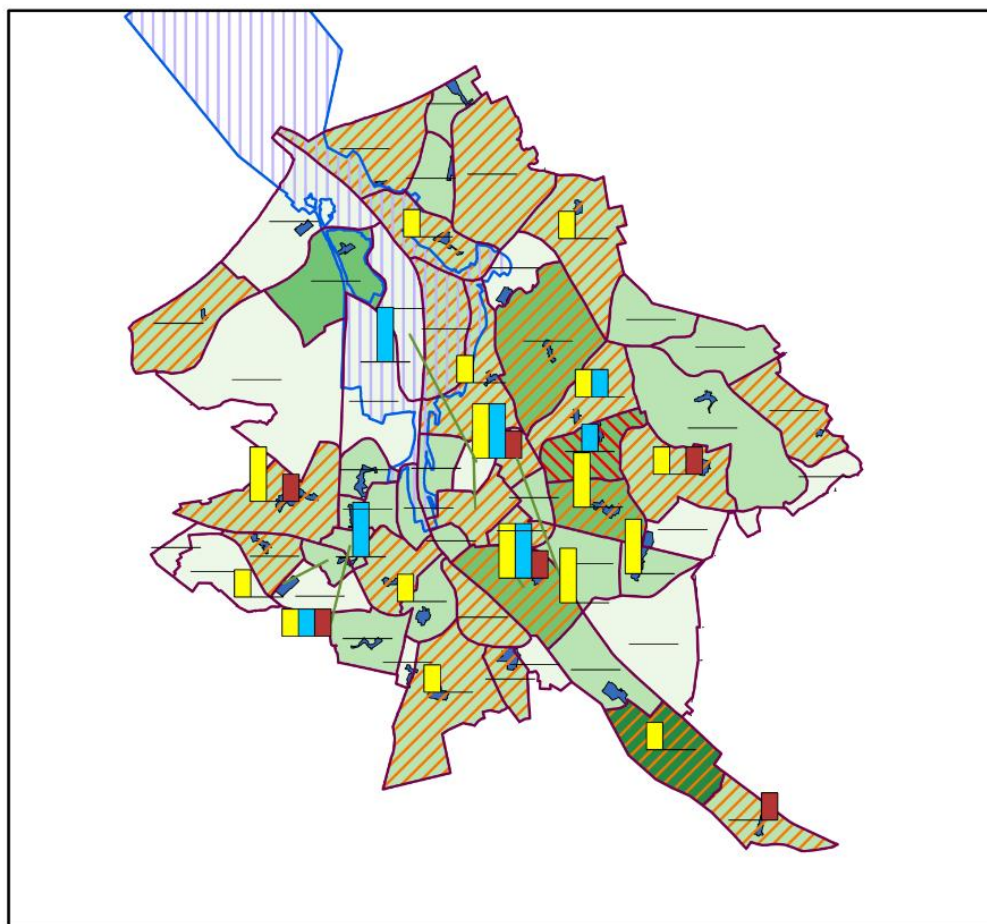
Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments organizē finansēšanas konkursu galvaspilsētas radošo kvartālu un teritoriju atbalstam, lai piešķirtu līdzekļus kultūras projektiem, kas īstenojami gada laikā. Rīgas radošo kvartālu un teritoriju atbalsta finansējumu laika posmā no 2016.- 2021.gadam saņēmušas apkaimes: Centrs – 16 projektiem; Maskavas forštate – 11 projektiem; Avoti un Āgenskalns – 10 projektiem; Skanste un Zasulauks – 6 projektiem; Čiekurkalns – 5 projektiem; Brasa un Teika – 4 projektiem; Daugavgrīva, Pētersala-Andrejsala, Sarkandaugava un Torņakalns – 2 projektiem; Bolderāja un Vecāķi – pa 1 projektam.

Apkaimju iniciatīvām atbalstu saņēmušas 32 apkaimes biedrības.

---

¹⁵⁰ https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2016/10/VALSTS_PASVALDIBA/paskaidrojuma_raksts.pdf

¹⁵¹ <https://apkaimes.lv/apkaimju-kontakti/>

APZĪMĒJUMI

- Apkaimes robeža
- Rīgas vēsturiskā centra robeža
- Maģistrālās ielas
- Rīgas brīvostas robeža
- Apkaimju centru areāli

Apkaimju biedrības

Biedrību skaits

- 0
- 1
- 2
- 3

Alianses biedri

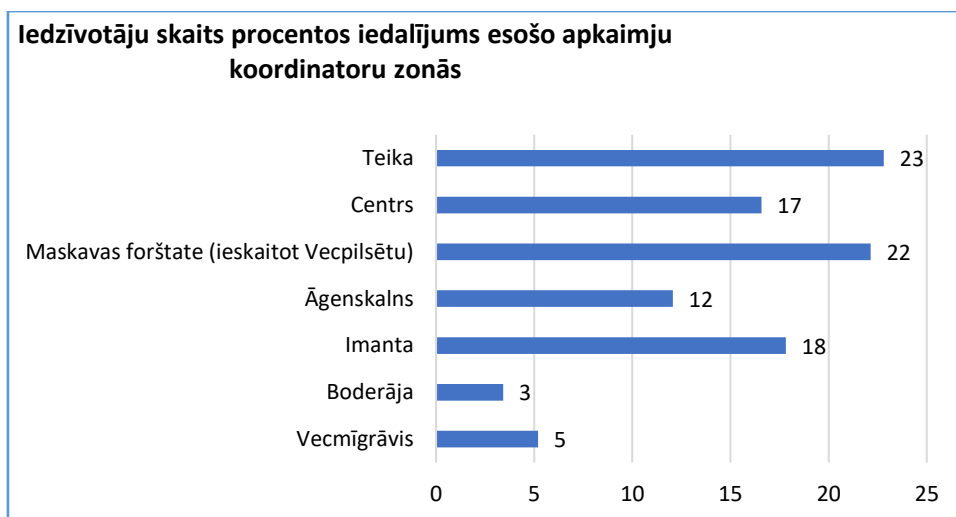
- 0
- 1
- 2

Projekti

- Iniciatīvu atbalsts
- Radošo kvartālu atbalsts
- Projektu konkursi

8.att.Rīgas apkaimes biedrības, dalība Rīgas apkaimju alianšē, aktivitāte projektu iesaistē

Apkaimju apkalpošanai ir izveidoti Rīgas pilsētas apkaimju iedzīvotāju centri, kas teritoriāli neatbilst Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr.114 teritoriālam dalījumam un ir pielāgots iedzīvotāju un uzņēmēju vajadzībām.

9.att.Iedzīvotāju skaita procentos sadalījums apkaimju koordinatoru zonās

Tabula Nr. 5.

Esošo Apkaimju teritorijas un statistiskie rādītāji(2023)

N.p.k.	Esošās Apkaimju koordinatoru zonas, iedzīvotāju centrs	Apkaimes	Apkaimju skaits	Kopējā platība, ha	Iedzīvotāju skaits (2023.g.) ¹⁵²
1.	Vecmīgrāvis	Mīlgrāvis, Vecmīlgrāvis, Vecdaugava, Vecāķi, Mangaļsala, Trīsciems, Jaunciems, Suži	8	4714	31202
2.	Boderāja	Bolderāja, Buļļi, Daugavgrīva, Kleisti, Spilve un Voleri	6	5907	20526
3.	Imanta	Beberbeķi, Dzirciems, Ilģuciems, Imanta, Mūkupurvs, Pleskodāle, Šampēteris, Zasulauks un Zolitūde	9	2850	107140
4.	Āgenskalns	Atgāzene, Āgenskalns, Bieriņi, Bišumuiža, Katlakalns, Kīpsala, Salas, Torņakalns, Ziepniekkalns	9	2815	72493
5.	Maskavas forštate (ieskaitot Vecpilsētu)	Dārzciems, Dārziņi, Ķengarags, Maskavas forštate, Pļavnieki,	8	4263	133123

¹⁵² https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/RIG010/table/tableViewLayout1/

		Rumbula, Šķīrotava, Vecpilsēta			
6.	Centrs	Avoti, Brasa, Centrs, Grīziņkalns, Kundziņsala, Mežaparks, Pētersala- Andrejsala, Sarkandaugava, Skanste	9	3866	99674
7.	Teika	Berģi, Brekši, Bukulti, Čiekurkalns, Dreiliņi, Jugla, Mežciems, Purvciems, Teika	9	5414	137153
8.	Kopā		58	29829	601311

2022. gadā pamatojoties uz Rīgas domes 30.03.2022. lēmumu Nr. 1441. "Par Apkaimju centru attīstības plāna 2024.–2028. gadam izstrādi" ir uzsākta Plāna izstrāde, kura mērķis ir veidot kompleksu pilsētvides attīstību apkaimju centros, kas veicina apkaimju identitātes izkopšanu un vietējās sabiedrības un uzņēmējdarbības aktivizēšanos. Plānā ir noteikti mērķi, politikas rezultāti, rīcības virzieni un pasākumi 35 apkaimju centru attīstībai turpmākajiem pieciem gadiem¹⁵³.

Apkaimju centri tiks veidoti kā centrālas vietas Rīgas apkaimēs ārpus RVC un tā AZ, kas pildīs vietēja līmeņa pakalpojumu, sociālās un rekreatīvās funkcijas. Apkaimes centrs reprezentēs apkaimes identitāti, stiprinās iedzīvotāju piederības sajūtu to dzīves vietai un nodrošinās iespēju iedzīvotājiem pulcēties un atpūsties. Apkaimes centri ir noteikti socializēšanās mezgļpunktos, kur ir iespējams attīstīt pievilcīgu publisko telpu visiem apkaimes iedzīvotājiem.

Apkaimju centri nav noteikti RVC un tā AZ teritorijā, jo tas ir valsts nozīmes centrs un iedzīvotāju vidū ir neviennozīmīgs viedoklis par vietējās kopienas centriem. RTP aptver 51 Rīgas apkaime ārpus RVC un tā AZ: 154 Rīgas kultūrvēsturiskais centrā un tā aizsardzības zonas teritorijā atrodas Āgenskalna, Brasas, Centra, Grīziņkalna, Ķīpsalas, Pētersalas-Andrejsalas, Skanstes un Vecpilsētas apkaimes. RVC un tā AZ teritorijā ir lielāks iedzīvotāju blīvums, un apkaimju biedrības ir ar lielāku iniciatīvu projektu īstenošanā, kas attiecināma ar mērķi apkaimēs dzīvojošo dzīves kvalitātes un vides uzlabošanu.

Rīgas pilsētas apkaimēs pēc eksperimentālās statistikas datiem iedzīvotāju skaits samazinās un 2023.gadā ir 601311 iedzīvotāji salīdzinot ar 2022.gada 607777. iedzīvotāju skaita samazinājums pamatojas ar dzimstības / mirstības rādītājiem, kas 2021.gadā ir – 5422 iedzīvotāji un 2022.gadā – 4971 iedzīvotāji, kā arī migrāciju.

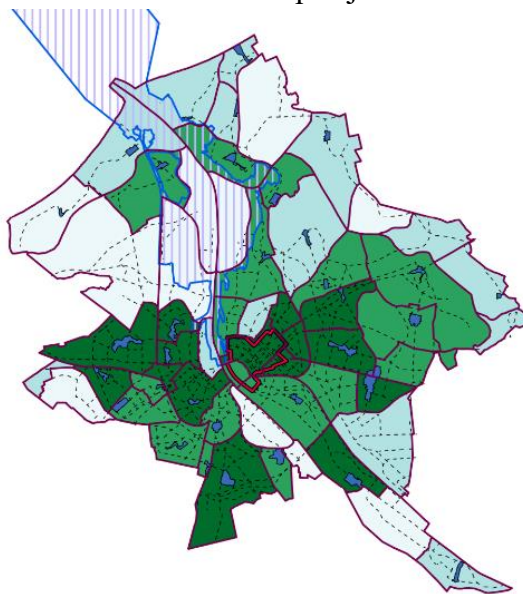
¹⁵³ <https://www.rdpad.lv/apkaimju-centru-attistibas-plans/>

¹⁵⁴ [Apkaimju-centru-attistibas-plans-1.redakcija.pdf \(rdpad.lv\)](#)

Iedzīvotāju skaits virs 30 000 iedzīvotājiem ir **Purvciema**, **Ķengaraga**, Imantas, **Pļavnieku** un **Centra** apkaimēs. No 30 000 līdz 20 000 iedzīvotāju ir Ziepniekkalna, Teikas, Āgenskalna, Maskavas forštates, Juglas un Ilģuciema apkaimēs. No 10 000 līdz 19 500 iedzīvotāju ir Vecmīlgrāvja, Dārziema, Avotu, Zolitūdes, Sarkandaugavas, Mežciema, Brasas, Bolderājas, Grīziņkalna un Dzirciema apkaimēs¹⁵⁵.

Lielākais iedzīvotāju blīvums ir **Pļavnieku** apkaimē, kas sasniedz 133,65 iedzīvotāju uz ha, **Purvciema** apkaimē 104,67, posmā no 99 līdz 50 iedzīvotāju uz ha ir Ziepniekkalna, Āgenskalna, Zasulauka, Zolitūdes, Teikas, Brasas, Grīziņkalna, **Centra**, Ilģuciema, **Ķengaraga** un Avotu apkaimēs. Rīgas apkaimju iedzīvotāju koncentrēšanās noteiktās apkaimēs bastās uz esošo dzīvojamo apbūvi, kas 20.gadsimtā tika mērķtiecīgi plānota un izveidota. Tāpat veidojusies pakalpojumu infrastruktūra, veidojot vietējos esošos centrus. Lielāks iedzīvotāju blīvums apkaimē veido pakalpojumu pieejamības, nodarbinātības un vides kvalitātes pieprasījumu dažādās sfērās atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām.

Apkaimes, kurās pēdējo septiņu gadu periodā ir pieaudzis iedzīvotāju blīvuma rādītājs, ir: Bišumuiža, Skanste, Dārziņi, Brekši, Vecāķi, Ķīpsala, Beberbeķi, Bukulti, **Trīsciems**, **Bulļi**, **Kleisti**. Iedzīvotāju skaita pieaugums līdz šim retajās apbūves teritorijās liecina par iedzīvotāju vēlmi dzīvot veselīgā, kvalitatīvā vidē, kam vienlaikus jānodrošina arī nepieciešamo pakalpojumu un nodarbinātības pieejamība.

10.att. Iedzīvotāju blīvums apkaimēs

Funkcionālā zonējuma sadalījumā izdalītas dzīvojamai apbūvei paredzētās teritorijas, rūpnieciskās ražošanas, dabas un ūdeņu teritorijas. Veidojot kvalitatīvu dzīves vidi, ir būtiski apzināt esošo iedzīvotāju vēlmes un ikdienas nepieciešamību un kā vienu no galvenajiem kritērijiem un noteikt plānotās iniciatīvas mērķauditoriju un potenciālos ieguvumus. Projektos nozīmīgi ir ne tikai sakārtot vidi, bet arī radīt vidi

¹⁵⁵ https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/RIG010/table/tableViewLayout1/

uzņēmējdarbības attīstības potenciālam tuvāk dzīvesvietai. Veidojot apkaimju teritoriālo iedalījumu, ir svarīgi sabalansēt dzīvojamo, pakalpojumu pieejamības, nodarbīnātības un atpūtas iespēju potenciālu, kas pētīts, izstrādājot Rīgas pilsētas teritorijas plānojumu. Tā izstrādes laikā ir veikti dažādi pētījumi un izstrādāti vienlaicīgi tematiskie plānojumi, kas ir par pamatu veidot un noteikt sabalansētu Funkcionālo zonējumu.

Apkaimes, kurās dominējošais funkcionālais zonējums ir Dabas teritorijas, ir: **Kleisti, Trīsciems**, pie Rīgas jūras līča: **Bulļi** un Mangaļsala. Šajās apkaimēs attiecīgi ir zems iedzīvotāju blīvums - 0,24; 1,09; 0,48 un 1,43. Savukārt apkaimes ar iedzīvotāju blīvumu zem 100 iedzīvotājiem uz 1 ha ir Kundziņsala, Mūkupurvs, **Bulļi**, Voleri, **Kleisti**, Salas, Spilve.

Izteiktas rūpnieciskās ražošanas teritorija, kas ietver noliktavu apbūvi un ražošanu ir Šķirotavas apkaime Rīgas pilsētas dienvidaustrumu pusē. Otra lielākā rūpnieciskā teritorija ir Rīgas brīvotas teritorijā, kas nodrošina kravu pārkraušanu ostu teritorijās, noliktavu apbūvi un ražošanu, ietilpstošās apkaimes – Daugavgrīva, Voleri, Splive, Sarkandaugava, Kundziņsala un Mangaļsala. Pārējās apkaimēs rūpnieciska rakstura apbūve veidojas teritorijās, kas nodrošina satiksmes pieejamību.

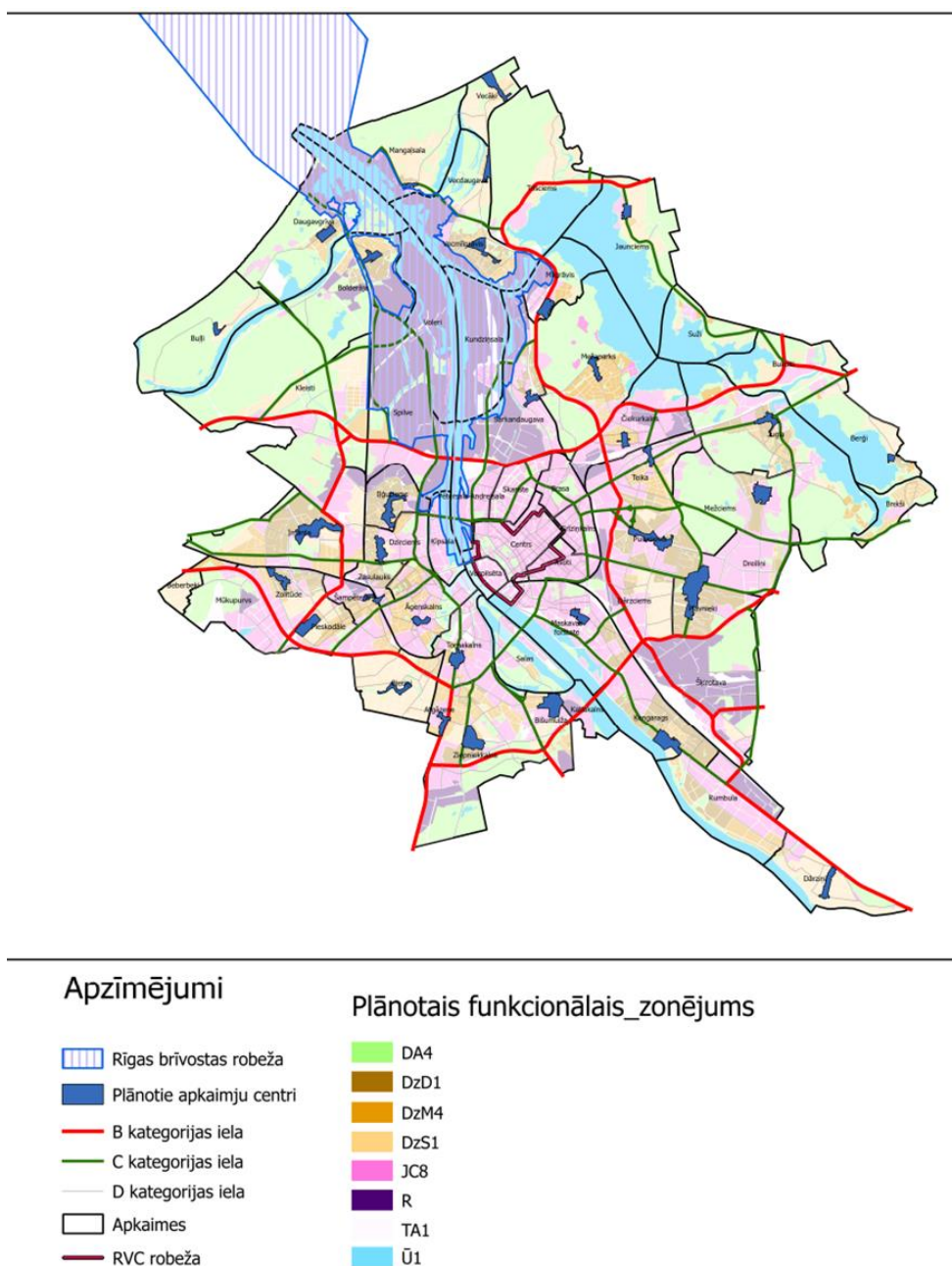
Tabula Nr. 5.

Apkaimju ar lielāku iedzīvotāju blīvumu dominējošais funkcionālais zonējums, vecuma struktūra (iedzīvotāju blīvuma izteiksmē), izglītības iestāžu pieejamība apkaimē un potenciālā VRG teritorija

N.p.k.	Apkaime	Iedzīvotāju blīvums apkaimē	Dominējošā FZ	PII skaits	Iedzīvotāju 0-6gadi blīvums apkaimē	VII skaits	Iedzīvotāju 7-18 gadi blīvums apkaimē	Iedzīvotāju 15-64 gadi blīvums apkaimē	Iedzīvotāju 65 un vairāk blīvums apkaimē	Potenciālā VRG teritorija
1.	Pļavnieki	133.65	DzD	12	10.49	5	15.14	85.11	31.11	Pļavnieki
2.	Purvciems	104.67	DzD / JC	12	8.35	8	12.61	66.03	25.51	Purvciems
3.	Avoti	96.14	JC	3	7.28	3	10.72	69.19	14.85	Centrs
4.	Ķengarags	84.12	DzD	14	5.68	7	8.93	54.79	20.52	Ķengarags
5.	Iļģuciems	83.97	DzD	8	5.68	4	9.26	55.32	20.06	Imanta
6.	Centrs	82.82	JC	3	7.88	14	11.48	53.71	12.35	Centrs
7.	Grīziņkalns	78.47	JC	8	6.17	4	8.83	54.07	13.77	Centrs
8.	Brasa	71.59	JC	3	6.78	1	8.32	46.86	13.48	Centrs
9.	Teika	60.78	JC	5	5.10	2	7.12	38.34	12.89	Purvciems
10.	Zolitūde	56.99	DzD / JC	4	4.93	2	7.40	35.56	13.23	Zolitūde
11.	Zasulauks	52.98	DzD	2	4.13	2	6.78	33.76	12.24	Āgenskalns
12.	Āgenskalns	50,88	DzD / JC	7	3.96	6	6.01	33.99	10.07	Āgenskalns
13.	Ziepniekkalns	50.42	DzD / JC	7	3.93	4	5.90	33.64	10.39	Ziepniekkalns
14.	Imanta	47.34	DzD / JC / DzM	13	3.40	5	5.67	28.85	12.19	Imanta
15.	Dzirciems	43.60	JC / DzD	4	2.98	1	4.76	28.99	10.33	Imanta

16.	Dārziems	38.41	JC / DzS	3	2.88	2	4.43	25.62	8.58	Pļavnieki
17.	Šampēteris	35.15	JC / DzM	1	2.61	--	3.54	24.40	6.97	Zolitūde
18.	Vecmīlgrāvis	31.98	DzD	6	2.00	3	3.46	20.51	8.13	Vecmīlgrāvis
19.	Maskavas forštate	30.60	JC	7	1.95	5	3.12	20.78	6.42	Ķengarags
20.	Vecpilsēta	22.10	JC	--	2.30	2	3.02	13.61	2.69	Centrs
21.	Atgāzene	20.43	JC / DzM	--	1.22	1	2.42	13.27	2.47	Ziepniekkalns
22.	Sarkandaugava	20.17	JC / R	5	1.33	3	2.13	13.68	4.63	Vecmīlgrāvis
23.	Pētersala-Andrejsala	19.46	JC	2	1.55	2	1.97	12.09	3.29	Centrs
24.	Torņakalns	18.94	JC	3	1.57	--	2.32	13.57	3.03	Āgenskalns
25.	Mežciems	18.78	JC / DA	3	1.70	--	2.40	11.09	4.79	Jugla
26.	Bieriņi	18.16	DzS	1	1.62	1	2.90	11.61	3.11	Āgenskalns
27.	Dreiliņi	16.86	JC	1	1.59	--	2.76	10.70	2.70	Pļavnieki
28.	Jugla	15.83	JC / DzD / DA	4	1.23	2	1.81	10.22	3.82	Jugla
29.	Pleskodāle	14.68	JC / DzM	1	1.22	1	2.16	9.59	2.64	Zolitūde
30.	Bolderāja	14.42	DzD / DzM / DA	4	0.90	2	1.73	9.30	3.46	Bolderāja
31.	Čiekurkalns	13.43	JC	2	1.11	2	1.45	9.09	2.52	Mežaparks
32.	Mīlgrāvis	12.00	JC / DzM	2	0.83	3	1.36	7.73	2.17	Vecmīlgrāvis
33.	Bišumuiža	11.92	JC / DzM	--	1.06	--	1.46	8.02	1.87	Ziepniekkalns
34.	Skanste	9.13	JC	4	1.29	1	1.42	5.56	0.79	Centrs
35.	Daugavgrīva	7,36	DzD / DA	2	0,47	1	0.84	5,08	1,70	Bolderāja
36.	Mežaparks	3,46	DzM / DA	4	0,31	1	0,59	2.11	0.65	Mežaparks
37.	Jaunciems	2,44	DzS	1	0,19	1	0,34	1.61	0.50	Jaunciems

11.att. Dzīvojamās teritorijas (Avots: Rīgas teritorijas plānojuma funkcionālais zonējums)

Teritoriālam iedalījumam nozīmīga ir esošā un plānotā mobilitāte, kas nodrošina funkcionālu sasaisti un savstarpējo sasniedzamību starp apkaimēm. Transporta tīklu veido maģistrālie ceļi autotransportam, velosatiksmē, sabiedriskais transports, dzelzceļš, kā arī apkaimju centru 15 minūšu sasniedzamība. Sasniedzamība ietver nokļūšanu no dzīvesvietas līdz izglītības iestādēm, darba vietām, pakalpojumu sniegšanas vietām, atpūtas vietām. Ērtākai dzīves telpai nepieciešamo faktoru kopums rezumē personas dzīves kvalitāti un nosaka nepieciešamību pēc komforta.

Rīgas mobilitātes vīzija 2050. gadam vīzija¹⁵⁶, kas raksturo apkaimju attīstības potenciālu:

- *Vairāk brīvības pārvietoties un tuvumā esošas lieliskas publiskās telpas, kas parādījušās pēdējos gados, ļauj dažāda vecuma cilvēkiem justies vienotākiem un aktīvākiem.*
- *Ražošanas un, atpūtas vietu tuvuma dēļ, uzņēmējiem rodas vairāk brīva laika. Rīga piedāvā lielisku darba un brīvā laika līdzsvaru, piesaistot vairāk un vairāk talantīgu cilvēku katru gadu.*

Veloinfrastruktūras tīkla vīzija
2030. gadā¹⁵⁷

Pilsētas centra sasniedzamība no apkaimēm¹⁵⁸

12.att. Apkaimju attīstības potenciāls

No 15 apkaimēm ceļā pavadītais laiks (sabiedriskais transports un auto transports) līdz centram ir lielāks par 30 min (apzīmēts sarkanā krāsā), no 7 apkaimēm ir problemātiski sasniegt pilsētas centru ar sabiedrisko transportu (apzīmēts oranžā krāsā) un no 3 apkaimēm ar auto transportu (apzīmēts zilā krāsā).¹⁵⁹

Nozīmīga ir dzīvesvietas sasaite ar nodarbinātības iespējām un attīstības līmeņiem apkaimēs – nav iespējas paplašināt uzņēmējdarbību vietās, kura nav pieejama maģistrālā transporta plūsma, apgrūtināta darbaspēka nokļūšana no dzīvesvietas, kā arī būtisks ir laiks, kas tiek pavadīts ceļā. Mobilitātes attīstība ir iekļauta Rīgas pilsētas teritorijas plānojumā, nosakot perspektīvos transporta plūsmas koridorus, kas nodrošinās gan ātrāku nokļūšanu galamērķī, gan Rīgas pilsētas vides kvalitāti.

¹⁵⁶ <https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2023/01/13.-LV-Vizija.pdf>

¹⁵⁷ <https://www.rdsd.lv/velosatiksme-riga/velosatiksme-riga>

¹⁵⁸ Transporta attīstības Tmp Paskaidrojuma raksts.pdf (rdpad.lv)

¹⁵⁹ <https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2017/10/transporta/Transporta%20att%C4%ABst%C4%ABbas%20Tmp%20Paskaidroju%20raksts.pdf>

Neatņemam mobilitātes sastāvdaļa ir kļuvusi velosatiksmē, tāpēc liela uzmanība tiek pievērsta veloceliņu izbūvei, kur tas ir iespējams, un atsevišķu velo joslu marķēšanas uz esošajām ielām. Plānotais 2030.gada veloinfrastruktūras attīstības tīkla vīzija pārklāj pilsētas centrālo daļu, kas atvieglo blīvāk apdzīvoto un apbūvēto teritoriju no autosatiksmes un tās negatīvās ietekmes smakas, izplūdes gāzes un trokšņa. Tomēr nomales sasniedzamību ar velotransportu šobrīd nav plānots attīstīt, kas, ņemot vērā, lielos attālumus no pilsētas centra līdz nomalei, netiktu izmantota ikdienas pārvietošanās vajadzībām, bet gan vairāk tūrisma un veselības veicināšanas pasākumu ietvaros. Apkaimes teritorijā un tās sasaistē ar kaimiņu apkaimēm tomēr ir nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību nākamajā plānošanas periodā, veidojot drošu satiksmi.

13.att. Transporta infrastruktūras attīstības shēma ¹⁶⁰

Rīgas pilsētā kopumā nodarbinātas 313 431 personas, kas ir aptuveni puse no iedzīvotājiem. Dabspējas vecumā no 15-64 gadiem ir 390 478, kuru skaitā iekļaujas skolēni un studenti, Vislielākā nodarbinātība ir Centra apkaimē – 52017 iedzīvotāju un vismazākā nodarbinātība ir teritorijās, kur ir zems iedzīvotāju blīvums. Nodarbinātība Centra apkaimē liecina par darbavietu koncentrēšanos vienā apkaimē, kas uzliek papildus slodzi transporta infrastruktūrai un vides kvalitātei. Veidojot apkaimju teritoriālo sadalījumu, ir vērtēts potenciālās uzņēmējdarbības teritorijas, ko veicina teritorijas plānojumā noteiktais funkcionālais zonējums un atļautā izmantošana tajā – jaukta centra apbūve, rūnieciskās apbūves teritorijas, tehniskās apbūves teritorijas. Negatīvu aspektu uz transporta plūsmu rada iedzīvotāju skaita palielināšanās

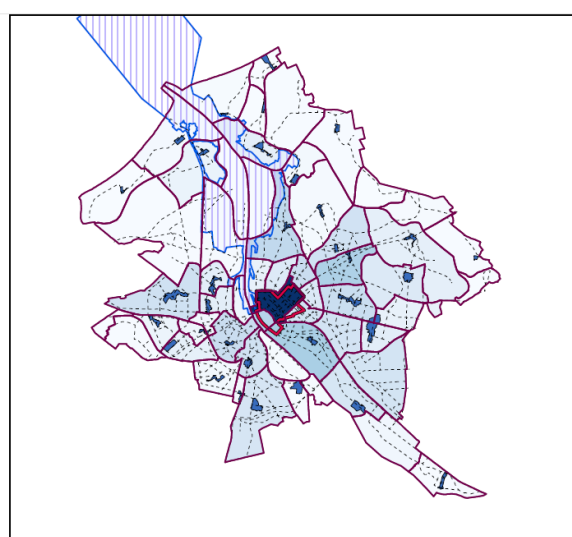
160 https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2023/02/05_pielikums_A3.pdf

nomaļākajās, mazāk apdzīvotās apkaimēs, kur pamata funkcionālais zonējums ir dzīvojamai apbūvei paredzēts.

Rīgas teritorijas plānojumā uzņēmējdarbības un rūpniecības attīstības teritoriju struktūra balstīta uz 11 teritorijām, kas “Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju tematiskajā plānojumā” identificētas kā nozīmīgas rūpniecības attīstībai.¹⁶¹ Tās ir teritorijas, kas nepieciešamas koncentrētai uzņēmējdarbības attīstībai, taču var radīt negatīvu ietekmi uz esošām dzīvojamām teritorijām šajās apkaimēs, piemēram, Sarkandaugavas apkaimē plānots attīstīt rūpnieciskās ražošanas teritoriju gandrīz visā apkaimē, kaut iedzīvotāju skaits ir 15307.

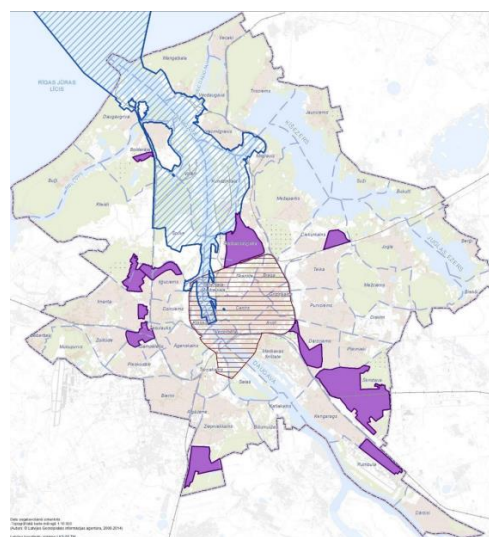
Plānojot uzņēmējdarbības attīstību VRG teritoriālajā iedalījumā, jāvērtē satiksmes pieejamība, nozaru savstarpējā mijiedarbība un savstarpējās sadarbības veicināšanas iespējas.

APZĪMĒJUMI

- Apkaimes robeža
- Rīgas vēsturiskā centra robeža
- Maģistrālās ielas
- ▨ Rīgas brīvdostas robeža
- Apkaimju centru areāli

Nodarbināto skaits

14.att. Nodarbināto skaits apkaimēs

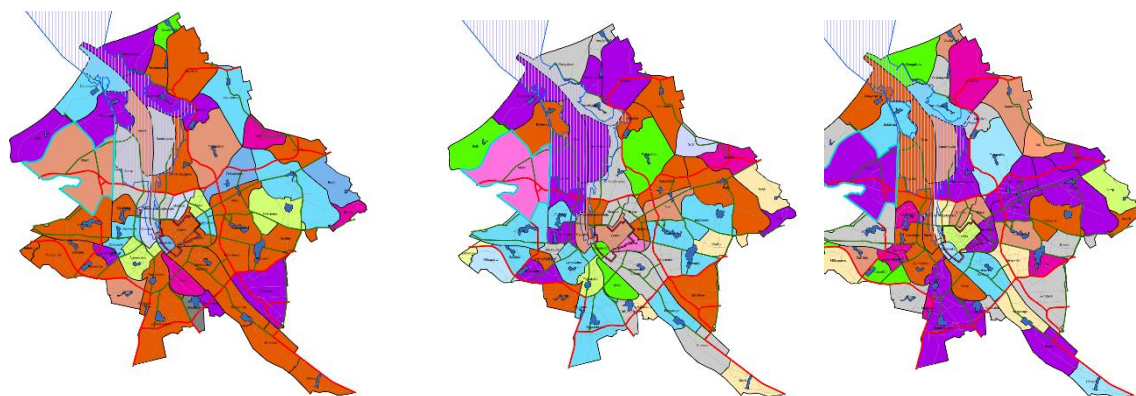
15.att.. Rūpniecības attīstībai nozīmīgas teritorijas

Nodarbināto skaits nozarē apzīmē apkaimē esošo valsts pārvaldes un pašvaldības iestāžu, uzņēmēju veidoto pakalpojumu sniegšanas vai ražošanas uzņēmumu darba devēju raksturu. Zemāk esošajos attēlos redzamas darbības nozares atbilstoši saimniecisko darbību statistiskā klasifikācijas NACE 2 klasifikatoram. Attēlotas ir apkaimē trīs pēc nodarbināto skaita lielākās nozares.

Te arī redzama sasaiste starp dzīvesvietu un pakalpojumu sniegšanas specifiku apkaimē. Apkaimēs, kur dominējoša ir dzīvojamās apbūves teritorija, kā primārā nozare ir G grupa, kas ietver “jebkāda veida preču vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība (t.i., pārdošana bez pārveidošanas) un ar preču pārdošanu saistītu pakalpojumu sniegšana. Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība ir preču izplatīšanas procesa pēdējais

¹⁶¹ https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2021/11/1_Paskaidrojuma_raksts_%202021.pdf

posms.”¹⁶² Sekundārā ir izglītības nozare, kas nodrošina vietējo iedzīvotāju vecuma grupā no 0-18 gadiem izglītību un izaugsmi. Kā trešā nozare ir saistīta ar transportu un uzglabāšanu vai vieglo, vai smago rūpniecību.

Galvenās nozares

Sekundārās nozares

Apzīmējumi

- Rīgas brīvostas robeža
- Plānotie apkaimju centri
- B kategorijas iela
- C kategorijas iela
- D kategorijas iela
- Apkaimes
- RVC robeža

Nozares atbilstoši NACE

- A - Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība
- C - Apstrādes rūpniecība
- E - Ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija
- F - Būvniecība
- G - Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts
- H - Transports un uzglabāšana
- I - Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi
- K - Finanšu un apdrošināšanas darbības
- L - Operācijas ar nekustamo īpašumu
- M - Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi
- N - Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība
- O - Valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana
- P - Izglītība
- Q - Veselība un sociālā aprūpe
- R - Māksla, izklaide un atpūta
- S - Citi pakalpojumi (dažādu operāciju darbība, priekšmetu remonts, pakalpojumu sniegšana u.c.)

16.att.Trīs galvenās nozares pēc NACE apkaimes, kur nodarbināti visvairāk

¹⁶² <https://nace.lursoft.lv/>

Tabula Nr. 6.

Apkaimju raksturojošie rādītāji.

Apkaime	Biedrību skaits	Rīgas Apkaimju alianses biedri	Dalība projektos	Esošie centri	Plānotie centri	RVC u tā AZ	Iedzīvotāju blīvums	Iedzīvotāju skaits (2023.gada dati)	Platība, ha	Nodarbināto skaits	Trīs galvenās nozares pēc NACE apkaimes, kur nodarbināti visvairāk iedzīvotāji
Atgāzene*	1	0			1		20,43	1512	74	1802	G, P, F
Avoti	1	1				1	96,14	17402	181	9714	G, L, C
Āgenskalns	1	1	2	1	1		50,88	23455	461	12016	Q, P, G
Beberbeķi	0	0					4,59	551	120	49	G, A, I
Berģi	1	1			1		4,89	2787	570	169	O, N, Q
Bieriņi	1	0			1		18,16	7753	427	1324	M, G, H
Bišumuiža	1	1			1		11,92	2669	224	252	E, H, C
Bolderāja **	2	0		1	1		14,42	11996	832	3219	C, G, P
Brasa	1	1	2			1	71,59	12456	174	12031	Q, H, M
Brekši	0	0					7,88	1575	200	63	F, C, G
Bukulti	1	0					1,18	612	518	595	G, F, C
Buļļi	1	1			1		0,48	338	700	37	C, I, H
Centrs	1	1	5	1		1	82,82	30892	373	52017	G, M, Q
Čiekurkalns	1	1	2		1		13,43	7615	567	9963	O, G, C
Daugavgrīva **	1	0			1		7,36	7461	1014	1081	P, C, G
Dārziems	1	0					38,41	17554	457	9523	G, H, N
Dārziņi	1	1	1		1		8,89	3859	434	264	G, N, R
Dreiliņi	0	0			1		16,86	6995	415	3947	G, N, H
Dzirziems	1	0			1		43,60	10638	244	5304	P, C, G
Grīziņkalns	1	0				1	78,47	11849	151	7355	P, G, C
Iļģuciems	1	0			1		83,97	20489	244	5112	G, P, F
Imanta	1	1	3		1		47,34	42602	900	10619	G, P, H
Jaunciems	1	1	1		1		2,44	2226	913	176	P, G, M
Jugla	1	0			1		15,83	22301	1409	4724	P, G, C
Katlakalns	0	0					1,03	159	155	721	C, N, H
Kleisti	0	0					0,24	443	1873	218	M, L, C
Kundziņšala	1	1					0,61	339	555	341	H, C, M
Ķengarags	1	0			1		84,12	43660	519	8521	G, P, N
Ķīpsala	1	0				1	4,37	860	197	2574	K, M, G
Mangaļšala	1	1			1		1,43	1149	803	444	C, H, I
Maskavas forštate	2	1	5	1	1		30,60	23225	759	17538	G, H, P
Mežaparks	2	1			1		3,46	4084	1182	774	M, I, R
Mežciems	1	1	2		1		18,78	14383	766	7092	Q, P, G

Apkaime	Biedrību skaits	Rīgas Apkaimju alianses biedri	Dalība projektos	Esošie centri	Plānotie centri	RVC u tā AZ	Iedzīvotāju blīvums	Iedzīvotāju skaits (2023.gada dati)	Platība, ha	Nodarbināto skaits	Trīs galvenās nozares pēc NACE apkaimes, kur nodarbināti visvairāk iedzīvotāji
Mīlgrāvis	0	0			1		12,00	3864	322	1184	C, G, H
Mūkupurvs	0	0					0,56	252	451	144	G, R, N
Pētersala-Andrejsala	1	0				1	19,46	5391	277	3912	H, G, N
Pleskodāle	0	0			1		14,68	5110	348	4600	G, C, I
Pļavnieki	1	0	2		1		133,65	39829	298	5536	G, P, F
Purvciems	2	1	2		1		104,67	52438	501	11908	G, P, M
Rumbula	3	1	1				1.25	869	697	1874	G, H, C
Salas	1	1					0.16	57	362	465	F, I, G
Sarkandaugava	1	1	1		1		20,17	15307	759	13894	G, H, C
Skanste	1	0	2			1	9,13	1954	214	6793	K, H, M
Spilve	0	0					0.07	67	957	557	H, C, G
Suži	1	0					1.11	447	402	55	F, K, S
Šampēteris	1	0	1		1		35,15	4781	136	2197	C, G, F
Šķirotava	1	0					2.04	2050	1005	9509	C, G, H
Teika	2	2	1	1	1		60.78	28447	468	16980	G, M, C
Torņakalns *	1	0	1		1		18,94	6081	321	10179	G, Q, C
Trīsciems	1	1					1.09	1228	1131	134	G, C, F
Vecāķi	1	0			1		7.31	1681	230	119	I, H, M
Vecdaugava	1	0			1		3,91	1195	306	30	G, C, H
Vecmīlgrāvis	1	1	1	1	1		31,98	19412	607	4768	C, H, P
Vecpilsēta	1	0				1	22,10	2077	94	15463	O, I, R
Voleri	0	0					0.42	221	531	67	M, C, G
Zasulauks	1	0	3		1		52,98	6305	119	1680	P, H, F
Ziepniekkalns	1	1	1		1		50,42	29947	594	8892	G, P, C
Zolitūde	1	1			1		56,99	16412	288	2912	G, P, M

*- biedrība Atgāzene – Torņakalns

** - biedrība Bolderāja – Daugavgrīva

Pakalpojumu pieejamība ir attīstīta apkaimēs ar lielāku iedzīvotāju blīvumu, savukārt tā ir minimāli nepieciešamā apjomā attālinātajās teritorijās, kurām nav nepieciešamā mobilitātes nodrošinājuma sasaistē ar apkārtējām, daudz vairāk attīstītām teritorijām. Tas rada nozīmīgu risku nevienlīdzīgai apkaimju teritoriju attīstībai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes potenciālai samazināšanai.

Vērtējot iepriekš, raksturotos rādītājus, nepieciešams veidot 13 VRG teritorijas, kas apvienojoties, veidos pievilcīgu dzīves vidi apkaimē, jo katrai no tām ir savi

sasniedzamie mērķi, kas tiks noteikti katrā VRG teritorijas (atbilstoši apvienotajām apkaimēm) atsevišķā SVVA.

Izveidojot 13 vietējās rīcības grupas (VRG) teritorijas, kuras apvienojas, lai veidotu pievilcīgu dzīves vidi apkaimēs, ir svarīgi ņemt vērā iepriekš minētos rādītājus un kritērijus teritoriju izvēlei.

VRG teritoriju veidojošie faktori jeb grupēšanas kritēriji:

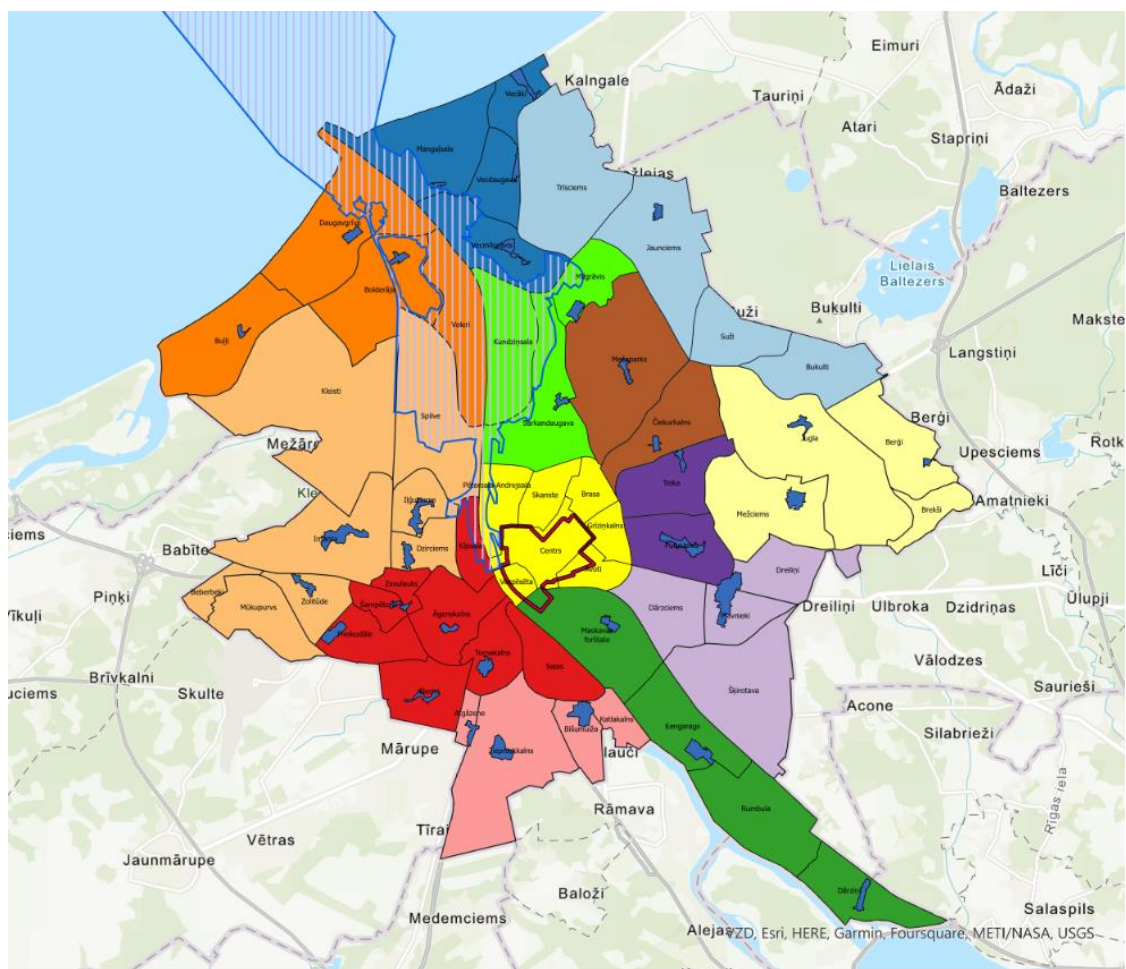
1. Teritorijas, kas spēj savstarpēji sadarboties, lai panāktu visaptverošu attīstību.
2. Teritorijas, kas ir viegli sasniedzamas un kurās ir laba mobilitāte. Tām ir labi attīstīta savstarpējā infrastruktūra un transporta kustības tīkls.
3. Teritorijas tiek veidotas, lai nodrošinātu labu pakalpojumu pieejamību un izvairītos no izolētām teritorijām.
4. Teritorijas, kurās ir līdzīgas ekonomikās struktūras, ietverot datus par apkaimē esošo nodarbināto skaitu un trīs galvenajām nozarēm pēc NACE koda.
5. Teritorijas, kas ietver Rīgas teritorijas plānojumā noteiktos pamata funkcionālos zonējumus: dzīvojamā apbūve, ražošanas/tehniskās apbūves teritorija un dabas/ūdeņu teritorijas.
6. Rīgas kultūrvēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorija.

Izvēloties teritorijas, un, veidojot VRG teritorijas, ir svarīgi ņemt vērā konkrētās apkaimju īpatnības un vajadzības, lai nodrošinātu līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, kura veicina iedzīvotāju dzīves kvalitāti un mazina nevienlīdzību.

Tabula Nr. 7.

Priekšlikums VRG teritoriālo vienību sadalījumam SVVA īstenošanai variants Nr.1

N.p.k.	Apvienotā VRG teritorija	Apkaimes VRG teritorijā	Vidējais iedzīvotāju blīvums
1.	Jaunciems	Bukulti, Suži, Trīsciems	1,52
2.	Vecmīlgrāvis	Vecdaugava, Mangaļsala, Vecāķi	12,03
3.	Sarkandaugava	Kundziņsala, Mīlgrāvis	11,91
4.	Ķengarags	Maskavas forštate, Dārziņi, Rumbula	29,70
5.	Ziepniekkalns	Bišumuiža, Katlakalns, Atgāzene	32,71
6.	Āgenskalns	Torņkalns, Bieriņi, Ķīpsala, Salas, Zasulauks, Šampēteris, Pleskodāle	22,92
7.	Imanta	Zolitūde, Ilģuciems, Dzirciems, Spilve, Kleisti, Mūkupurvs, Beberbeķi	18,00
8.	Bolderāja	Daugavgrīva, Buļļi, Voleri	6,50
9.	Pļavnieki	Dārzciems, Šķirotava, Dreiliņi	30,51
10.	Purvciems	Teika	83,39
11.	Mežciems	Jugla, Brekši, Bergi	13,93
12.	Mežaparks	Čiekurkalns	6,69
13.	Centrs	Vecpilsēta, Grīziņkalns, Brasa, Avoti, Skanste, Pētersala-Andrejsala	55,91

Apzīmējumi

- Rīgas brīvostas robeža
- Plānotie apkaimju centri
- Apkaimes robeža
- RVC robeža

VRG teritoriālās vienības

- Jaunciema VRG
- Vecmīlgrāvja VRG
- Sarkandaugavas VRG
- Ķengaraga VRG
- Ziepniekkalna VRG
- Āgenskalna VRG

- Imantas VRG
- Bolderājas VRG
- Pļavnieku VRG
- Purvciema VRG
- Mežciema VRG
- Mežaparka VRG
- Centra VRG

17.att.VRG teritoriālās vienības SVVA īstenošanai variants Nr.1

Šobrīd Rīgas pilsētā 7 apkaimju iedzīvotāju centra punktu apkaimju koordinatori apkalpo vairākas apkaimes (skatīt 7.att.) *Esošie apkaimju iedzīvotāju centri un to areāli un Tabula Nr. 4.Esošo Apkaimju teritorijas un statistiskie rādītāji*). Rīgas dome plāno atvērt vēl trīs apkaimju iedzīvotāju centra punktus, līdz ar to mainot koordinatoru apkalpošanas areālus.

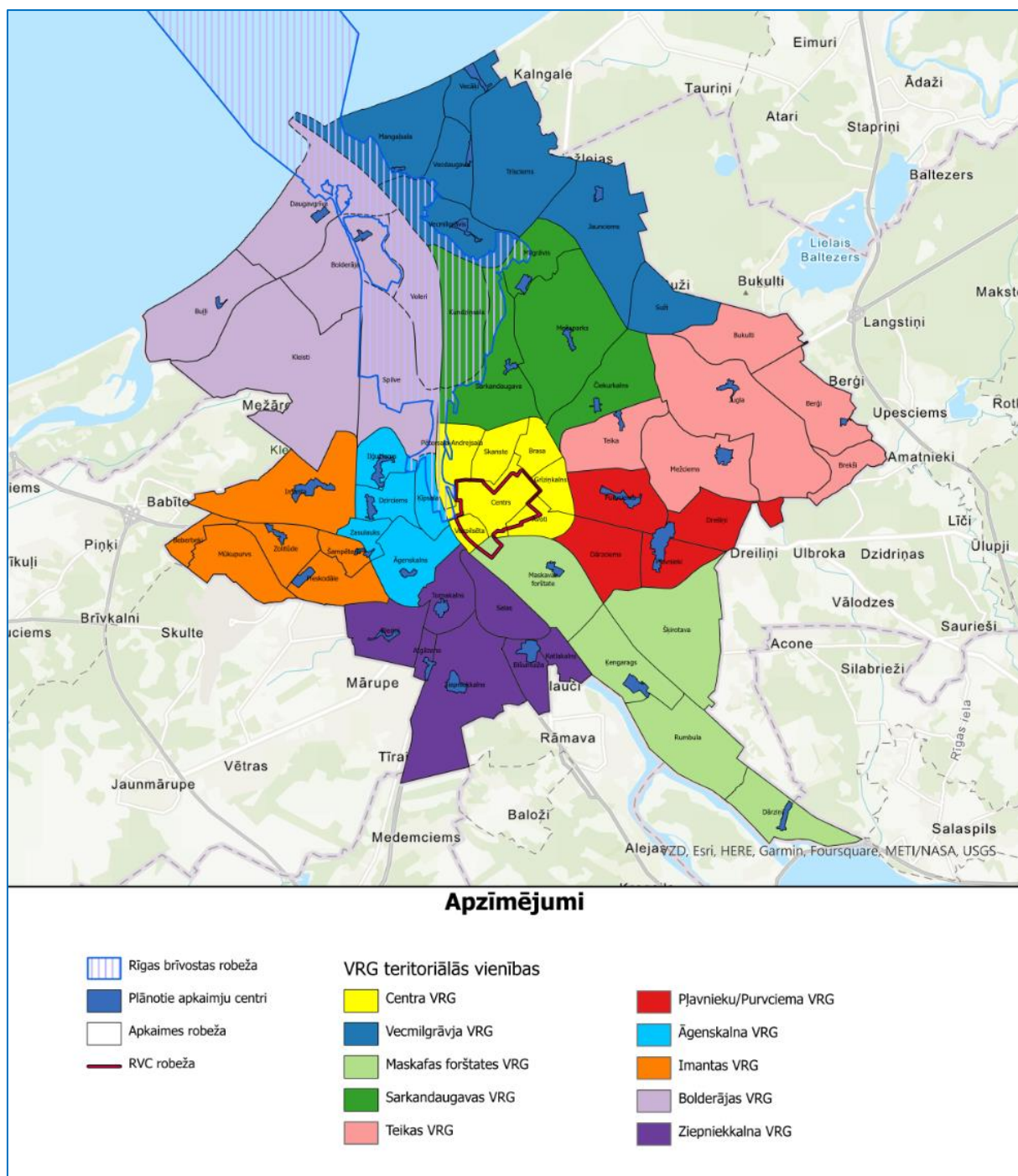
Lai neradītu apjukumu iedzīvotāju un apkaimju biedrību ikdienas darbībās, teritoriālu sadalījumu plānot atbilstoši AIC sadalījumam, kas atspoguļots zemāk esošajā Tabulā un Attēlā.

Tabula Nr. 8.

Priekšlikums VRG teritoriālo vienību sadalījumam SVVA īstenošanai variants Nr.2

N.p.k.	Apvienotā VRG teritorija	Apkaimes VRG teritorijā	Vidējais iedzīvotāju blīvums
1.	Centrs	Avoti, Brasa, Centrs, Grīziņkalns, Pētersala - Andrejsala, Skanste, Vecpilsēta	55,9
2.	Vecmīlgrāvis	Jaunciems, Mangaļsala, Trīsciems, Vecāķi, Vecdaugava, Vecmīlgrāvis, Suži	6,22
3.	Maskavas forštate	Dārziņi, Ķengarags, Maskavas forštate, Rumbula, Šķīrotava	21,56
4.	Sarkandaugava	Kundziņsala, Mežaparks, Sarkandaugava, Čiekurkalns, Mīlgrāvis	9,22
5.	Teika	Berģi, Brekši, Bukulti, Jugla, Mežciems, Teika	17,82
6.	Pļavnieki/Purvciems	Purvciems, Dreiliņi, Pļavnieki, Dārzciems	69,81
7.	Āgenskalns	Āgenskalns, Ķīpsala, Dzirciems, Ilģuciems, Zasulauks	48,76
8.	Imanta	Beberbeķi, Imanta, Mūkupurvs, Pleskodāle, Šampēteris, Zolitūde	31,04
9.	Bolderāja	Bolderāja, Buļļi, Daugavgrīva, Kleisti, Spilve, Voleri	3,47
10.	Ziepniekkalns	Ziepniekkalns, Katlakalns, Bišumuiža, Atgāzene, Salas, Torņakalns, Bieriņi	22,31

19.att.VRG teritoriālās vienības SVVA īstenošanai variants Nr.2

Apkaimju teritoriālais sadalījums ir personisks un pielāgojams, ko var pielāgot konkrētajām vajadzībām un situācijai, savstarpējai veiksmīgai sadarbībai, savstarpēji vienojošiem sasniedzamajiem mērķiem. Svarīgi ir turpmāk ievērot izveidoto sistēmu un to uzturēt, lai nodrošinātu ilgstošu organizatorisko efektivitāti.

3.3. Stratēģijas izstrādes process

Vietējās rīcības grupas sabiedrības virzītas attīstības stratēģijas izstrādes būtība ir ar augšup-vērstu pieeju vai augšupēju pieeju izstrādāts plānošanas dokuments, kas nodrošina vietējo iedzīvotāju vajadzību noteikšanu un īstenošanu.

SVAA īstenošanai tiek piesaistīti dažādu fondu un grantu finansiālie līdzekļi katrā plānošanas periodā, tāpēc tās izstrādei, apstiprināšanai un īstenošanai tiek izstrādāti normatīvie akti atbilstoši, kuriem tiek īstenota augšupvērstā pieeja, vienlaikus nodrošinot nepārprotamus noteikumus finansējuma saņemšanai un vielīdzību.

Sabiedrības virzītas attīstības stratēģijas izstrādē ievērojami principi, kas noteikti Teritorijas attīstības plānošanas likumā: *ilgtspējības princips, pēctecības princips, vienlīdzīgu iespēju princips, nepārtrauktības princips, atklātības princips, integrētas pieejas princips, daudzveidības princips, savstarpējās saskaņotības princips.*

Izstrādes sākumposmā pielietojamās metode:

Dokumentu un normatīvo aktu analīzes metode - tiek analizēti spēkā esošie attīstības plānošanas dokumenti nacionālā, reģionālā un vietējā līmenī, realizētie projekti, normatīvo aktu apkopošana, kas nosaka regulējumu stratēģijas izstrādē

Datu analīzes metode - tiek analizēti statistiskie sociāli ekonomiskie dati, kas būtiski stratēģisko mērķu noteikšanai

Teritoriālās analīzes metode – statistisko datu analīze teritoriālās vienībās, transporta un vides jomās.

Dizaina domāšanas metode - uz izpēti un datiem balstīta nelineāra metode problēmu identificēšanai, risinājumu radīšanai kopradē ar lietotājiem, to prototipēšana un testēšana, kā arī risinājumu ieviešana un nemītīga uzlabošana, izmantojot lietotāja sniegto informāciju

Kvantitatīvā un kvalitatīvā datu analīzes metode - metodes tiks izmantotas, lai iegūtu un izvērtētu informāciju par teritorijas vides aspektiem, resursiem, teritorijas izmantošanas un apbūves aktivitātēm, tendencēm, līdzšinējo teritorijas plānošanas dokumentu īstenošanas praksi, problēmjaudājumiem, sociālo un inženiertehniskās infrastruktūras jautājumiem

- kvantitatīvās analīzes metode, kuru ietvaros tiek apkopoti vēsturiski uzkrātie dati un veikta to analīze;
- kvalitatīvās analīzes metode, kuru ietvaros tiek veikta datu analīze un situācijas interpretācija, balstoties uz lauka apsekojumiem, novērojumiem, piedāvājot iespējamus risinājumus un uzlabojumus attiecīgajā pētāmajā jautājumā, balstoties speciālistu un ekspertu viedokļiem, diskusiju rezultātiem, labākās prakses piemēriem

Komunikāciju metode – stratēģijā iesaistīto pušu viedokļa noskaidrošana pēc horizontālo un vertikālo līmeņu, to savstarpējās sasaistes principa, kā arī individuālo komunikāciju, komunikāciju komandā, informācijas plūsmu identificēšanu izstrādes procesā, kā arī atskaišu gatavošanu un informācijas uzturēšanu.

Pēc 1.redakcijas posma izstrādes:

Sabiedrības līdzdalības metodi - nodrošina dokumenta publiskā apspriešanā iesaistītāmo un ieinteresēto personu viedokļa nosakidrošana noteiktā laika posmā.

Deliberatīvā iesaistes metode - metodes tiks izmantotas, lai iegūtu un izvērtētu informāciju par teritorijas vides aspektiem, resursiem, teritorijas izmantošanas un apbūves aktivitātēm, tendencēm, līdzšinējo teritorijas plānošanas dokumentu īstenošanas praksi, problēmjautājumiem, sociālo un inženiertehniskās infrastruktūras jautājumiem

Plānošanas dokumentu izstrādes posmi:

Esošās situācijas raksturojums, kas ietver:

- Esošo plānošanas dokumentu izvērtējums attiecīgai teritorijai / apkaimei.
- Esošās situācijas izvērtējums
- Sabiedrības informēšana un iesaistīšana, priekšlikumu saņemšana, aptauju veikšana, diskusiju un formu organizēšana, kuru mērķis ir no iedzīvotājiem saņemta informācija pietiekošā apjomā informācijas vajadzību noteikšanai
- pārrunas un diskusijas starpdisciplinārā komandā viedokļu apmaiņai, sadarbības veidošanai starp mērķa grupām, piemēram, jaunantni un senioriem, uzņēmējiem, nevalstiskām organizācijām utt. šajā posmā sadarbībā ar sabiedrību tiek veidota vīzija, definēti sasniedzamie mērķi, iespējamās rīcības to sasniegšanai.

1.redakcijas izstrāde – vīzijas definēšana, sasniedzamo mērķu noteikšana, rīcību izstrāde, nepieciešamā finansējuma noteikšana, atbalsta nosacījumu izstrāde.

Izstrādājot SVAA, jāņem vērā arī globālie izaicinājumi, kas prasa rīcības to mazināšanai, vienlaikus arī iezīmē jaunas tendences un attīstības virzienus, ko ir būtiski ņemt vērā arī vietējās teritorijas attīstības plānošanā un īstenošanā. Šie izaicinājumi un attīstības virzieni ir iekļauti arī Eiropas Savienības (ES) un Latvijas politikas dokumentos. Zināšanas šajā jomā ļaus veidot mūsdienīgu, laikam atbilstošu stratēģiju, ievirzot atbilstošas rīcības augstāku ilgtspējīgu mērķu sasniegšanai. Globālie izaicinājumi un izaugsmes virzieni – Eiropas zaļais kurss, Zilā ekonomika, Aprites ekonomika, Digitālā transformācija, viedie ciemi.

1.redakcijas publiskā apspriešana, kas ilgst ne mazāk par četrām nedēļām, tiek organizētas publiskās apspriešanas sanāksmes pēc vajadzības, teritoriālā iedalījuma, ja nepieciešams, tiek organizētas mērķgrupu publiskās apspriešanas sanāksmes.

1.redakcijas pilnveidošana. Pēc publiskās apspriešanas, kad ir saņemts iedzīvotāju vērtējums par izstrādāto SVAA, tā tiek precizēta. Ja izmaiņas ir būtiskas, tiek izstrādāta 2.redakcija un rīkota vēl viena publiskā apspriešana.

SVAA nodošana apstiprināšanai VRG padomē un valsts institūcijās.

Īstenojot augšupēju pieeju, katrai no 13 teritoriālajām VRG jeb apvienotajām apkaimēm izstrādāt savu SVAA noteiktai teritorijai, kur sasniedzamajiem mērķiem noteiktas prioritātes. Atbilstoši pieejamo ES fondu finansējumam, tiek izdalītas atsevišķas pozīcijas, kuras var īstenot Rīgas valstspilsētas vienotais VRG.

Rīgas pilsētas vienotā SVAA izstrādē noteicoša loma ir vietējās rīcības grupai, kas apvieno visas Rīgas valstspilsētas vietējās rīcības grupas atbilstoši teritoriālajam iedalījumam. Balstoties uz katras atsevišķās vietējās rīcības grupas izstrādātās SVVA un tajās izvirzītiem stratēģiskajiem mērķiem un prioritātēm, izstrādājot vienotā SVVA tiek aptverta visa pilsētas teritorija.

4.ES finanšu rīki

Pamata ES finanšu rīku pieejamība SVVA tiek noteikta Eiropas Parlamenta un Padomes 2021.gada 24.jūnija regulā 2021/1060 atbilstoši 2021.-2027.gada plānošanas periodam. Regulas 2021/1060 84.punkts nosaka, ka *“Ja reģions bija, klasificēts kā vairāk, attīstīts reģions 2014.–2020. gada laikposmā, bet ir klasificēts kā pārejas reģions 2021.–2027. gada laikposmā un tādēļ 2021.–2027. gada laikposmā saņemtu mazāku atbalstu, pamatojoties uz sadales metodoloģiju, attiecīgā dalībvalsts tiek aicināta ņemt vērā šo faktoru, lemjot par tās finansējuma iekšējo sadalījumu.”*

ES finanšu rīki un to finansējums tiek plānots atbilstoši kopējai ES teritoriālajai attīstībai un sekojoši zemākā līmenī katrā dalībvalstī atbilstoši katras teritorijas izstrādātiem attīstības plānošanas dokumentiem.

Latvijas nacionālais attīstības plāns 2021-2027 gadiem ir vērsts uz Latvija2030 ietvertās vīzijas sasniegšanu, kur vien no vīzijas sasniedzamajiem mērķiem 2030.gadā ir *“Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Reģionālās attīstības veicināšanai tiks radīti priekšnosacījumi visu reģionu ekonomiskā potenciāla attīstībai un sociālekonomisko atšķirību mazināšanai, paaugstinot iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un kvalitatīvas dzīves vides attīstībai, vidējā termiņā **panākot reģionālā IKP starpības samazinājumu**”*. Tāpat NAP 2027 norāda, ka *“[321] Latvijas lielākajām pilsētām un jo sevišķi **Rīgai ir dominējoša loma** Latvijas ekonomikas izaugsme, taču šī inerce nevarēs arī turpmāk nodrošināt tikpat ātru valsts attīstību bez produktivitātes kāpināšanas un konkurētspējas palielināšanas atvērta darba tirgus apstākļos. **Riskus rada fakts, ka izaugsme nav bijusi teritoriāli līdzsvarota**, jo nevienlīdzība joprojām ir liela un attālo reģionu izaugsme atpaliek no Rīgas reģiona.¹⁶³”* un *“[256] Rīgas metropoles areālā koncentrējas vairāk nekā puse no valsts iedzīvotājiem, un šeit tiek radīts būtisks īpatsvars no valsts IKP, kas ir ievērojams dzinējspēks visas valsts kopējai attīstībai, tādēļ Rīgai ir mērķtiecīgi jātop par nozīmīgu kultūras, tūrisma un biznesa centru Eiropā.”*

Līdz ar to būtiskākais un noteicošākais faktors ES finanšu rīku saņemšanā ir IKP rādītājs, kas liedz šajā plānošanas periodā saņemt finansējumu SVVA īstenošanai. Eventuāli līdzīga situācija varētu būt arī nākamajā plānošanas periodā.

---

¹⁶³ NAP 2021-2027

Nr.	Progresa rādītājs	Mēr- vienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība 2024	Mērķa vērtība 2027	Datu avots, datu tabulas
[328]	Reģionālā IKP starpība – četru mazāk attīstīto plānošanas reģionu vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju līmenis pret augstāk attīstīto plānošanas reģionu	%	2017	47	52	55	CSP, aprēķins
[329]	Pilsētas novērtējuma indekss, Rīga	punkti	2017	19,1	25	30	EK, Kultūras un radošo pilsētu monitorings

20.att.Piemērs par rīcības virziena mērķa indikatoru noteikšanu atbilstoši IKP rādītājiem (avots NAP2027)

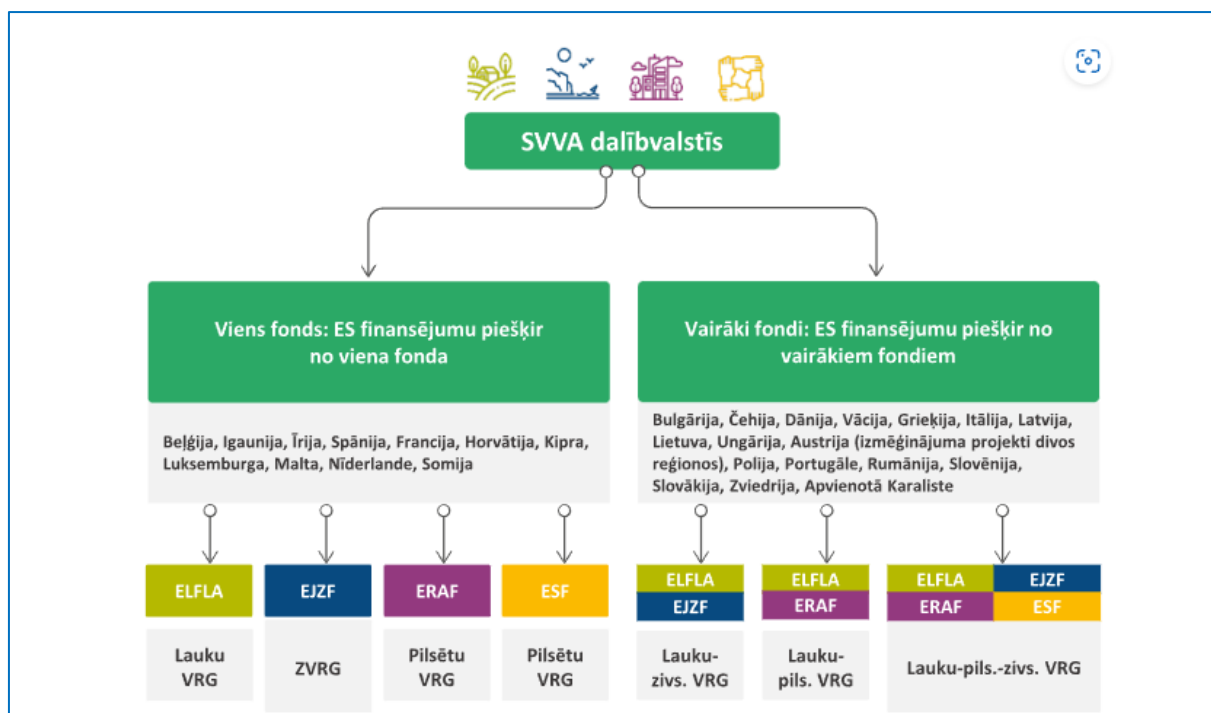
Ministru kabineta 16.11.2021. rīkojuma “Par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam” 5.politikas mērķī "Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu, un integrētu attīstību" noteikts, ka šo “SAM īsteno ar mehānismu "Funkcionālās pilsētu teritorijas". FPT tiks noteiktas teritoriju attīstības stratēģijās (plānošanas reģionu attīstības programmās), ko izstrādā plānošanas reģioni, kopā ar pašvaldībām un apstiprina reģiona attīstības padome, kuru veido pašvaldības.” “Latvija nepiemēros integrētu teritoriālo investīciju (ITI) mehānismu, ņemot vērā pieredzi ITI īstenošanā. Lauku telpas attīstībai plānoti ELFLA ieguldījumi (SVVA stratēģijām), t.sk. vietējās ekonomikas stiprināšanas, kopienu spēcinošām un vietas attīstību sekmējošām iniciatīvām.” Līdz ar to Rīgas valstspilsēta tiek izslēgta no finansējuma saņemšanas 2021.-2027.gada plānošanas periodā.

Nepieciešams grozīt Latvijas nacionālā attīstības plāna kritērijus ES fondu finansējuma saņemšanai visā Latvijas teritorijā. Lielāko daļu no finansējuma saņem valsts un pašvaldību institūcijas pēc reģionālā IKP sadalījuma, tikmēr vietējo iedzīvotāju vai VRG iniciatīvu atbalstam tiek piešķirts salīdzinoši zems finansējums arī šajā 2021.-2027.gada plānošanas periodā, kas neveicina augšupējas politikas īstenošanu valsts teritorijā.

Tomēr, neskatoties uz šo IKP rādītāju “izlīdzināšanu” starp reģioniem turpmākajā plānošanā, ir iespēja piesaistīt ES finanšu rīkus pilsētvides un apkaimju VRG attīstības plānošanas dokumentu īstenošanai, mainot nosacījumus to saņemšanai (t.sk. MK noteikumus Nr. 509).

2014.–2020. gada plānošanas periodā LEADER īstenošanā 17 no 28 Eiropas Savienības dalībvalstīm izmantoja vairāku fondu pieeju ar dažādām fondu kombinācijām, lai labāk koordinētu vietējās attīstības atbalstu un stiprinātu saiknes starp lauku, pilsētu un zivsaimniecības teritorijām¹⁶⁴.

¹⁶⁴ [Īpašais ziņojums par “LEADER pieejas īstenošanu lauku attīstībā \(europa.eu\)](#)

21.att. Dalībvalstīs izmantotās finansēšanas pieejas

Regula (ES) 2021/1060 82. pants nosaka, ka noteikta resursu summa no ERAF, ESF+ un Kohēzijas fonda būtu jāpiešķir Eiropas pilsētiniatīvai, kas būtu jāīsteno Komisijas tiešā vai netiešā pārvaldībā. 5.pants Politikas mērķi - ERAF, ESF+, Kohēzijas fonds un EJZAF atbalsta šādus politikas mērķus, tai skaitā iedzīvotājiem tuvāka Eiropa, veicinot **visu veidu teritoriju un vietējo iniciatīvu ilgtspējīgu un integrētu attīstību**. Pamatojoties uz NAP 2027 telpiskās attīstības perspektīvu, kur ilgtspējīgas attīstības stratēģijā Latvija 2030 noteiktajā nacionālo interešu telpā – Rīgas metropoles areālā noteikts virziens attīstības perspektīvai līdz 2027.gadam “[455] Vietējo iniciatīvu atbalsts (apkaimes, radošie kvartāli u. c.), stiprinot to lomu piepilsētas un lielpilsētas saskarē, kvalitatīvas, tai skaitā veselību veicinošas un drošas dzīves vides veidošanā”¹⁶⁵. Eventuāli, atbilstoši NAP un Eiropas pilsētiniatīvai, Rīgas valstspilsēta varētu izmantot ES fondu finansējumu.

Izstrādājot NAP ir jāizvirza nosacījumi augšupējai plānošanai, kas nodrošinātu VRG iniciatīvu īstenošanu.

Būtiska loma SVVA īstenošanā ir VRG sadarbībai ar pašvaldību, gan resursu (telpas, materiāli tehniskā utml.), gan plānošanas dokumentu izstrādes jomā. Attīstības plānošanas dokumentu savtarpējai sasaistei ir ļoti būtiska loma, kam pēdējos gados ir piešķirta prioritāra nozīme.

Līdz ar to īstenojot līdzdalības budžetu, VRG ir iespēja saņemt finansiālu atbalstu savai darbībai un attīstībai, ievērojot konkursa nolikumā noteiktos nosacījumus (skatīt Pielikumu Nr.1.). Tomēr SVVA stratēģijās var tikt noteikti sasniedzamie mērķi arī citās jomās, piem., sociālās un ekonomiskās labklājības līmeņa paaugstināšanai kādā no teritorijām un kuru iniciatori ir VRG, fiziskas personas vai uzņēmēji.

¹⁶⁵ <https://www.mk.gov.lv/lv/media/15162/download?attachment> 96lp

5. Grozījumu ieteikumi nacionālā un vietējā līmeņa normatīvajos aktos

Grozījumu ieteikumi ir sagatavoti ņemot vērā šādus pieņēmumus:

- a) plānošanas periodā līdz 2027.gadam iegūt finansējumu būs iespējamas tikai tad, ja kādā sektora investīciju ieguldīšana neveiksies un būs nepieciešams veikt finansējuma pārdali;
- b) Rīgas valstspilsēta veiks aktīvu lobēšanu nacionālā līmeņa institūcijās par finansējuma pārdali.

Eventuālie grozījumu nacionālā līmeņa dokumentos.

Ir ieteicams apsvērt grozījumus “Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā”, papildinot likumu ar pantu šādā redakcijā:

“6.pants. Valstspilsētu pašvaldību administratīvais iedalījums.Valstspilsētas teritoriju iedala apkaimēs.”

“Pašvaldību likumā” 59.pants noteic, ka pašvaldība līdzdalības budžetu izmanto, lai veicinātu pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju iesaisti teritorijas attīstības jautājumu izlemšanā un par līdzdalības budžetu izlietojumu lemj teritorijas iedzīvotāji. Savukārt, Pašvaldību likuma 62.pants noteic, ka līdzdalības budžeta projektus īsteno pašvaldība. Tas ierobežo iedzīvotāju iespējas piedalīties teritorijas attīstībā, sākot no idejas līdz pat ieviešanai. Iesaistot VRG un izamntojot SVVA pieeju, būtu iespējams panākt iedzīvotāju līdzdalību ne tikai attīstības izlemšanā, bet arī iniciatīvu ieviešanā. Eventuāli, tam ir nepieciešami grozījumi “Pašvaldību likumā” 62.panta pirmajā daļā šādā redakcijā :

- 1) *projektu īsteno pašvaldība vai vietējā rīcības grupa, ja projekts izstrādāts sabiedrības virzītas attīstības stratēģijas ietvaros.*

Latvijā kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu SVVA stratēģiju 2023.-2027.gadam sagatavošanai un īstenošanai nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 509 “Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju 2023.-2027.gadam sagatavošanai un īstenošanai” (16.08.2022.). Šobrīd noteikumi fokusējās uz VRG lauku apvidos, izslēdzot Rīgas valstspilsētu.

Vienlaikus, MK noteikumi jau tagad paredz atbalsta sniegšanu atbilstoši Regulai (ES) [2021/1060](#), izmantojot ES fondus. Tas nozīmē, lai atbalstu pēc 2027.gada saņemtu arī Rīgas valstspilsēta, no šiem MK noteikumiem ir jāizslēdz 2.2. un 2.3. punkti. Attiecīgi tālāk visā tekstā ir izslēdzamas norādes uz konkrētiem fondiem, to aizstājot ar vispārīgu, norādi “ES fondi”. Savukārt noteikumu III daļā ir jāmaina atbalsta administrējošā iestāde, kas šobrīd ir noteikta – Lauku atbalsta dienests – citu. Taču šāds risinājums būs atkarīgs no nākamā plānošanas perioda nacionālajām prioritātēm.

MK 16.11.2021. noteikumos Nr.841 "Par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam"¹⁶⁶ ir iekļautas prioritātes, kuru īstenošana ir iespējama Rīgas pilsētas teritorijā jau šajā plānošanas periodā, ja iniciatīvai, vai attīstības iecere ir, iekļauta, vai atbilst pilsētas attīstības plānošanas dokumentiem. Tas nozīmē precizēt 402. rindkopu nosakot, ka "*Latvija piemēros ITI (integrēto teritoriālo investīciju) mehānismu*". Šobrīd, Rīgas valstspilsēta tiek izslēgta no finansējuma saņemšanas 2021.-2027.gada plānošanas periodā.

Eventuālie grozījumi Rīgas valstspilsētas dokumentos.

Apkaimes kā faktiskā teritoriāla vienība pastāv, sadalot Rīgu apkaimju zonās, kur katrai apkaimju zonai ir apkaimju iedzīvotāju centrs.

Tomēr, Rīgas attīstības programma 2022.-2027.gadam neietver "apkaimes" definīciju, lai gan atzīst apkaimes kā kopienu saistošu un vienojošu elementu. Programma paredz, ka apkaimēs attīstāmi telpiski funkcionālie centri, veidojot tajos atraktīvu pilsētvidi, lai veicinātu iedzīvotāju socializēšanos, apkaimju pievilcību, identitātes veidošanos, kā arī mazo uzņēmējdarbību (13.lpp). Tas nozīmē, ka, ir nepieciešams: apkaimes formalizēt vai leģitimizēt kā pašvaldības teritorijas plānošanas un attīstības vienību urbānā vidē – ekonomiskās un telpiskās politikas ieviešanai. Tam ir nepieciešami grozījumi Rīgas attīstības programmā 2022.-2027.gadam, iekļaujot terminu "apkaimes definējumu" un nosakot, ka "*apkaimes ir Rīgas valstspilsētas teritoriālā iedalījuma vienība*".

---

¹⁶⁶ <https://likumi.lv/ta/id/327732-par-eiropas-savienibas-kohezijas-politikas-programmu-2021-2027-nbsp-gadam>

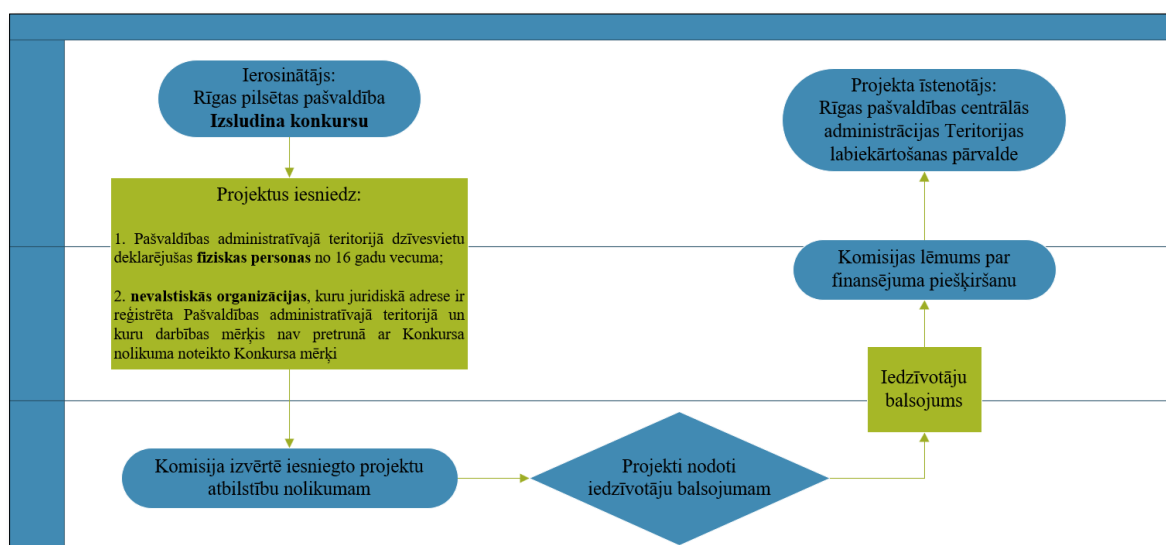
1. pielikums. Līdzdalības budžets

Pēc administratīvi teritoriālās reformas Pašvaldību likuma 59.pants nosaka, ka *“pašvaldības budžetā paredz finansējumu līdzdalības budžetam vismaz 0,5 procentu apmērā no pašvaldības vidējiem viena gada iedzīvotāju ienākuma nodokļa un nekustamā īpašuma nodokļa faktiskajiem ieņēmumiem, kas tiek aprēķināti par pēdējiem trim gadiem.”* Līdzdalības budžetu izmanto, lai veicinātu pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju iesaisti teritorijas attīstības jautājumu izlemšanā. *Par līdzdalības budžeta izlietojumu lemj pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāji*¹⁶⁷.

Rīgas pilsētas pašvaldība līdzdalības budžeta īstenošanai katru gadu rīko konkursu Rīgas pilsētas līdzdalības budžeta projektu ideju īstenošanai. Pašvaldība īsteno visvairāk iedzīvotāju balsis saņēmušās projektu idejas, kas uzlabos apkārtējo vidi ilgtermiņā un iekļaujas 70 000 EUR budžetā. 2022.gadā finansējums piešķirts 12 projektiem, kurus īstēnos Rīgas pašvaldības centrālās administrācijas Teritorijas labiekārtošanas pārvalde.

Projekta pieteikumu dalībai līdzdalības budžetā var iesniegt fiziskas un juridiskas personas:

1. pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvesvietu deklarējušas fiziskas personas no 16 gadu vecuma;
2. nevalstiskās organizācijas, kuru juridiskā adrese ir reģistrēta Pašvaldības administratīvajā teritorijā un kuru darbības mērķis nav pretrunā ar Konkursa nolikuma
3. punktā noteikto Konkursa mērķi.¹⁶⁸

1.att.Līdzdalības budžeta īstenošana

Līdzdalības budžeta līdzfinansējuma mērķis ir:

1. Veicināt apkaimju attīstību Rīgā, to teritorijas kā pilsētas daļas īpašo identitāti, atpazīstamību un sekmēt to revitalizāciju;
2. Pastāvīgi un mērķtiecīgi veicināt Rīgas apkaimju iedzīvotāju iesaisti un līdzdalību apkaimju attīstībā;

¹⁶⁷ <https://likumi.lv/ta/id/336956-pasvaldibu-likums>

¹⁶⁸ <https://www.riga.lv/lv/normativie-akti>

3. Radīt publiski pieejamus uzlabojumus apkaimēs, veicinot iedzīvotāju sadarbību un radošumu;
4. Pašvaldībai iegūt vērtīgu atgriezenisko saiti par nepieciešamajiem pilsētvides uzlabojumiem, kas ir svarīgi Rīgas iedzīvotājiem.

2.pielikums. ES finanšu instrumentu apkopojums

Pamata finanšu rīku programmas, kas tiek finansētas no ERAF un Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (EKPI) līdzekļiem:

1. Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF);
2. Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+);
3. Kohēzijas fonds (KF).

Partnerībai ar lauku teritorijām:

1. Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA);
2. Eiropas Zivsaimniecības fondu (EZF).

Sadarbības programmas:

Starpreģionu sadarbības programma INTERREG IVC:

- a. Igaunijas - Latvijas programma pārrobežu sadarbības programma;
- b. Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programma;
- c. Centrālā Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programma;
- d. Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programma ar integrētiem EKPI elementiem;
- e. Pilsētvides attīstības programma URBACT IV;
- f. . INTERREG EUROPE programma/

Eiropadome 2020. gada 21. jūnijā apstiprināja programmas NextGenerationEU izveidi, kas ir līdz šim lielākais Eiropas Savienības finansētais ekonomikas stimulēšanas instruments, reaģējot uz koronavīrusa izraisīto krīzi. Tā darbības virzieni jau šobrīd ir iekļauti MK rīkojumā Nr.841 "Par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam"¹⁶⁹.

Lai īstenotu SVVA noteiktās rīcības projekta īstenotājam nepieciešams līdzfinansējums no iniciatīvas autora resursiem. Ar nosacījumiem, ja projekts tiek akceptēts un ja nepieciešams aizņēmums, tas ir saņemams LIAA un Altum ar atvieglotiem nosacījumiem.

Galvenie finanšu instrumenti:

1. ES investīcijas un struktūrfondi (ERAF, ESF, KF, ELFLA, EJZF u.c.);
2. Valsts budžets un to veidojošie nodokļu ieņēmumi, tai skaitā DE MINIMIS;
3. Citi ārvalstu finanšu instrumenti (t.sk. Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ), Norvēģijas (NOR) finanšu instrumenti);
4. "Apvārsnis Eiropa", "Digitālā Eiropa"⁹ un citas programmas;
5. ES aizsardzības industriālās un tehnoloģiskās bāzes veidošanai paredzēts Eiropas Aizsardzības fonds;
6. Taisnīgas pārkārtošanās fonds (Just Transition Fund (turpmāk - JTF))¹¹ un SURE¹²;
7. Atvēršanās un noturības mehānisms.¹⁷⁰

¹⁶⁹ [Par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam \(likumi.lv\)](https://likumi.lv/ta/id/321037-par-eiropas-savienibas-kohzijas-politikas-programmu-2021-2027-gadam)

¹⁷⁰ Par Nacionālās industriālās politikas pamatnostādņem 2021.-2027. gadam. MK rīkojums Nr. 93 no 16.02.2021. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/321037-par-nacionalas-industrialas-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

3.pielikums. LEADER pazīmju izvērtēšanas pašpārbaudes lapa

Lai praksē varētu pielietot LEADER 7 iezīmes, ir sagatavota pārbaudes lapa, kas izmantojama gan jaunās stratēģijas sagatavošanas procesa laikā, gan arī komunikācijā ar Partnerības teritorijā dzīvojošiem iedzīvotājiem:¹⁷¹

Tabula Nr.1

Pārbaudes jautājumi 7 iezīmju vērtēšanai.

7 LEADER iezīmes	Pārbaudes jautājumi, vai iezīmes, kas tiek izmantotas Partnerības/apkaimes darbā
Augšup-vērstā pieeja vai augšupējā pieeja (angl. <i>bottom-up approach</i>)	Vai vietējo teritoriālo prioritāšu izveidē un izvēlē bija piesaistīti iedzīvotāji? Vai notika diskusijas ar iedzīvotājiem? Vai tika aptaujā noskaidrots iedzīvotāju viedoklis? Vai iedzīvotāji pieņēma lēmumu par stratēģiskajiem mērķiem un prioritātēm?
Vietā balstīta pieeja (angl. <i>area based approach</i>)	Vai SVVA stratēģija ir veidota, ievērojot saskaņotību ar citiem teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem? Vai stratēģijā ir iekļauti īpaši, tieši Partnerības teritorijai raksturīgi nosacījumi un apstākļi? Vai Stratēģijā iekļautie mērķi ir nozīmīgi Partnerības iedzīvotājiem un teritorijai?
Vietējā partnerība	Vai stratēģijas izstrādes un ieviešanas procesā notiek sadarbība ar citiem partneriem (piem., NVO, uzņēmēji)? Vai Partnerības veicamās aktivitātes ir vērstas uz teritorijas revitalizāciju?
Integrēta un daudz-nozaru stratēģija	Vai stratēģijā iekļautās aktivitātes ir savstarpēji saistītas, un integrē vairākas nozares? Vai stratēģija uzlūko vairākas nozares, kā “vienā ķēdē” saistītas?
Tīklošanās (angl. <i>networking</i>)	Vai stratēģijas izstrādes un ieviešanas procesā notiek sadarbība ar citiem partneriem (piem., NVO, uzņēmēji)? Vai ir izveidoti tīkli informācijas apmaiņai?
Inovācijas, jauninājumi	Vai stratēģijā ir inovāciju jēdziena skaidrojums? Vai atbalsta aktivitātes paredz atbalstu visa veida inovācijām?
Sadarbība	Vai stratēģija paredz sadarbību ar citām LEADER grupām kopīgu aktivitāšu realizācijai?

Šie ir indikatīvi jautājumi, un ja Partnerība var uz visiem atbildēt ar “Jā”, tad Partnerība ir izdarījusi pamatlietas 7 iezīmju ieviešanai.

¹⁷¹ Autoru sagatavots balstoties uz: ārvalstu prakses analīzi un Mati Mõtte, Maret Prits, Kersti Aro (2017). LEADER approach in Estonia: Seven key elements in the local development strategies and in the implementation of LEADER. Proceedings of the international conference “Rural Development 2017”. <http://doi.org/10.15544/RD.2017.222>

**4. pielikums. Priekšlikuma VRG teritoriālo vienību sadalījumam SVVA
īstenošanai variantā Nr.1 iedzīvotāju skaits, blīvums, platība.**

Tabula Nr.1

Apkaime	Iedzīvotāji (2021)	Iedzīvotāji (2023)	Iedzīvotāju blīvums	Platība (ha)
Jaunciema VRG				
Bukulti	666	612	1.18	518.3
Suži	450	447	1.11	402.3
Jaunciems	2316	2226	2.44	913.2
Trīsciems	1195	1228	1.09	1131.9
KOPĀ:	4627	4513	1.52	2965.7
Sarkandaugavas VRG				
Kundziņšala	361	339	0.61	555.4
Sarkandaugava	16022	15307	20.17	759.6
Milgrāvis	3777	3864	12	322.5
KOPĀ:	20160	19510	11.91	1637.5
Ziepiekkalna VRG				
Ziepiekkalns	30715	29947	50.42	594.2
Bišumuiža	2696	2669	11.92	224
Katlakalns	160	159	1.03	155.4
Atgāzene	1324	1512	20.43	74.5
KOPĀ:	34895	34287	32.71	1048.1
Imantas VRG				
Imanta	43332	42602	47.34	900.3
Zolitūde	16840	16412	56.99	288.8
Dzirčiems	11109	10638	43.6	244.4
Ilģuciems	21399	20489	83.97	244.2
Kleisti	455	443	0.24	1873
Spilve	79	67	0.07	957.6
Mūkupurvs	220	252	0.56	451.5
Beberbeķi	495	551	4.59	120.4
KOPĀ:	93929	91454	18	5080.2
Centra VRG				
Centrs	29522	30892	82.82	373.2
Grīziņkalns	11845	11849	78.47	151.7
Pētersala - Andrejsala	4990	5391	19.46	277.3
Skanste	1881	1954	9.13	214.8
Vecpilsēta	1856	2077	22.1	94.4
Avoti	17602	17402	96.14	181.5

Brasa	12367	12456	71.59	174.1
KOPĀ:	80063	82021	55.91	1467
Mežciema VRG				
Mežciems	14779	14383	18.78	766.7
Jugla	23066	22301	15.83	1409.9
Berģi	2851	2787	4.89	570.6
Brekši	1632	1575	7.88	200
KOPĀ:	42328	41046	13.93	2947.2
Mežaparka VRG				
Mežaparks	3955	4084	3.46	1182.1
Čiekurkalns	7609	7615	13.43	567
KOPĀ:	11564	11699	6.69	1749.1
Vecmīlgrāvja VRG				
Vecmīlgrāvis	20099	19412	31.98	607.3
Vecdaugava	1246	1195	3.91	306.6
Mangalsala	1201	1149	1.43	803.6
Vecāķi	1745	1681	7.31	230.3
KOPĀ:	24291	23437	12.03	1947.8
Ķengaraga VRG				
Ķengarags	45081	43660	84.12	519
Maskavas forštate	24199	23225	30.6	759.4
Dārziņi	3735	3859	8.89	434.8
Rumbula	870	869	1.25	697.8
KOPĀ:	73885	71613	29.7	2411
Āgenskalna VRG				
Āgenskalns	23800	23455	50.88	461.3
Torņakalns	6373	6081	18.94	321
Bieriņi	7692	7753	18.16	427.4
Ķīpsala	814	860	4.37	197.5
Salas	75	57	0.16	362.8
Zasulauks	6450	6305	52.98	119
Šampēteris	4937	4781	35.15	136.6
Pleskodāle	5075	5110	14.68	348
KOPĀ:	55216	54402	22.92	2373.6
Bolderājas VRG				
Bolderāja	12447	11996	14.42	832.9
Buļļi	314	338	0.48	700
Daugavgrīva	7876	7461	7.36	1014.7
Voleri	229	221	0.42	531.5
KOPĀ:	20866	20016	6.5	3079.1
Plāvnīku VRG				

Pļavnieki	40828	39829	133.65	298.5
Dārziems	18252	17554	38.41	457.7
Dreiliņi	7085	6995	16.86	415.5
Šķirotava	2109	2050	2.04	1005.7
KOPĀ:	68274	66428	30.51	2177.4
	Purvciema VRG			
Purvciems	53855	52438	104.67	501.7
Teika	28549	28447	60.78	468.2
KOPĀ:	82404	80885	83.39	969.9

**5. pielikums. Priekšlikuma VRG teritoriālo vienību sadalījumam SVVA
īstenošanai varianta Nr.2 iedzīvotāju skaits, blīvums, platība.**

Tabula Nr.1

Apkaime	Iedzīvotāji (2021)	Iedzīvotāji (2023)	Iedzīvotāju blīvums	Platība (ha)
Centra punkta apkaimes				
Avoti	17602	17402	96.14	181.5
Brasa	12367	12456	71.59	174.1
Centrs	29522	30892	82.82	373.2
Grīziņkalns	11845	11849	78.47	151.7
Pētersala - Andrejsala	4990	5391	19.46	277.3
Skanste	1881	1954	9.13	214.8
Vecpilsēta	1856	2077	22.1	94.4
KOPĀ:	80063	82021	55.9	1467
Vecmilgrāvja punkta apkaimes				
Jaunciems	2316	2226	2.44	913.2
Mangaļsala	1201	1149	1.43	803.6
Trīsciems	1195	1228	1.09	1131.9
Vecāķi	1745	1681	7.31	230.3
Vecdaugava	1246	1195	3.91	306.6
Vecmilgrāvis	20099	19412	31.98	607.3
Suži	450	447	1.11	402.3
KOPĀ:	28252	27338	6.22	4395.2
Maskavas forštates punkta apkaimes				
Dārziņi	3735	3859	8.89	434.8
Ķengarags	45081	43660	84.12	519
Maskavas forštate	24199	23225	30.6	759.4
Rumbula	870	869	1.25	697.8
Šķirotava	2109	2050	2.04	1005.7
KOPĀ:	75994	73663	21.56	3416.7
Sarkandaugavas punkta apkaimes				
Kundziņsala	361	339	0.61	555.4
Mežaparks	3955	4084	3.46	1182.1
Sarkandaugava	16022	15307	20.17	759.6
Čiekurkalns	7609	7615	13.43	567
Mīlgrāvis	3777	3864	12	322.5
	31724	31209	9.22	3386.6
Teikas punkta apkaimes				
Berģi	2851	2787	4.89	570.6
Brekši	1632	1575	7.88	200
Bukulti	666	612	1.18	518.3

Jugla	23066	22301	15.83	1409.9
Mežciems	14779	14383	18.78	766.7
Teika	28549	28447	60.78	468.2
KOPĀ:	71543	70105	17.82	3933.7
Pļavnieku/Purvciema punkta apkaimes				
Purvciems	53855	52438	104.67	501.7
Dreiliņi	7085	6995	16.86	415.5
Pļavnieki	40828	39829	133.65	298.5
Dārziems	18252	17554	38.41	457.7
KOPĀ:	120020	116816	69.81	1673.4
Āgenskalna punkta apkaimes				
Āgenskalns	23800	23455	50.88	461.3
Ķīpsala	814	860	4.37	197.5
Dzirziems	11109	10638	43.6	244.4
Ilģuciems	21399	20489	83.97	244.2
Zasulauks	6450	6305	52.98	119
KOPĀ:	63572	61747	48.76	1266.4
Imantas punkta apkaimes				
Beberbeķi	495	551	4.59	120.4
Imanta	43332	42602	47.34	900.3
Mūkupurvs	220	252	0.56	451.5
Pleskodāle	5075	5110	14.68	348
Šampēteris	4937	4781	35.15	136.6
Zolitūde	16840	16412	56.99	288.8
KOPĀ:	70899	69708	31.04	2245.6
Bolderājas punkta apkaimes				
Bolderāja	12447	11996	14.42	832.9
Buļļi	314	338	0.48	700
Daugavgrīva	7876	7461	7.36	1014.7
Kleisti	455	443	0.24	1873
Spilve	79	67	0.07	957.6
Voleri	229	221	0.42	531.5
KOPĀ:	21400	20526	3.47	5909.7
Ziepniekkalna punkta apkaimes				
Ziepniekkalns	30715	29947	50.42	594.2
Katlakalns	160	159	1.03	155.4
Bišumuiža	2696	2669	11.92	224
Atgāzene	1324	1512	20.43	74.5
Salas	75	57	0.16	362.8
Torņakalns	6373	6081	18.94	321

Bieriņi	7692	7753	18.16	427.4
KOPĀ:	49035	48178	22.31	2159.3

6. pielikums. Intervijas ar institūciju un organizāciju pārstāvjiem, iegūtās informācijas kopsavilkums.

Interviju saraksts

1. Rīgas valstspilsētas pašvaldības Apkaimju attīstības un sabiedrības integrācijas pārvaldes vadītāja Ilona Stalidzāne, 2023.gada 9.augusts.
2. Latvijas Lauku Forums, Āris Adlers, 2023.gada 10.augusts.
3. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Investīciju politikas departamenta direktora vietnieks reģionālo un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju investīciju jautājumos Evija Bistere, 2023.gada 17.augusts.
4. Zemkopības ministrijas Lauku attīstības atbalsta departamenta Lauku attīstības fondu atbalsta nodaļas vadītāja Aiva Zvirbule, 2023.gada 30.augusts;
5. Lauku attīstības atbalsta departamenta Lauku attīstības fondu atbalsta nodaļas vecākā eksperta Andra Karlsons, 2023.gada 30.augusts.
6. Finanšu ministrijas Eiropas Savienības fondu stratēģijas departamenta direktors Edgars Šadris, 2023.gada 1.septembris.

Interviju kopsavilkums

Interviju kopsavilkums atspoguļo galvenās interviju tēzes, ievērot respondentu anonimitātes principu. Teksta kastēs ir iekļautas respondentu atbildes tēžu veidā. Atbilžu kopsavilkums ir grupēts saglabājot oriģinālo interviju jautājumus.

1. Kāds ir iestādes redzējums partnerības principa ieviešanai Latvijā. Kāda loma partnerībā ir pilsētām, tostarp valstspilsētām?

- SVVA pieeja var tikt īstenota Rīgas valstspilsētā, un to var izmantot kohēzijas projektu ieviešanai, kā arī var veidot pilsētu vietējās rīcības grupas (urban local action groups) Eiropas Sociālā fonda projektu ieviešanai.
- Apgrieztā IKP pieeja nosaka, ka Rīga kā administratīvā teritorija saņem mazāku finansējumu.
- Rīgas valstspilsētas ekonomiskās izaugsme ir jālīdzsvaro ar kopējo valsts izaugsmi.

2. Kādas varētu būt plānotās aktivitātes, ko varētu ierosināt apkaimes iedzīvotāji, uzņēmēji. Kādi varētu būt tie projekti, ko apkaimju iedzīvotāji, uzņēmēji lokāli varētu ierosināt realizācijai, kādi būtu sasniedzamie mērķi?

- SVVA ir iespēja vietējiem iedzīvotājiem lemt par apstākļu uzlabošanu, tādēļ jārespektē vietējās apkaimes lēmums, par labu vienai vai citai iniciatīvai.
- Rīgas konkurētspējas jautājums jāskata kontekstā ar citām Baltijas jūras reģiona pilsētām (piem., Tallina, Helsinki). Tāpēc Rīgai SVVA ir instruments sabiedrības inovāciju radīšanai, kas ietekmē pilsētas konkurētspēju.

3. Kādi finanšu instrumenti varētu būt pieejami SVVA ieviešanai pilsētās - vai ministrijas paredz ES līdzekļus, vai būtu jāskatās tikai uz Līdzdalības budžetu utt.?

- Sociālais fonds, Reģionālais fonds – galvenie finansējuma avoti, kur SVVA ir ieviešanas instruments.
- Finansējums Rīgas valstspilsētai jāskata kopā ar nacionālām prioritātēm. Šobrīd aptuveni 8% -10% no ERAF var iztērēt pilsētvidei. Tas ir finansējums, ko investēt, izmantojot SVVA.
- ES līdzekļi ir galvenie reģionālas attīstības instrumenti, lai mazinātu reģionālas atšķirības.
- Līdzdalības budžets – pagaidām ir vienīgais tiešā veida finansējums SVVA un VRG.

4. Partnerības nolīgums paredz, ka tajā ir jāiesaista reģionālās, vietējās, pilsētvides un citas publiskās iestādes. Kāds ir plānotais mehānisms pilsētvides iesaistei?

- Pilsētas - lauku kontekstā būs savstarpēji saistītas, ja tiks veicināta vietējas produkcijas noieta veicināšana pilsētā, kā arī mobilitāte starp pilsētu un laukiem.
- Fokuss ir uz reģionālās attīstības pamatnostādņu mērķu ieviešanu. Ir pietiekami daudz projektu jaunajā finanšu plānošanas periodā, kur Rīga nav primārais saņēmējs, bet projekti ir koncentrēti ap Rīgu.
- Finanšu apjoms, kas koncentrēts ap Rīgu ir liels. Piem., Atvaseļošanas fondā – Rīgai un tās aglomerācijai pieejams finansējums transporta risinājumiem.
- Ir maz ticams, ka finansējums šajā periodā tiks pārdalīts par labu Rīgai, lai Rīga saņemtu vairāk
- Rīgais jālobē noteikumus par pilsētvides attīstību, kur Rīga uzsver savu atbildību Eiropas izpratnei par urbāno pārvaldību.

5. Ko var turpmākajā ES fondu ieviešanā paveikt apkaimes un partnerības, ļaujot pašiem iedzīvotājiem lemt par iniciatīvām, jo tas neapšaubāmi palielinātu ownership? (iedzīvotāju piederības sajūtu dzīvesvietai)?

- SVVA pieeja balstās uz to, ka iniciatīvu ieviešana un tālākā uzturēšana balstās uz aktīvistiem.
- Neatkarīgi no finansējuma shēmas un idejas, svarīgs ir uzraudzības periods, kurā seko līdzī iniciatīvas liktenim.

6. Kādās darbības jomās iespējamas būs nākotnes apkaimju un partnerību projektos? Vai tā ir sociālā jeb brīvprātīgo nevalstisko organizāciju atbalstoša, izglītības, kultūras, uzņēmējdarbības jomas?

- Iepriekšējais periods (2014-2020) bija mācīšanās periods, kur sabiedrība apguva sociālo uzņēmējdarbību.
- Nākamajā periodā izaicinājumi varētu būt - digitalizācija visos formātos un mākslīgā intelekta risinājumi.
- VRG prioritātes noteikšana un definēšana ir primāri VRG atbildība.

7. Cik lielā mērā pašvaldībai ir jāizrāda iniciatīva VRG veidošanai pilsētās (lielās un mazās)?

- VRG savā starpā ir jāsadarbojas.
- Pašvaldībai ir jāskatās, lai VRG darbības nedublējas un nepārklājas.
- Ja VRG aptver vairākās pašvaldības vai VRG vēlās sadarboties ar VRG citas pašvaldības teritorijā, tad pašvaldības ir spiestas kopīgi runāt.
- Pašvaldībai SVVA un VRG darbības procesā ir tikai informējošā loma.
- Pierīgas pašvaldības gūst ekonomisko labumu no Rīgas tuvuma. Politikas veidotājiem bija ideja izslēgt Pierīgas VRG no Leader finansējuma saņēmēju loka, bet tām bija stiprs lobījs.
- Ja pašvaldība pārlieku iesaistās VRG procesos, tā sāk dominēt prioritāšu noteikšanā.
- Lai iedzīvotāji neuztveru VRG kā pašvaldības pagarinājumu, tad jānosaka īpaši nosacījumu pašvaldības iesaistei un iesaistes apjomam.

8. Kāda ir iedzīvotāju interese iesaistīties apkaimes attīstībā? Vai ir dati vismaz 3 gadu dinamikā? Vai ir uzņēmēji, kuri izteikuši vēlmi uzlabot savas apkaimes dzīves kvalitāti?

- Kopumā lēnam pieaug cilvēku interese par iespēju iesaistīties apkaimes aktivitātēs.
- Arī nākotnē būs tā, ka vienā apkaimē būs vairāk kā viena biedrība.

9. Kuras ir vispopulārākās iedzīvotāju iniciatīvas apkaimes attīstībai Rīgā?

- Kultūras joma.
- Infrastruktūra un teritorijas attīstība – ielas, rotaļu laukumi, aktīvās atpūtas zonas, rekreācijas zonas, suņu laukumi.
- Apkaimju svētki, ko organizē tikai biedrības (Braslas ielas svētki, Avotu un Vārnu ielas).
- Arī līdzdalības budžeta sadaļā balsoriga.lv - var redzēt, kas cilvēkus interesē.

10. Kāds ir bijis līdzšinējais process, kā veidojās vietējās iniciatīvu grupas. Cik ļoti paši iedzīvotāji tās veidoja, cik bija jāiesaistās pašvaldībai?

- Aptuveni (2008-2009) Attīstības departaments bija pasūtījis pētījumu, kurā konstatēja, ka problēmas atšķiras pa teritorijām. Pēc tam, Rīgā aizsāka praksi pilsētu sāka dalīt apkaimēs. Apkaimju dalījums nav oficiāls, bet tik ļoti iegājis aprītē un dzīvē. Apkaimju dalījumam ir liela nozīme teritorijas plānojumā.
- 2010.gada bija pirmais forums, kas veltīts apkaimju iniciatīvām. Kopš 2016.gada ir regulārs konkurss apkaimju iniciatīvu atbalstam. Apkaimju kustība pamazām sāk uzņemt apgriezienus.
- Diezgan liela daļa cilvēku sagaida, ka pašvaldības nodrošināt visus pakalpojumus un aktivitātes. Alianse cenšas lauzt šo stereotipu – uzsverot, ka iedzīvotāji paši var daudz izdarīt apkaimes labiekārtošanai, negaidot pašvaldības iesaisti.
- 2023.gadā vietējā iniciatīvu grupa sāka darbu pie teritorijas apzaļumošanas un sakopšanas – pašvaldība nodrošināja konteineru, bet biedrība izdarīja visu pārējo darbu.

11. Kā veidojās koordinētā iedzīvotāju, NVO un uzņēmēju iesaiste? Kāda ir pieredze no līdzšinējā procesa? Cik liela ir uzņēmēju un NVO atsaucība?

- Kopumā, ir maza ir uzņēmēju iesaiste.
- Apkaimju iedzīvotāju centram nav bijis mērķis un uzstādījums iesaistīt uzņēmējus.
- Veiksmīgs modelis ir tāds, ka biedrības (VRG) sadarbojas ar uzņēmējiem

12. Citas valstis pievērš uzmanību tam, lai SVVA procesā nedominētu pašvaldība kā publiskās varas nesējs. Kas ir tās minimālās darbības, kas būtu jāveic pašvaldībai, un no kurām aktivitātēm pašvaldība varētu attiekties?

- Iedzīvotāju uztverē, biedrības tiek skatītas kā institūcijas zem pašvaldības spārna, pašvaldības pagarinājums.
- Tiklīdz ir jāiesaistās aktivitātes, iedzīvotājiem ir tendence lūkoties uz biedrībām un tām pieprasīt veikt aktivitātes, lai gan biedrības ir aktīvo iedzīvotāju kopums, kuram nav obligātu pienākumu vai funkciju.

13. Vai ir noteikts process, kā tiek veidotas vietējās attīstības stratēģijas. Kas šajā procesā ir pozitīvs un kas pilnveidojams? Kas pēc Jūsu domām būtu jāmaina/jāuzlabo SVVA pieejas pasākumu īstenošanas procesā, ieviešot vietējās attīstības stratēģiju, raugoties no Latvijas partnerību esošās pieredzes?

- SVVA ir process, kā veidot pievienoto vērtību ar mazu finansējumu.
- Šobrīd Latvijas VRG vadās pēc principa – “daram kā vienmēr”. Kopumā, ir maz drosmīgu, savādāku VRG stratēģiju, kas atšķiras no ZM vadlīnijām.
- Agroinstitūta izstrādātās vadlīnijas stratēģiju izstrādei unificē visas VRG stratēģijas.

14. Novērtējiet, lūdzu, partnerības ieguldījumu lauku teritoriju attīstībā, īstenojot SVVA /LEADER pieejas pasākumus?

- VRG ir izveidojusies vēl viens lēmumu un atbildības pieņemšanas līmenis, tas ir demokrātijas aspekts, un visi lēmumi nav jāpieņem pašvaldībai.
- VRG projekti ir investīcijas, kas liek ņemt vērā teritorijas vajadzības ārpus pašvaldības.
- VRG ir varas decentralizācija un atbildība uz iedzīvotāju pleciem.
- Projekts ir instruments, kas uz lietām skatās pārnozariski, un VRG ir par plašākiem kritērijiem (piem., sociālā iekļaušana, vides aspekti).
- Īstenojot SVVA /LEADER pieejas pasākumus iegūti drosmīgi un izlēmīgi cilvēki, un šiem cilvēkiem ir prasmes darboties ar vietējo kopienu, to aktivizēt.
- SVVA /LEADER pasākumos iegūti jauni kontakti un zināšanu pārneses aģenti – veiksmīgajās partnerībās veidojas sadarbības tīkli.

15. Pēc Jūsu domām, cik lielā mērā ir pieaugusi vietējo iedzīvotāju sabiedriskā aktivitāte lauku teritorijā, pateicoties LEADER/SVVA pieejas īstenošanai?

- SVVA ir veicinājusi iedzīvotāju aktivitāti, ir notikusi sabiedrības spējināšana (empowerment), bet vairāk saimnieciskā jomā, nevis pilsoniskajā jomā.
- SVVA un starpsektoru sadarbībai ir potenciāls, bet ir jāiegulda kapacitātes stiprināšanai laiks un resursi.
- SVVA kā demokrātisks process, ir jāuzrauga.

16. Raugoties uz nākotnē, kā vērtējat EK publiskotos nākotnes Kopējās lauksaimniecības politikas un attiecīgi arī LEADER ieviešanā ievērojamos principus: jauno cilvēku iesaistē lauksaimniecībā un uzņēmējdarbībā, zaļais kurss, ekoshēmas, īsās piegādes ķēdes, viedie ciemi?

- Sadarbības un iesaistes moments ir ārkārtīgi vajadzīgs.
- Latvijas kontekstā jo sevišķi, jo laukos saražotais ir jānotirgo pilsētās.
- Ekonomiskās un sabiedriskas aktivitātes plānošanu būtu jābalsta uz lauku-pilsētu sadarbību. Iespējamās jomas - enerģētika, rekreācija.

17. Vai ir kāda nākotnes darbības LEADER ietvarā, kas ir veicama tieši Latvijas kontekstā?

- Lai arī LEADER pieeja ir paredzēta laukiem, tomēr lielākā daļa nonāk mazpilsētās, kur visas aktivitātes notiek.
- LEADER ir potenciāls tieši mūsdienu pilsētās, kur jāveido sadarbība starp dažādām iedzīvotāju grupām.

18. EK liek uzsvaru uz lauku revitalizāciju. Tomēr Latvijā arī pilsētas ir nelielas, un neatbilst klasiskai izpratnei par urbāno vidi. Turklāt, iedzīvotāju ienākumus nodokļa pārdales mehānisms mudina pilsētas konkurēt ar laukiem. Ar kādam darbībām/rīcībām sadarbību varētu panākt Latvijā?

- Ideāli būtu, ja LV tiktu noteikta un uztverta ir viena *rural* vide, nenodalot urbāna un neurbāna vide.
- ZM politika ir tā, ka vairāk finansējumu saņem vietās, kas tālāk no Rīgas un, kur mazāk cilvēku. Nacionālā līmenī iespējams tā ir laba pieeja, jo VRG ir apsolijušas sasniegt rādītājus, kas paredz piesaistīt cilvēkus un veidot darbavietas. Tomēr, ar Leader naudu nevar atrisināt depopulācijas problēmas.
- ZM domā, ka pilsētas iedzīvotāju skaits aug un attiecīgi vajag mazāk finansējumu, jo pilsētas ir ekonomiski pašpietiekamas.

19. EK redzējums par lauku telpu 2040.gadā ietver – pakalpojumu attīstību, digitālo infrastruktūru, sabiedriskā transporta infrastruktūru, kopienu noturības spējas (resilience) palielināšanu pret klimatā pārmaiņām, dabas katastrofām un ekonomiskām krīzēm, un vides pievilcību uzņēmējdarbībai, tomēr šīs lietas nevar pilnībā ieviest ignorējot pilsētvidi. Kā SVVA pasākumos turpmāk iesaistīt pilsētas?

- LAP ir ielikts, ka jācīnās pret klimata pārmaiņām, bet ar lēmumu investēt vietas ar zemu iedzīvotāju blīvumu būs grūti sasniegt klimata mērķus.

20. Vai lauku partnerības pieredzi var tiešā veidā translēt veidojot partnerības Rīgas apkaimēs?

- VRG laukos vairāk iestājās par teritorijas attīstību. Savukārt, SVVA pieejai cilvēks ir pirmajā vietā. Tas nozīmē, ka apkaimes ir jāinstitucionalizē un jālegitimizē – piem., nosakot apkaimes kā teritorijas iedalījuma vienību pilsētvidē
- VRG laukos ir veidotas attīstībai un tas būtu jādara ar Rīgas VRG. Attīstības fokuss būtu: 80% attīstības aktivitāšu un 20% būtu sabiedriskās aktivitātes. Attiecībā uz lauku teritorijām, MK noteikumos bija nosacījums, ka

50% finansējuma paredz uzņēmējdarbības attīstībai.

- Rīgai ir nepieciešama kvalitatīvu publisko diskusiju par to, kas ir attīstība jūsu apkaimē? Kas būs pēc 10-20 gadiem? Kādas ir iedzīvotājus ekspektācijas? Vai investīcija dos cerīgāku nākotni? Ko apkaimei vēlās sasniegt? VRG būtu pienākums veidot diskusiju apkaimes ietvaros.